

آینده پلتفرم‌های بانکداری باز در ایران، افق ۱۴۱۰

کندوی عسل یا تارهای عنکبوت؟

شرکت مشاوره مدیریت ایلیا؛ تهران، پاییز ۱۴۰۰ تمامی اطلاعات و مطالب مندرج در این گزارش حاصل مطالعه، تحلیل و تأثیف تیم شرکت مشاوره مدیریت ایلیا و به سفارش پلتفرم نوآوری باز **فرابوم** است. مالکیت مادی و معنوی این اثر متعلق به فرابوم بوده و استفاده از مطالب آن تنها با ذکر منبع بلامانع است. لازم به ذکر است ایلیا و فرابوم هیچ مسئولیتی در قبال استفاده از نتایج این مطالعه ندارند.

به نام او

قدردانی به پاس همراهی

از همه بزرگواران و عزیزان شبکه بانکی و حوزه فناوری که ما را در فرآیند تهیه این گزارش همراهی کرده‌اند، تشکر و قدردانی می‌کنیم.

فهرست

نتایج کلیدی در چند جمله

سخن آغازین

واژه‌نامه

بانکداری باز، دنیای امروز

صفحه ۷

بانکداری باز، ایران امروز

صفحه ۲۵

بانکداری باز، در افق ۱۴۱۰ ایران

صفحه ۳۵

کندوی عسل یا تارهای عنکبوت؟

صفحه ۶۰

پیوست ۱ و ۲

صفحه ۷۱ و ۷۳

معرفی فرابوهم، پلتفرم نوآوری باز

صفحه ۸۴

بانکداری باز در ایران، امری مغفول با وجود پتانسیل بالا

شروع بانکداری باز در ایران فاصله زیادی با دنیا ندارد هرچند کم و کيف متفاوت است. کل سرمایه‌گذاری صورت پذیرفته در این حوزه در ایران براساس تخمین ایالیا بیش از ۳۰۰ میلیارد تومان نیست (چیزی کمتر از ۲۵ صدم درصد نسبت به سرمایه‌گذاری انجام شده در دنیا).

ارزش بازار بانکداری باز در کشور در یک سال آینده بیش از ۱,۲۰۰ میلیارد تومان تخمین زده می‌شود.

تخمین ایلیا (۱۴۰۰) از پتانسیل ارزش بازار قابل دستیابی برای یک سال آینده در فضای بانکداری باز کشور با توجه به وضعیت کاربردهای آن (UseCase) معادل ۱,۲۰۰ میلیارد تومان است.

سناریوهای آینده بانکداری باز در کشور

دو آینده محتمل برحسب محور عدم قطعیت «همکاری بانکها با پلتفرم‌های بانکداری باز» در افق ده سال آینده کشور، به شکل دو سناریوی متفاوت کندوی عسل و تار عنکبوت تصویر می‌شود. هر یک از این سناریوها که ویژگی‌های متمایز خود را دارند در واقع به تمرکز و یکپارچگی ارائه و دریافت خدمات بانکداری باز (کندوی عسل) در مقابل انحصار و پراکندگی آن (تار عنکبوت) اشاره دارند.

کندوی عسل یا تار عنکبوت؟

با بررسی عوامل و میزان رضایت هر یک از پنج دسته ذی‌نفع مختلف بانکداری باز در کشور، اینطور به نظر می‌رسد که سناریوی کندوی عسل آینده‌ای است که در آن همه ذی‌نفعان (بانک مرکزی، بانکها، پلتفرم‌های بانکداری باز، توسعه‌دهندگان و مشتریان نهایی) بیشترین رضایت را خواهند داشت.

بانکداری باز، روندی نوظهور و جوان

بانکداری باز به مفهوم امروزی عمری کمتر از ۱۰ سال در دنیا دارد. عواملی همچون رشد فینانسها و توسعه‌دهندگان خدمات و محصولات مالی غیر بانکی که درصد پاسخ به تقاضای مشتریان برای خدمات یکپارچه‌تر و با تجربه کاربری بهتر هستند از طرفی و چالش تطبیق‌پذیری بانکها با تغییرات کسب‌وکاری سال‌های اخیر را رویکرد همکاری از طرف دیگر و در نظر گرفتن این رویکرد به عنوان مدل کسب‌وکار جدید، لزوم توجه به توسعه بانکداری باز را تقویت کرده‌اند.

تنوع و وسعت محصولات و کاربردهای بانکداری باز

در همین مدت زمان نهضت بانکداری که بانکداری باز مورد توجه قرار گرفته است، فارغ از مدل ارائه خدمات این حوزه و تعاملات صورت‌گرفته در این راستا شاهد محصولات (۱۶) عنوان محصول منحصریفرد (UseCase) و کاربردهای (۲۱) عنوان کاربرد منحصریفرد متنوع در این حوزه هستیم.

سرمایه‌گذاری جدی صورت‌گرفته در پلتفرم‌های بانکداری باز

در طول ۱۳ سال اخیر، بیش از ۴/۵ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری بر ۹ مورد از پلتفرم‌های مطرح بانکداری باز دنیا صورت گرفته است که در این میان بانکها، در حدود ۲۰ درصد این سرمایه‌گذاری‌ها حضور داشته‌اند. می‌توان نام برترین بانک‌های دنیا را به عنوان سرمایه‌گذاران جدی مشاهده نمود که این امر نشان از علاقه‌مندی این بانکها به رونق و توسعه این پلتفرم‌ها دارد.

رشد حدود ۶۰ برابری ارزش Plaid در مدت زمان پنج ساله سرمایه‌گذاری بانک Goldman Sachs

در مدت پنج سال یعنی از ۲۰۱۶ Jun که زمان سرمایه‌گذاری Goldman Sachs Plaid در است، ارزش این پلتفرم از ۲۲۵ میلیون دلار به ۴,۰۰۰ میلیون دلار در ۲۰۲۱ Apr رسانیده است که ۵۹ برابر رشد داشته است. رشد ارزش یکی از مهم‌ترین نکات درباره پلتفرم‌های بانکداری باز است که تا حتی ۲۰۰ برابر درآمد سالانه آن‌ها هم مشاهده شده است.

نتایج کلیدی در چند جمله

برای بیان چکیده نتایج به دست آمده در خلال این مطالعه می‌توان به ۸ مورد رو به رو اشاره کرد.

سخن آغازین

پرده اول؛ تارهای عنکبوت، ۱۵ آبان ۱۴۲۰:

سه ماهی است که امیرعلی فینتکی را در حوزه ارائه خدمات پرداخت و لندتک شروع کرده است. اما هر روزش در تکاپو و جلسه با پلتفرم‌های بانکداری باز اختصاصی هر بانک سپری می‌شود و امیدوار است تا سال آینده بتواند حداقل دسترسی‌های هشت تا ده بانک پرماخاطب کشور را در دامنه خدماتش فراهم کرده باشد. اما آنچه در تعامل با هریک از پلتفرم‌ها می‌بیند، کمی نگرانش می‌کند چرا که هرکدام استانداردهای متفاوتی دارند و مدارک متفاوتی می‌خواهند. امیرعلی نسبت به اینکه بتواند کسبوکارش را به جای خوبی برساند با این شرایط دسترسی به خدمات بانکی، دچار تردید شده است.

پرده دوم؛ کندوی عسل، ۱۵ آبان ۱۴۲۰:

سه ماهی است که امیرعلی فینتکی را در حوزه ارائه خدمات پرداخت و لندتک شروع کرده است. یکی از شیرین‌ترین تجربیات شروع کارش این بوده است که همان هفته‌های اول با یکبار درخواست در یکی از دو پلتفرم مطرح بانکداری باز کشور، هر آنچه نیاز دارد را گرفته است. تمرکز امیرعلی در این روزها بهبود تجربه کاربری مشتریانش است و دغدغه خاصی در مورد دسترسی‌های خدمات بانکی و امثال آن ندارد.

پرده آخر؛ امروز، ۱۵ آبان ۱۴۰۰:

تجربه امیرعلی از خدمات بانکداری باز در سال‌های پیش رو در گرو تصمیمات همین روزها و ماههای ما است. اینکه بانک مرکزی، بانک‌ها و پلتفرم‌ها هر یک به دنبال ساختن پلتفرم اختصاصی خودشان باشند یا همه تمرکز و تلاش‌شان ساختن یک داستان موفقیت مشترک در صنعت بانکی کشور باشد. این مهم، عزمی ملی می‌خواهد و همین ماهها زمان گرفتن تصمیمات راهبردی بانکداری باز کشور است.

:API

Application Programming Interface یا رابط کاربری برنامه‌نویسی

:**(Aggregator)**

این نقش شامل جمع‌آوری خدمات طرفین توسط بانک به عنوان یک نهاد تجمعی‌کننده می‌باشد، بانک در این نقش در تعامل با مشترینهای خواهد بود و خدمات در قالب و interface بانک به مشتری تحويل می‌شود.

:**(Distributor)**

در این نقش بانک به عنوان یک تهیه و ارائه‌کننده محصولات و خدمات به طرفین سوم عمل خواهد کرد و در تعامل مستقیم با مشترینهای قرار نخواهد گرفت.

:**(Orchesrator)**

این نقش بالغ‌ترین سطح عملگری برای یک بانک در فضای بانکداری باز است که در آن اکوسیستمی از بازیگران مختلف ایجاد شده که با به اشتراک‌گذاری داده‌ها و دسترسی‌ها با یکدیگر به تعامل می‌پردازند و بانک به عنوان هماهنگ‌کننده اکوسیستم عمل می‌کند.

:**(Products)**

محصولات بانکداری باز خدماتی تجمعی و پردازش شده از API‌های اولیه بانکی توسط یک پلتفرم می‌باشند.

:**(UseCases)**

کاربردها، محل استفاده و نمونه‌ای از محل و کاربرد پیاده‌سازی خدمات و محصولات بانکداری باز می‌باشند.

:**(TPPs)**

TPP‌ها، سازمان‌ها یا اشخاص حقیقی هستند که از API‌های عرضه شده برای دسترسی به حساب‌های مشتریان، به منظور ارائه خدمات متنوعی مانند پرداخت و یا سایر خدمات استفاده می‌کنند.

:**(TPs)**

طرفهای سومی به غیر از بانک هستند که API‌های اولیه را به پلتفرم‌ها عرضه می‌کنند.

واژه‌نامه

بانکداری باز،
دنیای امروز

چهار روند مؤثر بر توسعه بانکداری باز در دنیای امروز

ارائه‌دهندگان خدمات مالی (بانکی) در سال‌های اخیر با چالش‌های مختلفی مواجه شده‌اند، هم‌مان فرصت‌هایی نیز ظهور نموده است مانند رشد بانکداری باز. از مهم‌ترین عواملی که ارائه‌دهندگان خدمات مالی را به سمت رویدهای باز نسبت به رویدهای بسته سوق می‌دهد، می‌توان به موارد روبرو اشاره کرد.

افزایش آمادگی مشتری نهایی

با وجود نسل‌های جدید مشتریان همچون نسل Z و آلفا، رفتار و ترجیحات جدیدی در مشتریان شاهد هستیم. برای مثال مشتریان کمتر به بازیگران کلاسیک انکا کرده و به سادگی به جستجوی گزینه‌های گشته و البته گستره وسیعی از گزینه‌های قابل انتخاب نیز پیش رویشان است. همچنین به واسطه دریافت انواع خدمات به شیوه نوین و از بازیگران مدرن، سطح انتظارات مشتریان تغییر کرده، مشتریان این روزها انعطاف پیشتری نسبت به خدمات نوآورانه داشته و قدرت تمیز تجربه کاربری خوب را دارند.

رشد فینتک‌ها

در سال‌های اخیر شاهد رشد تعداد فینتک‌ها و مومنتوم شکل‌گرفته توسط آن‌ها بوده‌ایم. با وجود همه مشکلات و موانع قانونی، این موجودیت‌ها در حال ایجاد نوآوری در بخش خدمات مالی از طریق تمرکز بر افزایش سرعت، راحتی و کاهش هزینه خدمات مالی در حال ارائه هستند و با اولویت دادن به تجربه مشتری، معمولاً بر نقاط ناخوشایند او در دریافت خدمات دست می‌گذارند. نسل جدید فینتک‌ها امروزه بیشتر بر روایت اصلی مشتری با بانک تمرکز کرده‌اند و بیش از پیش در حال ورود به فضای رقابت با بانک‌ها هستند.

افزایش چالش تطبیق‌پذیری بانک‌ها

زنگیره ارزش بانک‌ها به واسطه تغییرات اقتصادی و بازیگران نوظهور به نوعی مورد تهدید قرار گرفته است. با رصد تاریخچه فعالیت‌های بانک‌ها، اینطور به نظر می‌رسد که بیشتر به نوآوری‌های کوچک همچون اپلیکیشن بانکی و خدمات الکترونیک پرداخته‌اند و در بهترین حالت به ارائه خدمات و محصولات توسط پارتnerهای فینتکی خود اقدام نموده‌اند، اما همچنان مدل کسب‌وکار آن‌ها بی‌تغییر باقی مانده است. در صورت عدم تطبیق بانک در فضای رقابت شکل‌گرفته، ریسک از دست رفتن مشتری و درآمد وجود دارد.

گسترش تکنولوژی‌های جدید مازولار

بانک‌ها، برخلاف سایر صنایع در ابتدای مسیر ورود به مدل‌های کسب‌وکاری پلتفرمی هستند. شبکه‌سازی میان زنجیره‌های خلق ارزش و ظهور پلتفرم‌ها با هدف ارائه فرایند یکپارچه و همه‌جانبه، ارائه API‌ها را به پارادایمی برای برقراری اتصال میان شرکای مختلف تبدیل نموده است. به جای رابطه‌های کاربری پیچیده، استفاده از API‌ها به ارائه نصب ساده‌تر، گستره‌پذیری بیشتر، ادراک و تحلیل روابط و ... منجر شده است.

آن را معادل به اشتراک‌گذاری API‌های خام با TPP‌ها می‌دانند. از طرف دیگر، اعتقاد بر اینست که بانکداری باز بیش از اینها بوده و می‌تواند در ارائه خدمات بانکداری و زیرساخت‌ها به TPP‌ها نیز مورد استفاده قرار گیرد تا آنها را در ارائه خدمات و محصولات جدید نوآورانه توأم‌مند سازد. از این رو بانکداری باز یک مدل کسب‌وکار دارای ارزش افزوده در نظر گرفته می‌شود که قادر به ایجاد جریان‌های درآمدی جدید است.

دور از ذهن نیست که بگوییم بانکداری باز در حال متتحول ساختن مؤسسات مالی است. با توامندسازی و در برخی موارد متقاءعد ساختن بانک‌ها برای به اشتراک‌گذاری اطلاعات به‌گونه‌ای امن و استاندارد، بانکداری باز در حال افزایش شفافیت، تسهیل همکاری و بازگشایی فرصت‌های ارائه محصولات و خدمات جدید است.

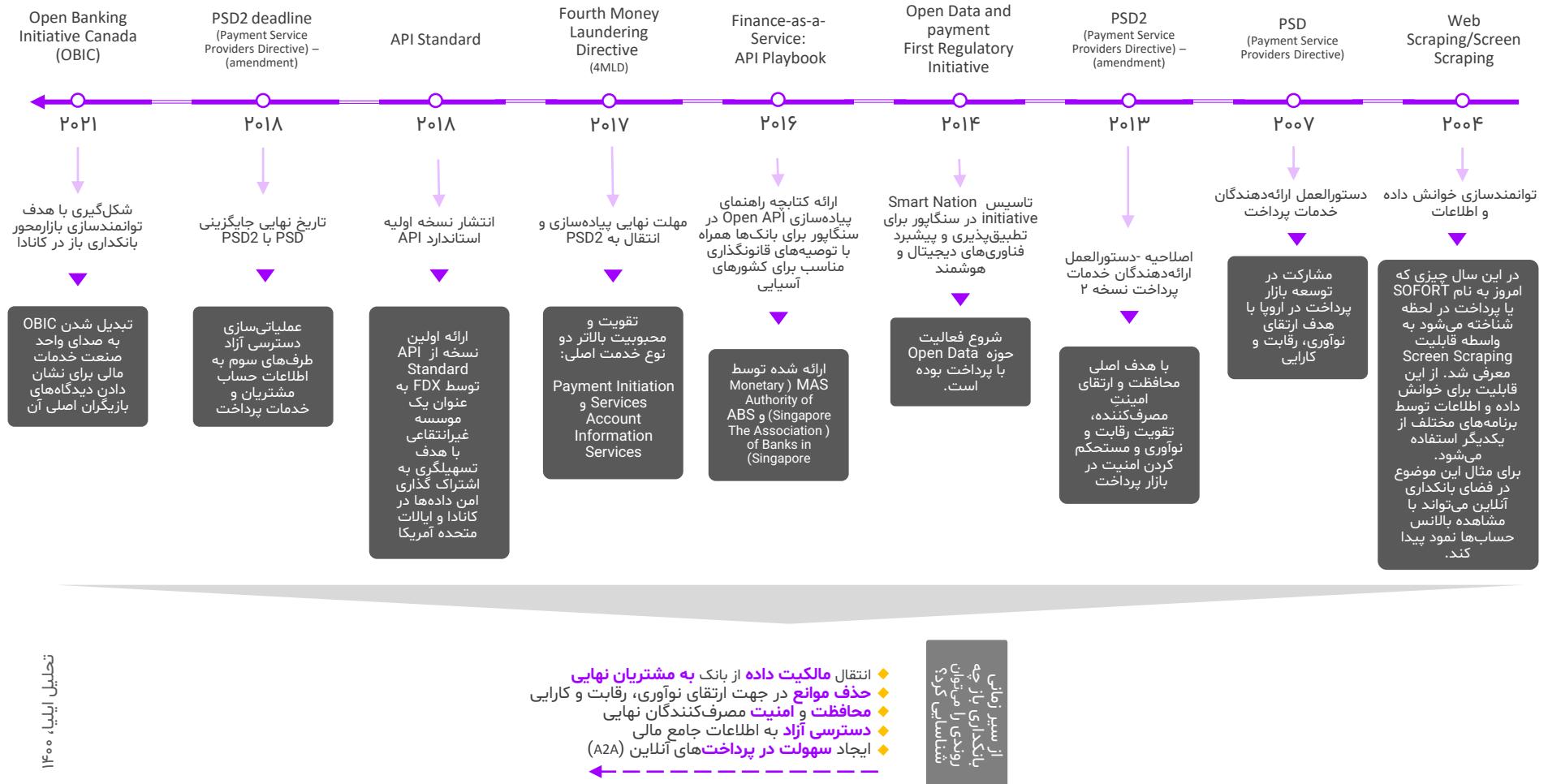
عنوان بانکداری باز در حال حاضر به دو شکل مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرد. برخی بانک‌ها،

بانکداری باز، رویکردی برای تحقق مدل کسب‌وکار پلتفرمی است که در آن داده‌ها، محصولات، فرآیندها و عملکردها در اکوسیستمی از بانک‌ها، مشتریان، توسعه‌دهندگان، فینتک‌ها و شرکای دیگر در دسترس قرار می‌گیرند. محوریت این خدمات ارائه شده، خدمات مالی خواهد بود که در گام نخست توسط بانک‌ها یا سایر مؤسسات مالی به اشتراک گذاشته می‌شود.

بانکداری باز چیست؟

اصل اساسی بانکداری باز، نوآوری همکارانه است. مؤسسات مالی در تعامل با TPP‌ها (طرفهای سوم توسعه‌دهنده) در حوزه‌های گوناگون به ارائه خدمات جدید به صورت سریع و آسان می‌پردازند. همچنین بانکداری باز این امکان را به توسعه‌دهندگان می‌دهد تا بهترین استفاده را از محصولات و دارایی‌های فعلی بانک داشته باشند و بیشترین ارزش ممکن را به وسیله آن‌ها خلق کنند. چراکه در بانکداری باز مشتری محوری و اصل قراردادن تجربه او کلیدی است.

*مدل کسب‌وکار پلتفرمی، مدلی است که به خلق ارزش توسط تسهیل تبادل ارزش، خدمات و محصولات میان دو یا چند گروه ذی‌نفع مختلف می‌پردازد.

خلاصه‌ای از سیر تحولات بانکداری باز در دنیا

با مرور سیر زمانی بانکداری باز و تحولات آن در دنیا، می‌توان لازمه توسعه کارآمد بانکداری باز را انتقال مالکیت داده از بانک به مشتریان دانست.

بررسی ابعاد مختلف بانکداری باز

به منظور بررسی و تحلیل مسیر توسعه بانکداری باز، می‌توان به ابعاد هشتگانه روی رو اشاره کرد که در ادامه نیز به تبیین بیشتر هریک پرداخته می‌شود.

۱
اکوسیستم

۴
کاربردها

۷
همکاری‌ها

۲
مدلهای
بانکداری باز

۵
گستره
توسعه

۸
سرمایه‌گذاری

۳
محصولات

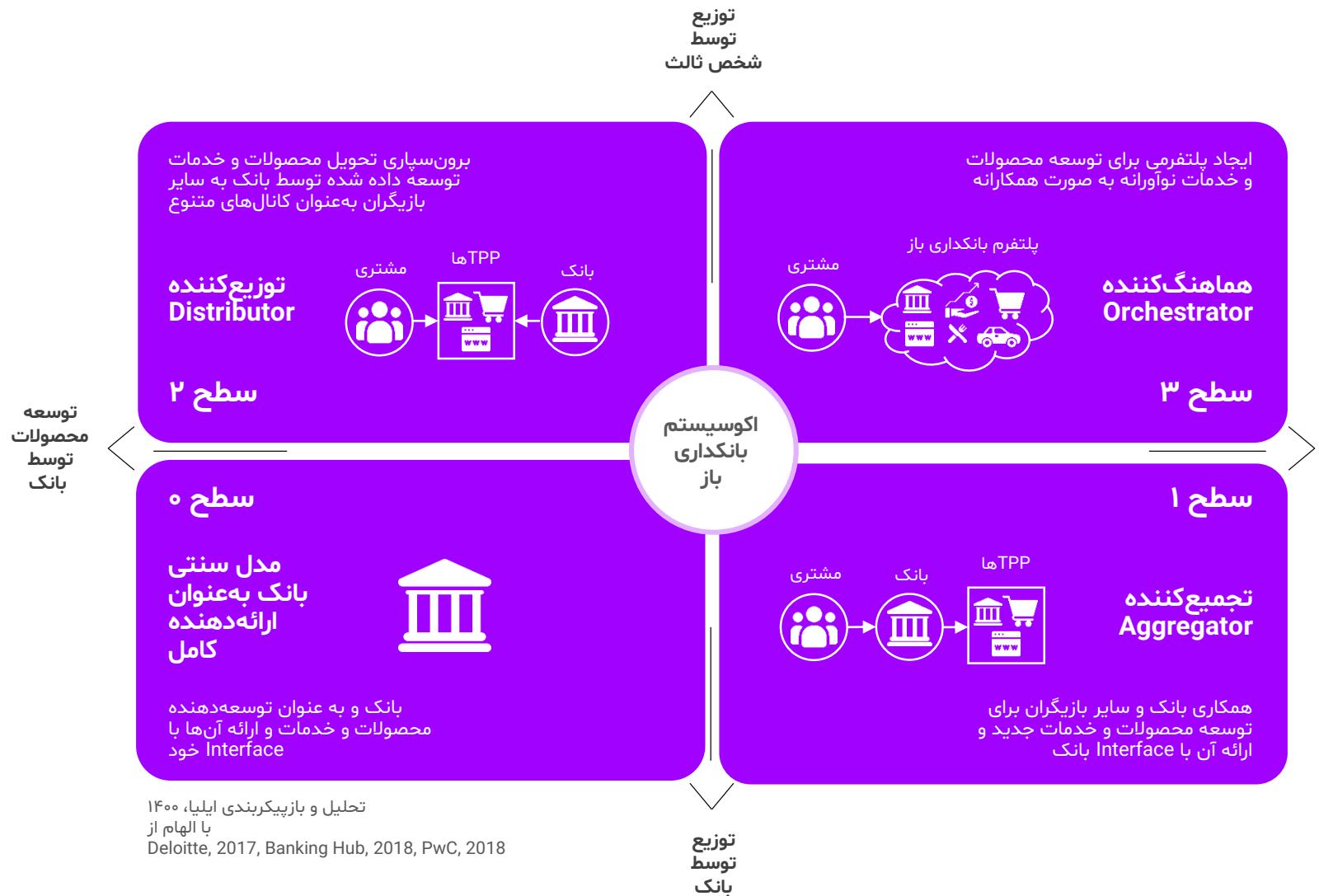
۶
ارزش بازار

انواع اکوپیستم بانکداری باز

می‌توان اکوپیستم‌های مختلف بانکداری باز را در دنیا در **۴ مدل** روبرو تصویر کرد.

براساس نقش‌هایی که بانک در مسیر توسعه اکوپیستم بانکداری باز می‌پذیرد، سطوح مختلف بلوغ و اشکال متنوع اکوپیستم را می‌توان متصور بود.

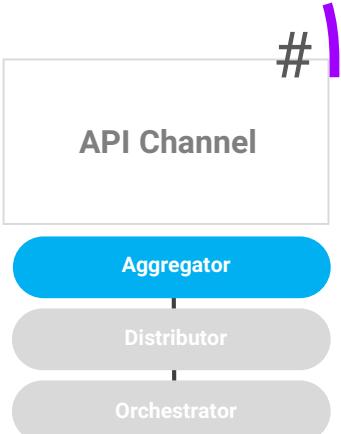
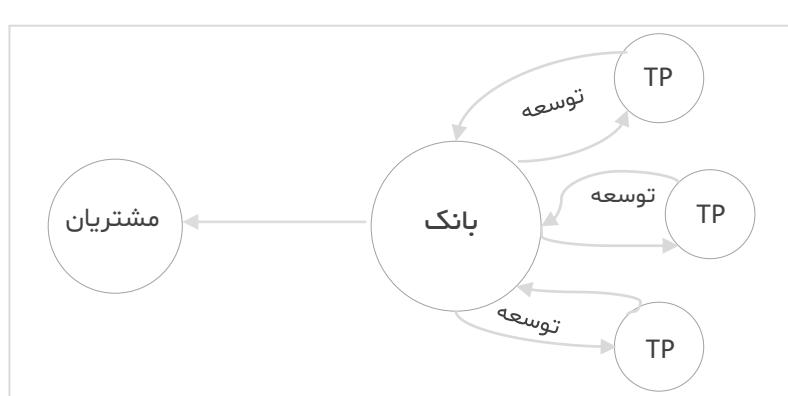
انواع مدل‌های بانکداری باز

در دنیا، به طور کلی ۵ دسته مدل کسب‌وکار بانکداری باز وجود دارد.

در ادامه این ۵ مدل از منظر کارکرد، خروجی و مثال‌ها و مدل‌های پشتیبان تشریح می‌شوند.

مشتریان	محصولات و خدمات	توضیح
مشتریان مستقیم بانک (B2C و B2B)	در این مرحله، محصولات و خدمات بانک، در کنار پشتیبانی و توسعه توسط طرفهای سوم ارائه می‌شوند.	در این مرحله بانک‌ها را برای تیم‌های داخلی و جهت توسعه مهیا می‌سازند. مواردی مانند ایجاد سهولت استفاده از طریق وب، موبایل و سایر اپلیکیشن‌های داخلی بانک در این دسته جای می‌گیرند. این فرایند می‌تواند منجر به ارتقا فرایندهای توسعه‌ای، سرعت ورود به بازار و ارتقاء تجربه کاربران در استفاده از اپلیکیشن و وبسایت شود. این مرحله، نخستین گام در جهت ایجاد بلوغ API برای یک بانک است. پس از این مرحله بانک‌ها به این مرحله دیجیتال خود نگاه می‌کنند.
مدل پشتیبان	مثال	بسیاری از بانک‌های توسعه‌دهنده کانال‌های دیجیتال ارتباط با مشتری

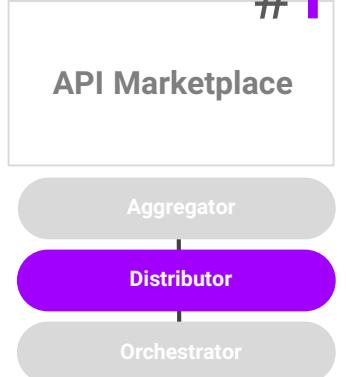
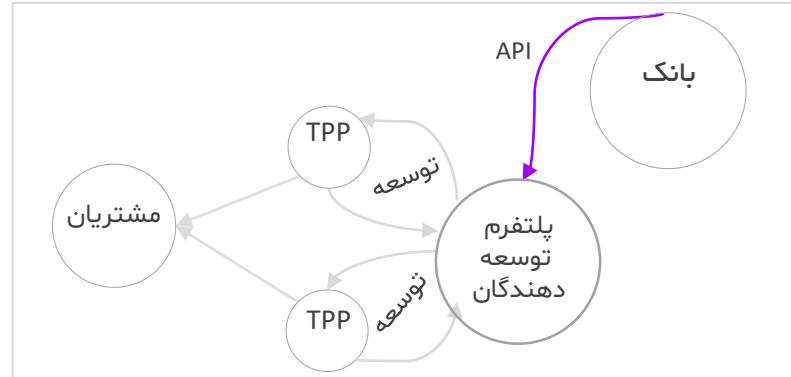
تحلیل ایلیا، ۱۴۰۰

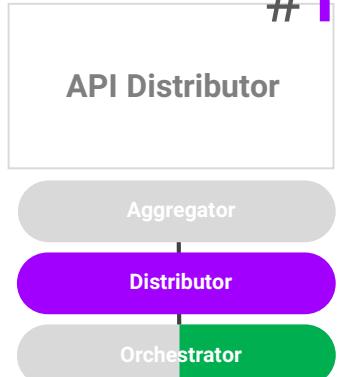
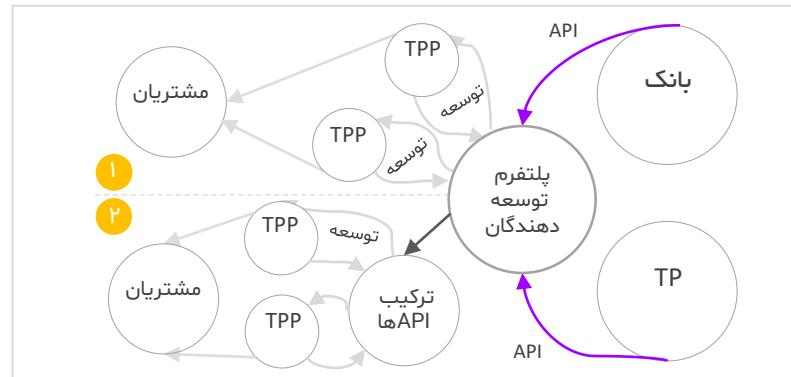
انواع مدل‌های بانکداری باز

#۲

مشتریان	محصولات و خدمات	توضیح
<ul style="list-style-type: none"> لایه ۱: TPP‌های مورد اعتماد و منتخب بانک، استفاده جهت توسعه app‌هایی که تراکنش را به API‌های بانک بیاورند. لایه ۲: مشتریان اکوسیستم بانک (B2C) و (B2B). 	در این پلتفرم‌ها API‌ها عرضه می‌شوند تا طرفهای سوم مورد اعتماد و منتخب، از طریق داده‌های قابل دسترسی، محصولات و خدمات نهایی را به مشتریان نهایی ارائه دهند.	گام نخست در مسیر ایجاد بلوغ ارائه API‌باز برای یک بانک، ارائه برخی از API‌ها به طرفهای سوم مورد اعتماد است. در حقیقت این مدل، معرفی یک پلتفرم بسته است که در آن اسپانسر (بانک) بر روی پلتفرم کنترل کامل دارد. در این مدل، محدودیت‌های API‌هایی که اسپانسر ارائه می‌کند، محدودیت‌هایی هستند که در زمینه خدمات مالی پلتفرم‌های اختصاصی از API‌های باز به جهت دسترسی‌پذیر کردن داده‌ها برای توسعه‌دهندگان و پیشنهاد محصول نهایی به مشتریان (B2C) و (B2B) استفاده می‌کند. برای استفاده از محصولات و برای توسعه app‌های نوآوارانه‌ای فراتر از نسخه‌های موجود استفاده می‌شوند.
مدل پشتیبان	مثال	
<ul style="list-style-type: none"> API Marketplace BM / THE FUTURE OF OPEN BANKING Proprietary Platform BM / Accenture, A new era open platform banking APP Market BM / Aite Group, The Future of Banking 		

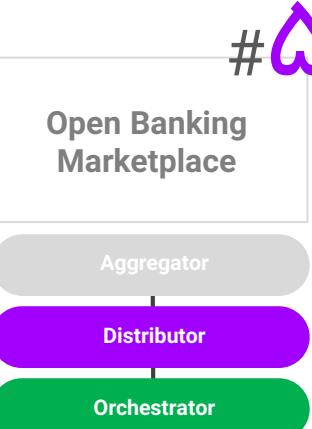
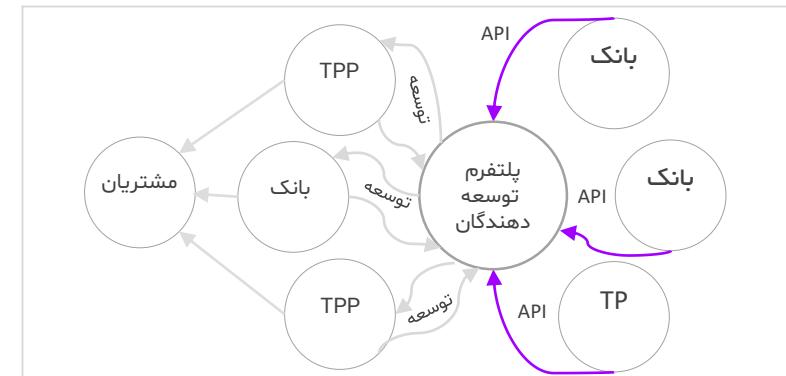
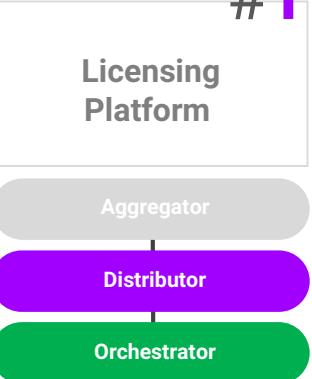
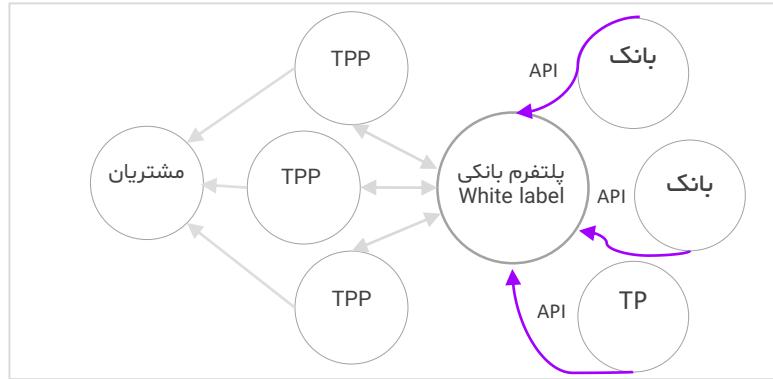

مشتریان	محصولات و خدمات	توضیح
<ul style="list-style-type: none"> لایه ۰: API Provider‌های منتخب دیگر برای ترکیب با API‌های بانک در اکوسیستم. لایه ۱: توسعه‌دهندگان جهت توسعه و کار کردن بر روی API‌ها. لایه ۲: مشتریان اکوسیستم بانک (B2C) و (B2B). 	مرحله ۱: پیشنهاد API‌های بانکی و موارد منتخب شده توسط سایر API Provider‌های فینانسی و طرفهای سوم دیگر مرحله ۲: پیشنهاد API‌هایی که بانک و موارد ارائه شده توسط سایر API Provider‌های منتخب به صورت یکپارچه جهت استفاده توسعه‌دهندگان	این مدل دو مرحله‌ای می‌باشد، در مرحله اولیه دامنه خدمات بانکی با جمع‌آوری API‌های فینانسی پیشنهادی فینانسی و طرفهای سوم دیگر گستردۀ خواهد شد. گام بعدی برای بانک‌ها، یکپارچه‌سازی API‌های مختلف از موسسات مالی، در دسته‌ی از API‌های واحد با طراحی خود بانک می‌باشد. در حقیقت به جای ارائه API‌های سوم در کنار API‌های بومی بانک، این سازمان می‌تواند API قدرتمندی را به توسعه‌دهندگان ارائه دهد که ترکیبی از نوع بانکی و طرف سوم باشد.
مدل پشتیبان	مثال	
<ul style="list-style-type: none"> API Distributer BM / THE FUTURE OF OPEN BANKING API Aggregator BM / THE FUTURE OF OPEN BANKING Aggregator BM / Aite Group, The Future of Banking 		

انواع مدل‌های بانکداری باز

#۱۴

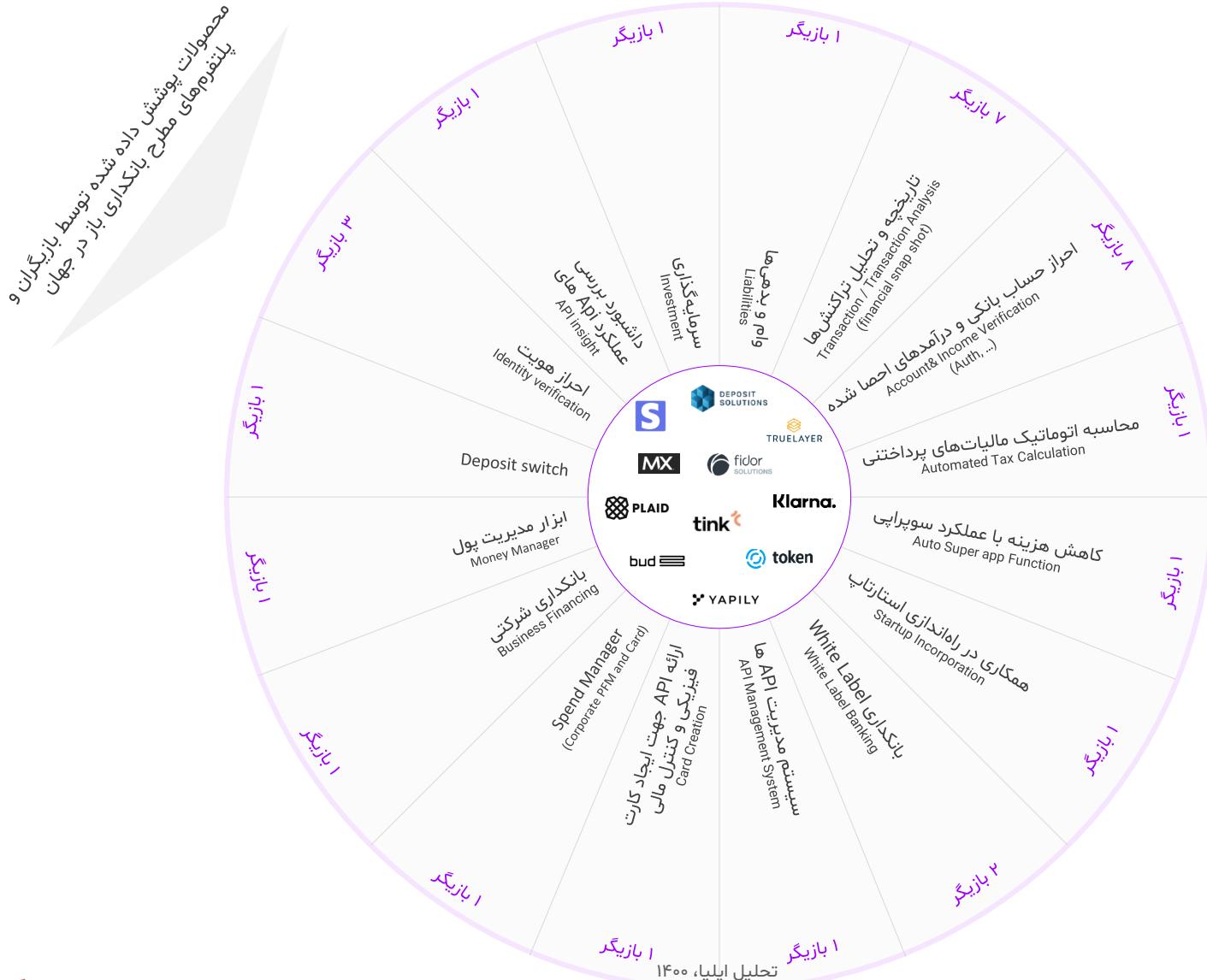

انواع محصولات بانکداری باز

محصولات شناسایی شده
در حوزه بانکداری باز **۱۹ عنوان منحصربفرد** روبرو
هستند.

با بررسی یازده بازیگر و پلتفرم مطرح در
حوزه بانکداری باز با بیش از ۷۶ عنوان
محصول مواجه می‌شویم. اما زمانی که در
آنها مذاقه بیشتری می‌نماییم، می‌توان
دربافت که موارد منحصربفرد آنها شانزده
مورد بیشتر نیست.

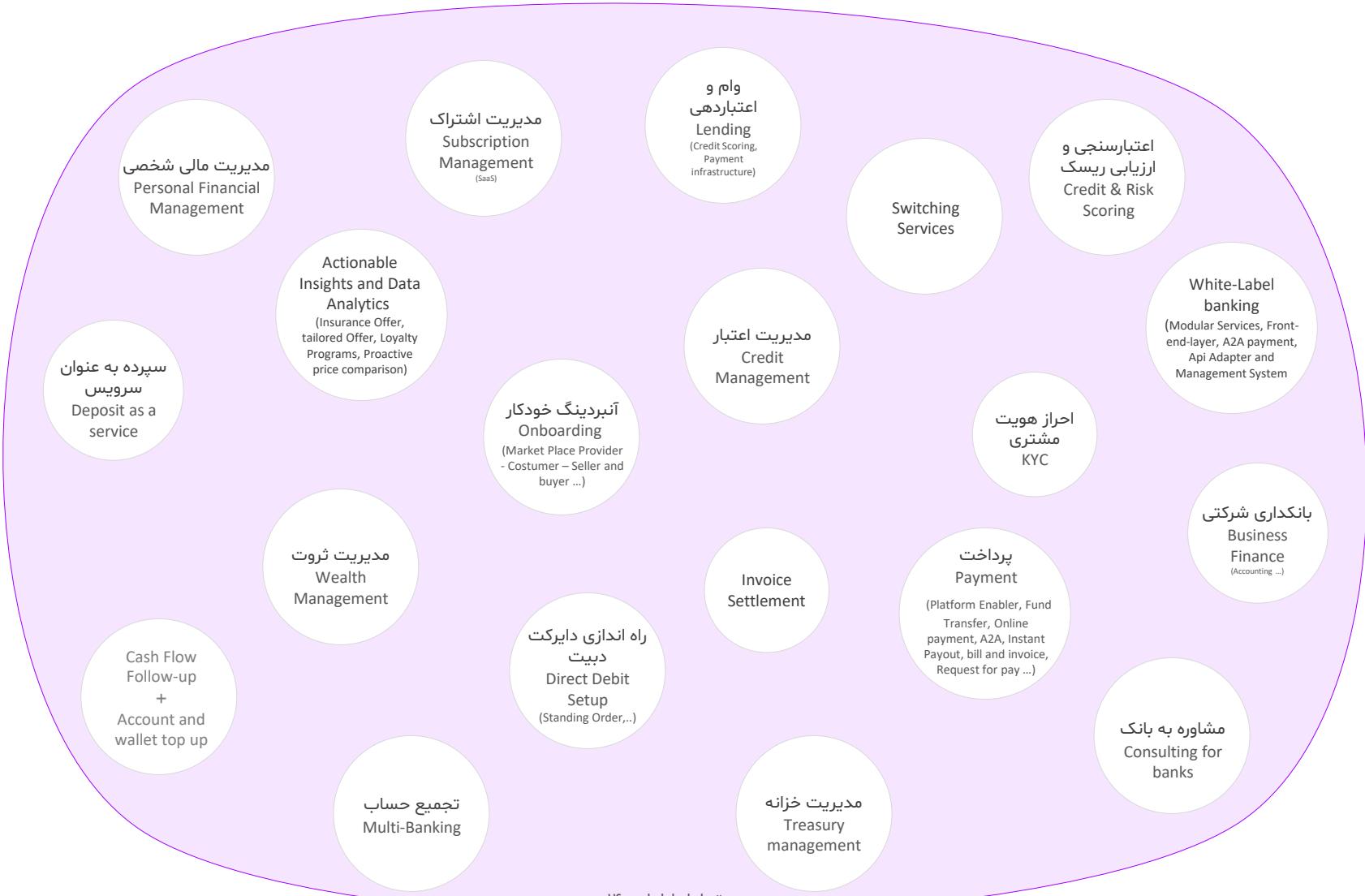
۱۲

انواع کاربردهای (Use Case) بانکداری باز

کاربردهای شناسایی شده در حوزه بانکداری باز
عنوان منحصر بفرد روبرو هستند.

بیش از ۱۳۷ عدد کاربرد (UseCase) با نامهای متفاوت و ناهمگن در میان مطرح ترین بازیگران بانکداری باز وجود دارد که پس از تحلیل و بررسی دقیق به ۲۱ کاربرد یکتا تبدیل و در شکل رو به رو نمایش داده شده است.

تحلیل ایلیا، ۱۴۰۰

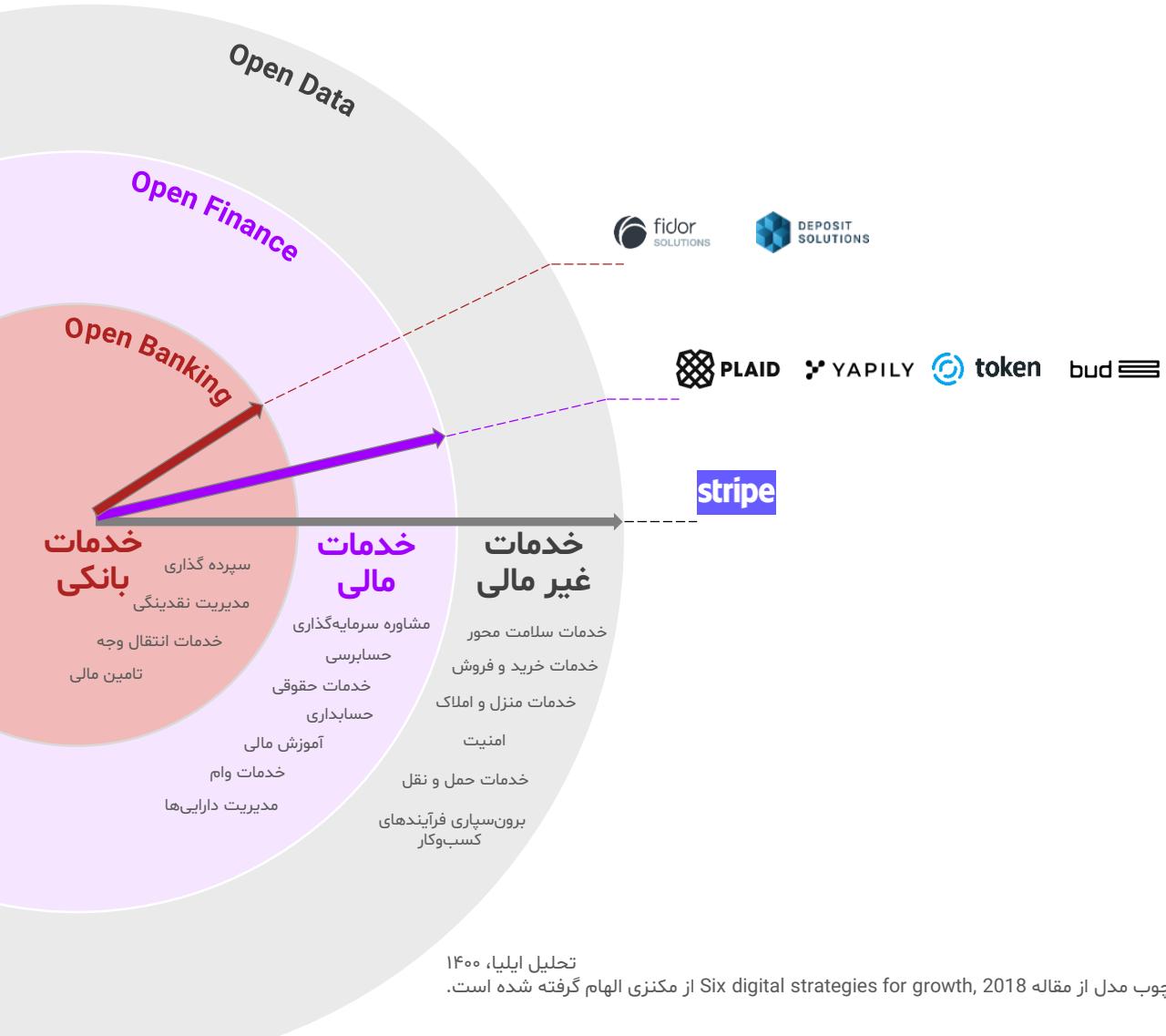
گستره توسعه بانکداری باز

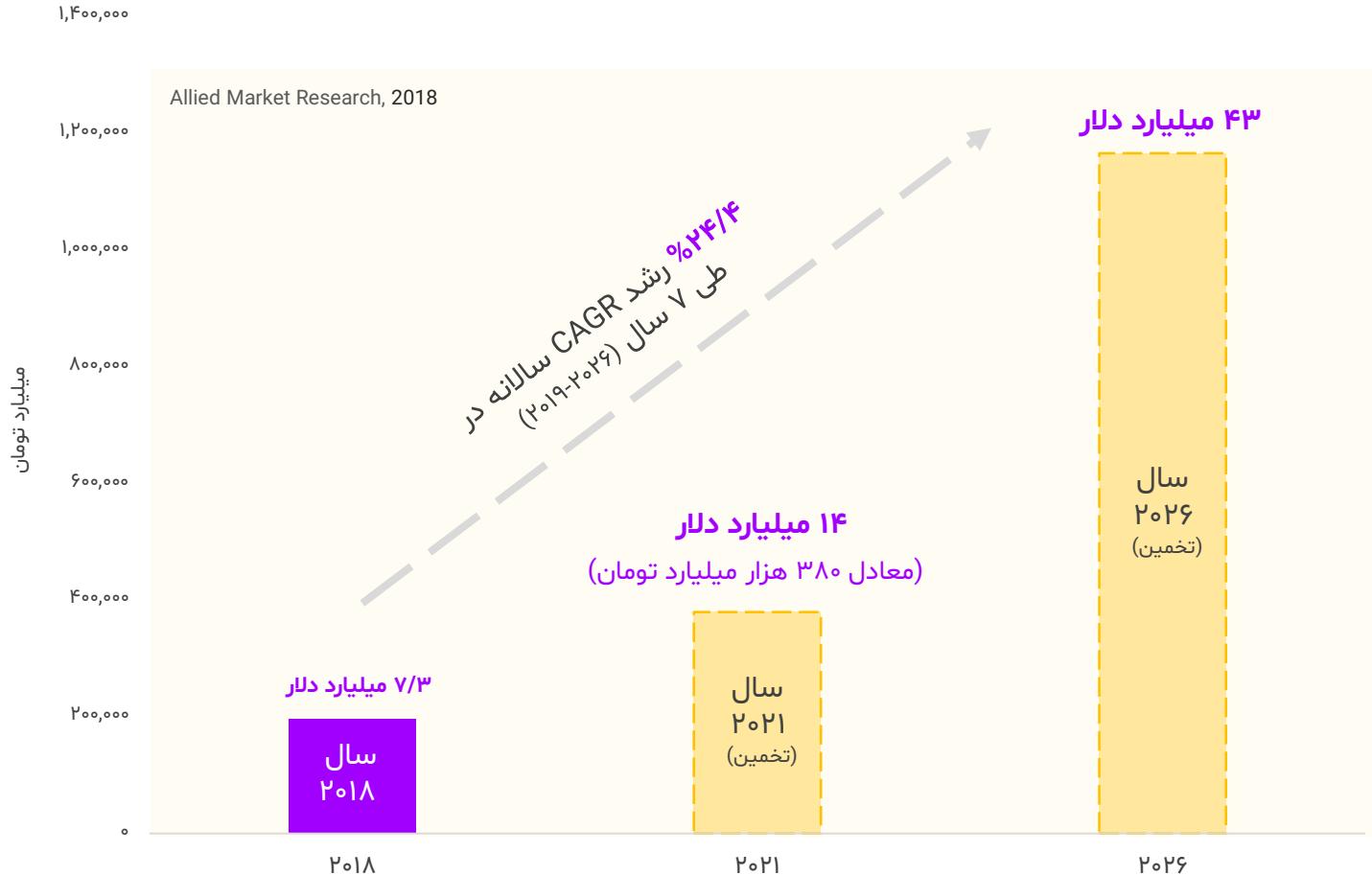
فعالیت بازیگران مطرح بانکداری باز در دنیا در سطح **Open Data** و **Open Banking** و **Open Finance** تبیین می‌شود.

سطوح مختلف توسعه و رویکرد ارائه خدمات در سه سطح **Open Data** و **Finance** و **Open Banking** است. که گستره خدمات در واقع شامل خدمات سطح **Open Data** نیز است. به تعییر دیگر این سطوح متراծ با سطوح ارائه خدمات در حوزه‌های بانکی (سپرده‌گذاری، پرداخت و ...)، مالی (سرمایه‌گذاری، بیمه و ...) و غیرمالی (سلامت، حمل و نقل و ...) است. حال اگر بخواهیم فعالیت بازیگران مطرح این حوزه را در این سه سطح تبیین کنیم، به نگاشت روبرو می‌رسیم.

تحلیل ایلیا، ۱۴۰۰

چارچوب مدل از مقاله Six digital strategies for growth، 2018 از مکنیز الهام گرفته شده است.

ارزش بازار

برای ارزش بازار بانکداری باز در دنیا طی ۸ سال، رشد ۶ برابری تخمین زده می‌شود.

بر اساس گزارش‌های منتشر شده برای حجم بازار بانکداری باز در سطح جهانی و برای سال ۲۰۱۸ می‌توان رقمی حدود ۷/۳ میلیارد دلار را در نظر گرفت که با نرخ دلار ۲۷ هزار تومانی (مهر ۱۴۰۰) رقمی در حدود ۲۰۰ هزار میلیارد تومان خواهد بود. با رشد ۲۴/۴ CAGR درصدی این رقم برای سال ۲۰۲۶ معادل ۴۳ میلیارد دلار و با همان نرخ دلار ۱,۲۰۰ هزار میلیارد تومان خواهد بود.

همکاری میان بازیگران مختلف در زمینه بانکداری باز پارتnerشیپ با فینتکها، مهم‌ترین نوع همکاری پلتفرم‌های بانکداری باز است.

با بررسی برخی اقدامات بازیگران مطرح این حوزه در دنیا، همکاری‌های گوناگونی مشاهده می‌شود و پارتnerشیپ با فینتکها متداول‌ترین نوع آن است.

سایر	بانکداری باز	فینتکها (B2C و B2B)	بازیگران کلاسیک بانکداری و خدمات مالی	پرداخت	نرم‌افزار / فناوری	
		            				سرمایه‌گذاری شده
	   			 		پارتnerشیپ
FLANNEL						خرید
						ادغام و تملیک
						ادغام

تحلیل ایلیا، ۱۴۰۰

۱۱	۱۰	۱۲	۶	۸	۲	۶	۹	۸	۴	۱۰	عمر (سال)
+۷۷۰	۳۰۰	۱۱۰	۷۵	۱۹۰	-	۲۰۰	+۴۰۰	+۸۰۰	۱۰۰	+۴,۰۰۰	تعداد همکاران
۴۵۰ میلیون دلار	۱۹۸/۹ میلیون دلار	-	۵۰ میلیون دلار	۱۴۱/۸ میلیون دلار	-	۲۲ میلیون دلار	۳۰۸ میلیون دلار	۷۳۴/۳ میلیون دلار	۶۹/۵ میلیون دلار	۲/۵ میلیارد دلار	کل سرمایه جذب شده
۱/۹ میلیارد دلار	-	-	-	-	-	-	۲/۲ میلیارد دلار (براساس M&A آخرين)	۱۳/۴ میلیارد دلار	-	۹۵ میلیارد دلار (H)	ارزش
۹۱/۳ میلیون دلار ۲۰۲۰	۲۸/۷ میلیون دلار ۲۰۲۰	-	۷ میلیون دلار ۲۰۲۰	۱۶/۹ میلیون دلار ۲۰۲۰	-	۲ میلیون دلار ۲۰۲۰	۳۵ میلیون دلار ۲۰۲۰	۱۷۰ میلیون دلار ۲۰۲۰	۱۷-۱۱/۳ میلیون دلار ۲۰۲۰	۴۷۰/۳ میلیون دلار ۲۰۲۰	درآمد (مبلغ و سال)
۴/۹	۶/۹	-	۷/۱	۸/۳	-	-	۸/۸	۴/۳	۴/۶	۵/۳	سرمایه جذب شده به درآمد
۳۰۰ میلیون دلار	۵۰ میلیون دلار	-	۱۵ میلیون دلار	۷۰ میلیون دلار	-	۲۰ میلیون دلار	۱۰۳ میلیون دلار	۴۲۵ میلیون دلار D سری	۵۱ میلیون دلار	۶۰۰ میلیون دلار H سری	آخرین جذب سرمایه
۴	۶	۳	۴	۶	-	۲	۷	۵	۴	۱۹	تعداد راند سرمایه‌گذاری
۲۸	۱۱	۳	۸	۲۱	-	۹	۱۶	۲۰	۱۰	۴۵	تعداد سرمایه‌گذاران
متتنوع	بانک و تتنوعی از سرمایه‌گذاران	VC و شرکت سرمایه‌گذاری	متتنوع	متتنوع	-	بانک و تتنوعی از سرمایه‌گذاران	متتنوع	VC/PE	VC و شرکت سرمایه‌گذاری	VC و شرکت سرمایه‌گذاری	نوع سرمایه‌گذاران

تحلیل ایلیا، ۱۴۰۰

سرمایه‌گذاری

در زمینه بانکداری باز پلتفرم‌های بانکداری باز مطرح دنیا، ارزشی معادل حتی تا ۲۰۰ برابر درآمد سالانه خود دارند.

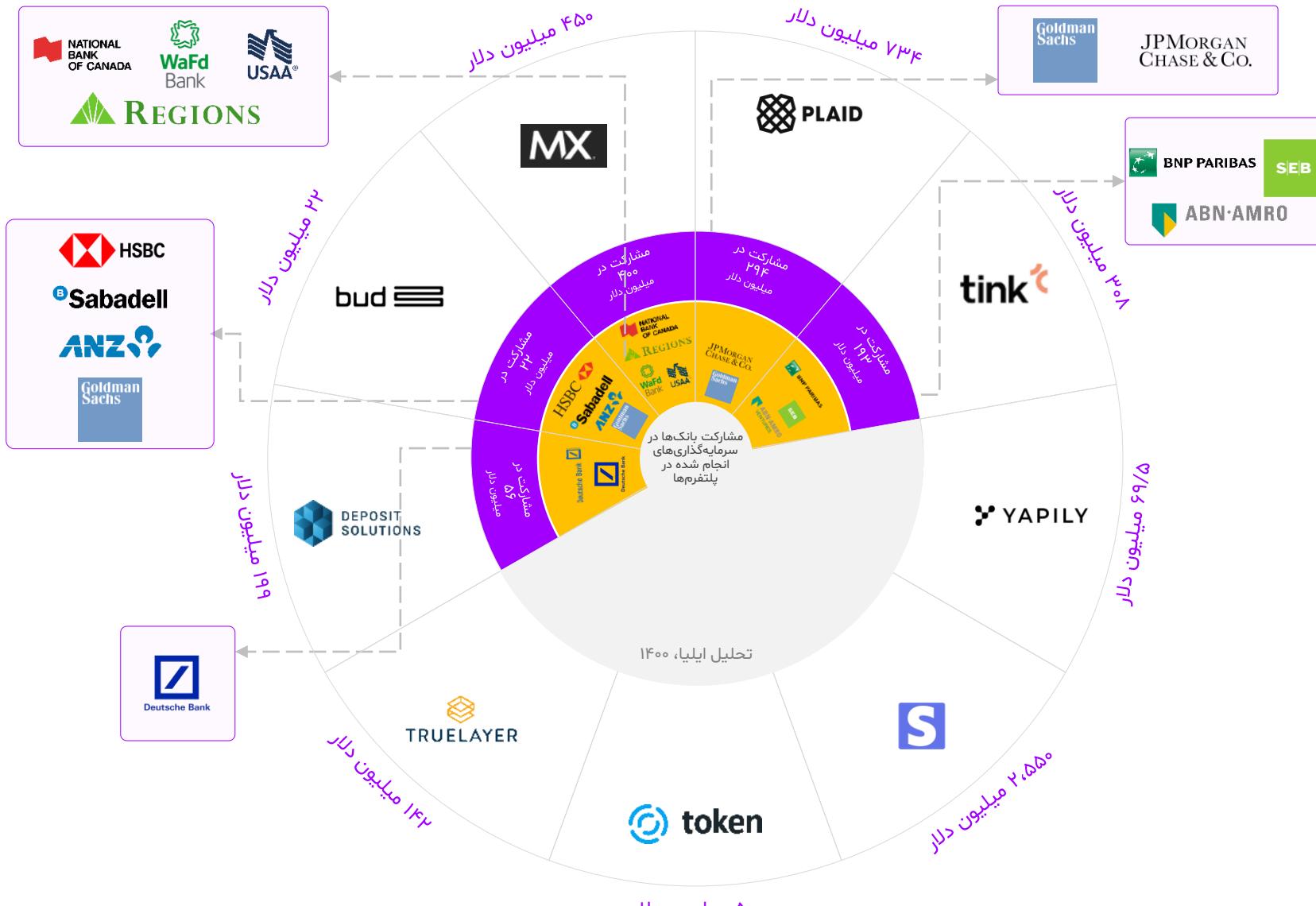
به طور مشخص با بررسی سرمایه‌گذاری‌های انجام شده و اطلاعات مالی پلتفرم‌های بانکداری باز مطرح دنیا همچون Tink، Plaid و ... می‌توان این جمع‌بندی را داشت که این صنعت نیاز به سرمایه‌گذاری زیادی دارد.

سرمایه‌گذاری بانک‌ها در پلتفرم‌های بانکداری باز

علاقه‌مندی بانک‌های مطرح
دنیا به سرمایه‌گذاری در
پلتفرم‌های بانکداری باز
مشهود است.

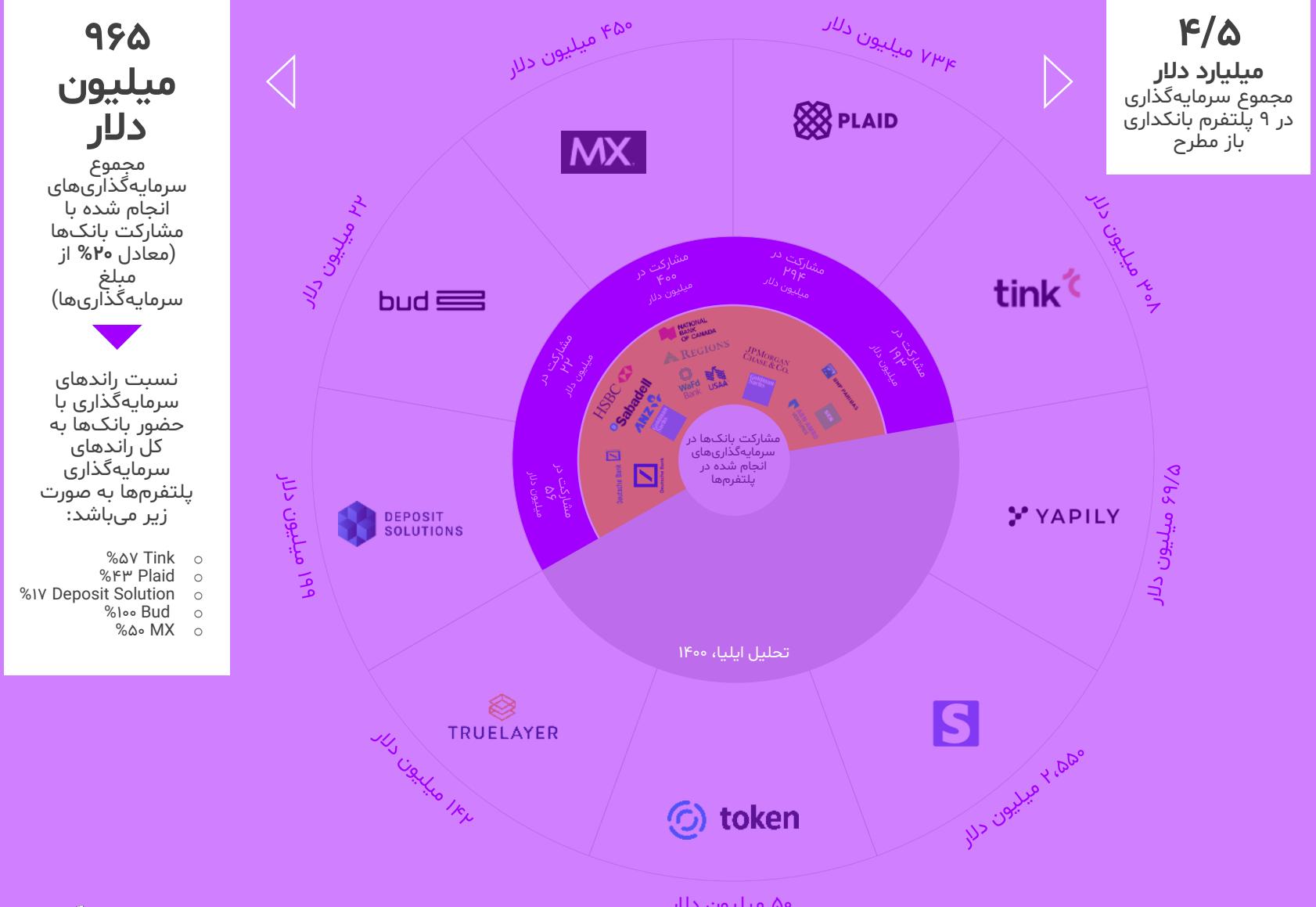
با بررسی ۱۱ پلتفرم بانکداری باز منتخب در
دنیا، درباره سرمایه‌گذاری حدود ۵ بازیگر
اطلاعات قابل اتکا وجود دارد. بر اساس
اطلاعات موجود ۱۲ بانک در ۱۳ راند
سرمایه‌گذاری برای ۵ پلتفرم مشارکت
داشته‌اند.

سرمایه‌گذاری بانک‌ها در پلتفرم‌های بانکداری باز

نکته حائز اهمیت اینست که بانک‌ها در بیشتر راندهای سرمایه‌گذاری پلتفرم‌ها مشارکت داشته‌اند.

وضعیت سرمایه‌گذاری و بازگشت سرمایه بانک‌ها در پلتفرم‌های بانکداری باز

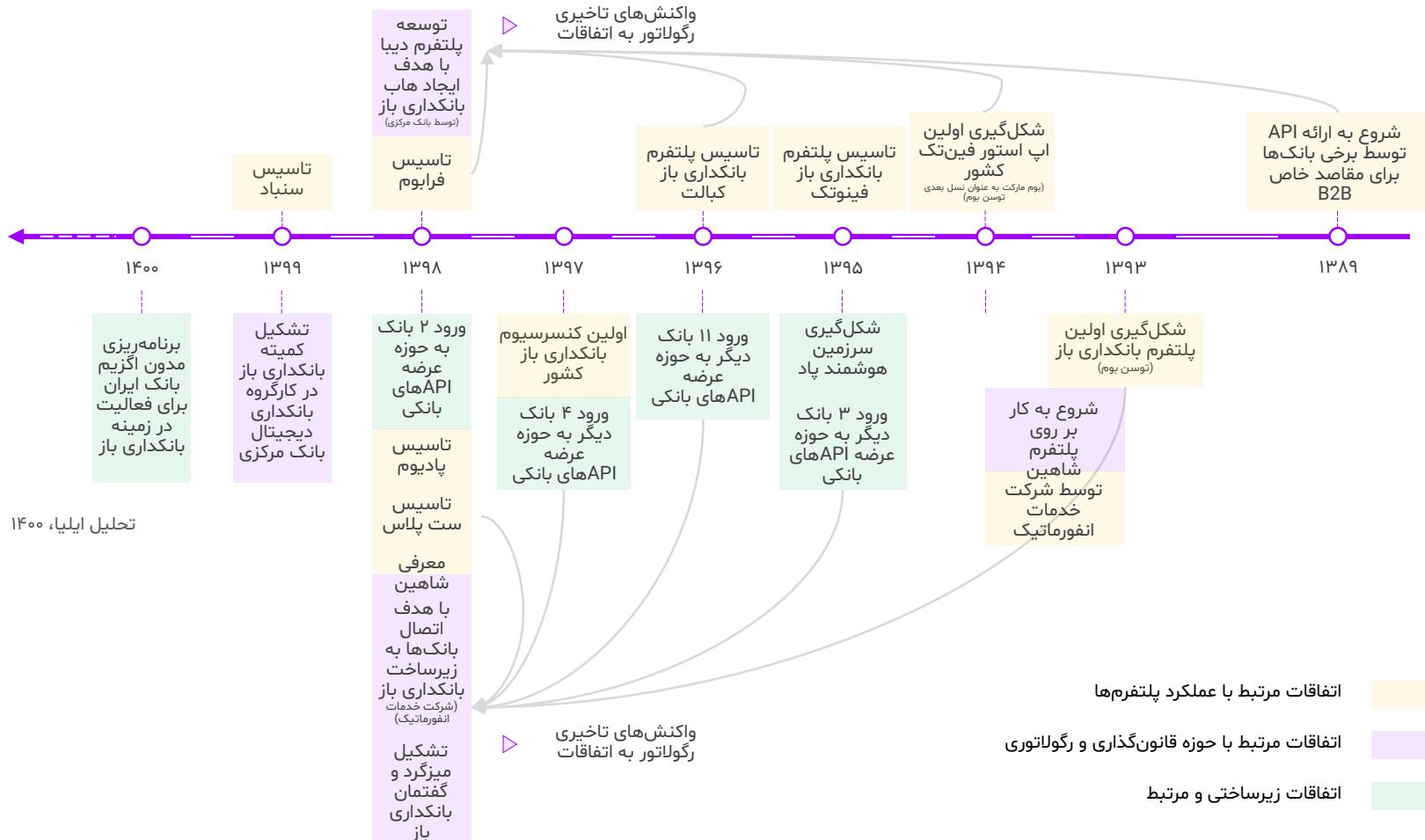
ارزش سرمایه‌گذاری Goldman Sachs در Plaid، در مدت حدود پنج سال، **۵۹ برابر** شده است.

تحلیل ایلیا، ۱۴۰۰

بانکداری باز،
ایران امروز

تاریخچه و سیر تکامل بانکداری باز در ایران

آغاز بانکداری باز در ایران فاصله زیادی با شروع آن در دنیا ندارد، هرچند که کم و کيف متفاوتی دارد.

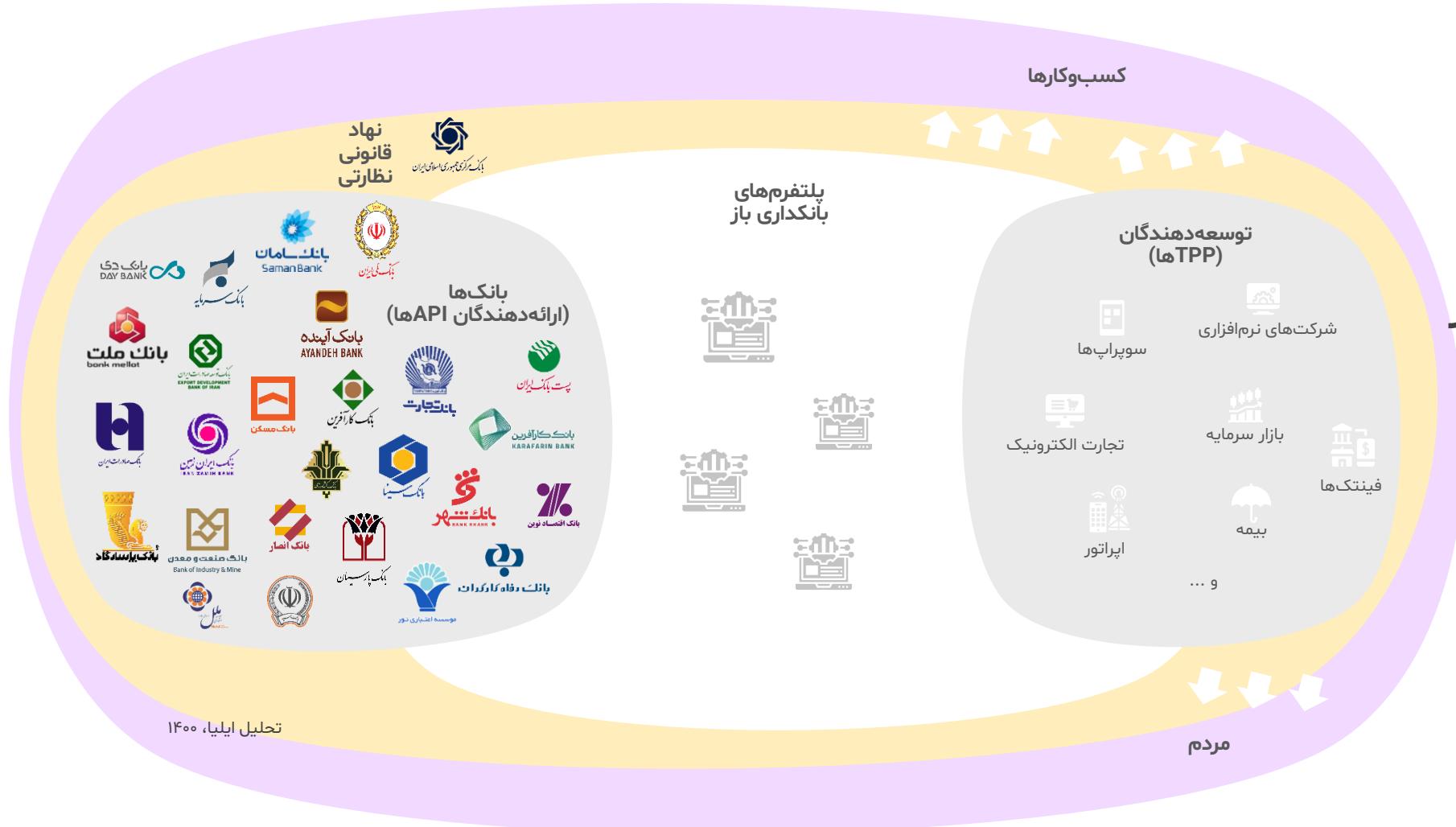
سیر زمانی بانکداری باز و تحولات آن در کشور، حکایت‌گر بازهای مشخصی از اوج‌گیری روند شکلگیری پلتفرم‌های بانکداری باز و یا **اقدامات رگولاتوری واکنشی** است.

* در ترسیم سیر زمانی بانکداری باز در کشور سعی شده است تا حد امکان همه اقدامات بازیگران مختلف آورده شود.

اکوسیستم فعال بانکداری باز ایران

در _____ین ورود و
مشارکت عمده
بانکهای کشور به
فضای بانکداری باز،
رویکرد و کم و کیف
این مشارکت مورد
بحث است و
اختلاف نظرهایی وجود
دارد.

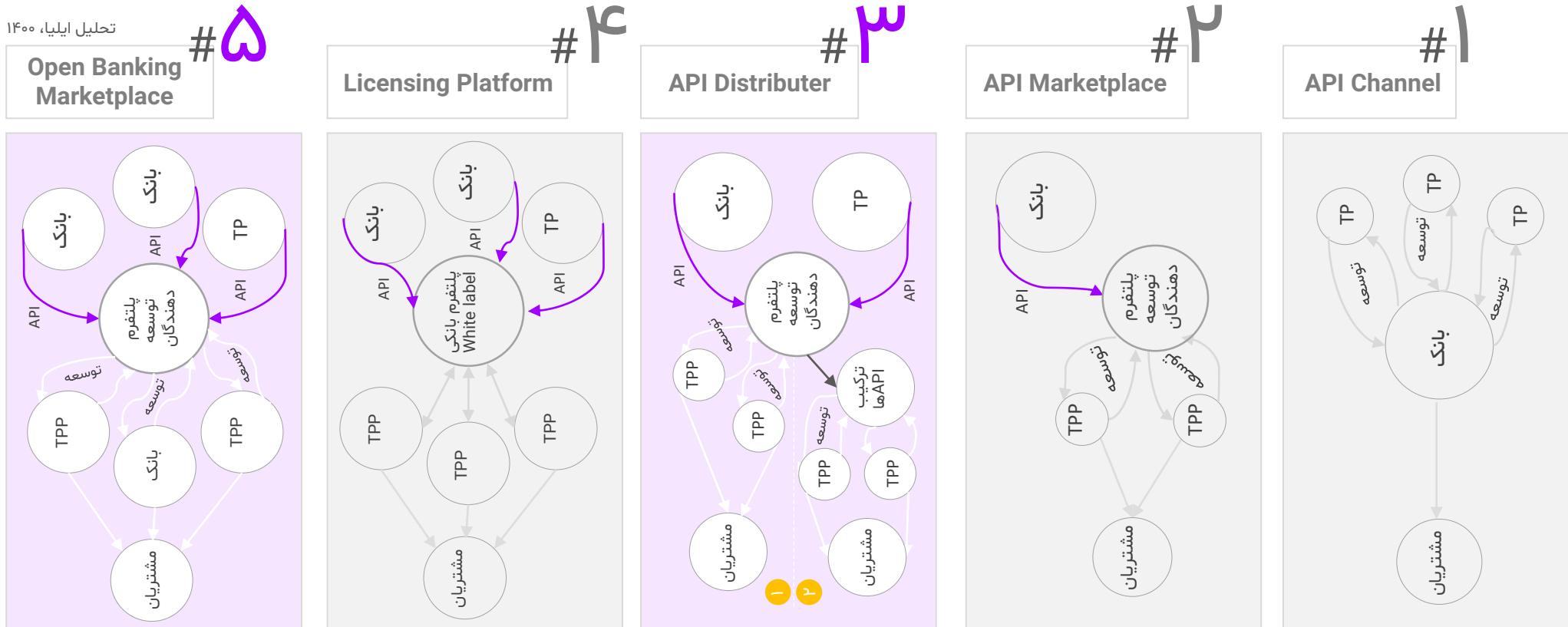
* در ترسیم تصویر اکوسیستم بانکداری باز کشور سعی شده است تا اسامی همه بانکهای مشارکت‌کننده در زمینه بانکداری باز آورده شود.
اما طبیعتاً ممکن است مورد یا مواردی از قلم افتاده باشد که در صورت اطلاع‌رسانی به ایلیا به روزرسانی خواهد شد.

انواع مدل‌های بانکداری باز در کشور

دو مدل از پنج نوع مدل بانکداری باز شناسایی شده در دنیا، در ایران فعال است.

تحلیل ایلیا، ۱۴۰۰

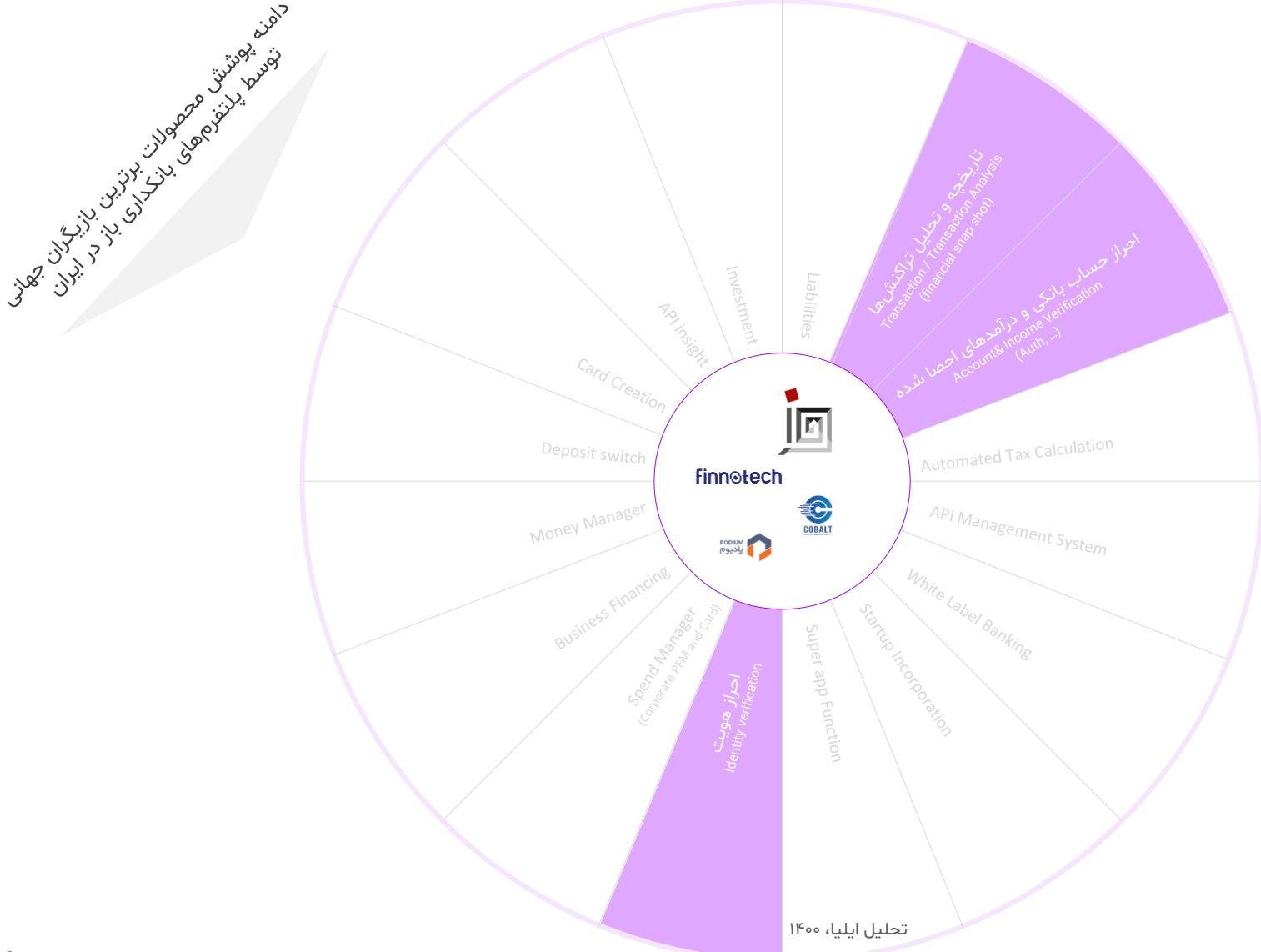
۳

أنواع المحتويات البنكيّة المفتوحة

سه دسته از ۱۶ عنوان
محصول شناسایی شده
در فضای بانکداری باز
دُنیا در کشور وجود
دارد.

در حوزه بانکداری باز در کشور و به طور
خاص در حوزه توسعه محصولات توسط
پلتفرم‌های بانکداری باز، با یک رویکرد
جامع می‌توان گفت ۳ دسته از
محصولات با کیفیت‌های متفاوت ایجاد
شده‌اند.

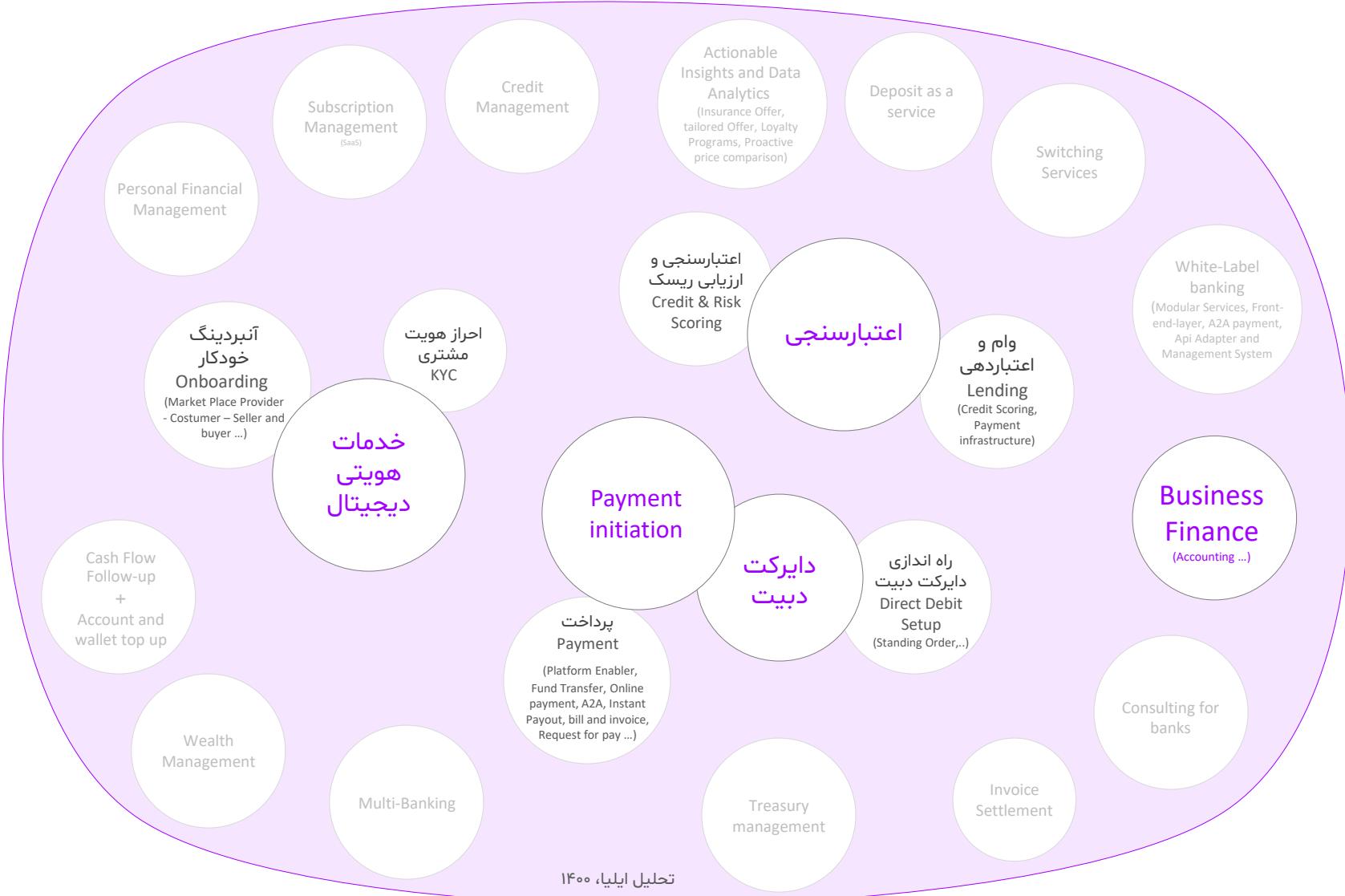
* نام بردن از پلتفرم‌ها براساس میزان فعال بودنشان در حال حاضر است.

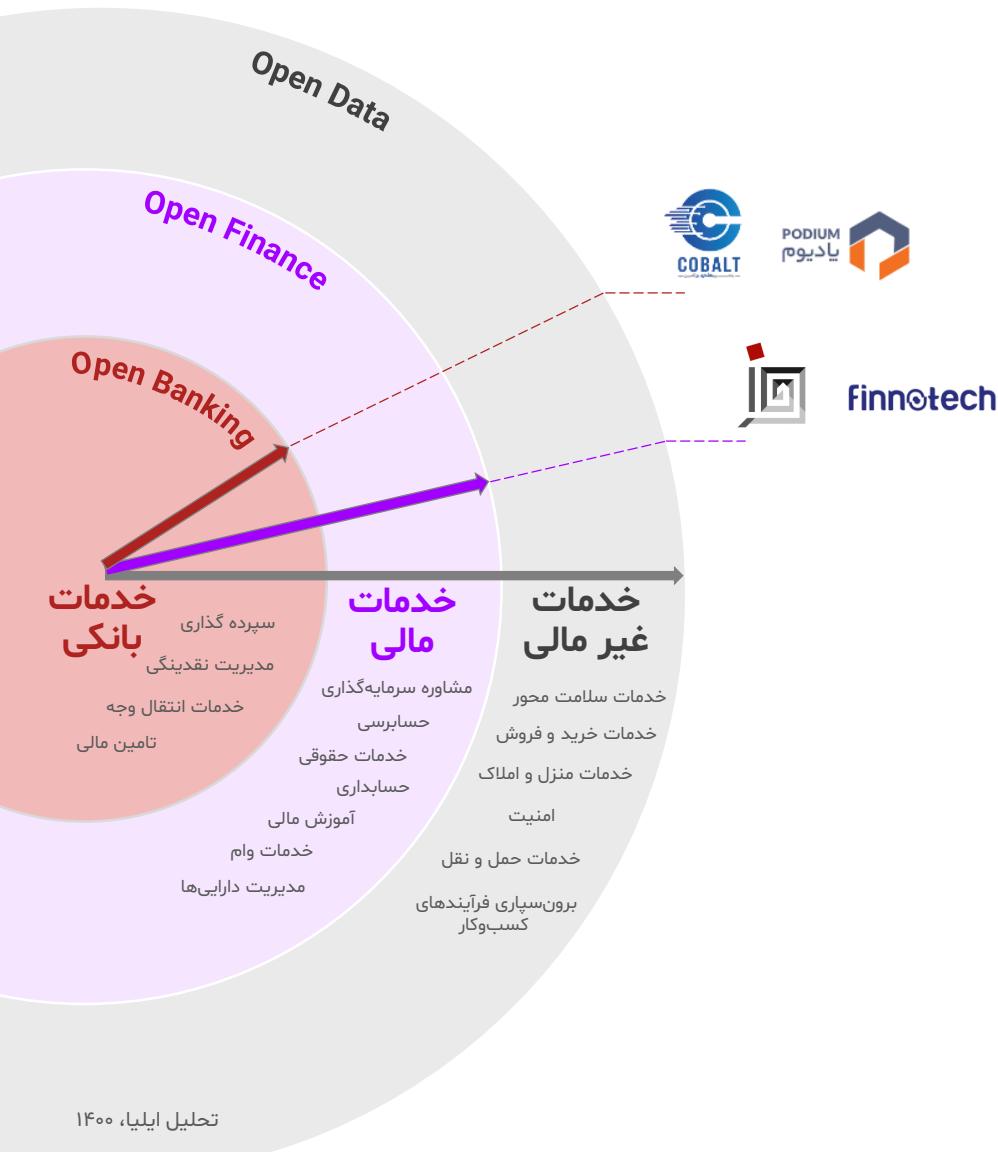

انواع کاربردهای بانکداری باز (Use Case)

چهار دسته از ۲۱ عنوان کاربرد شناسایی شده در فضای بانکداری باز دنیا، در کشور در حال ارائه است.

دامنه پوشش کاربردهای برترین بازیگران جهانی توسط پلتفرم‌های بانکداری باز در ایران به شکل روبرو است.

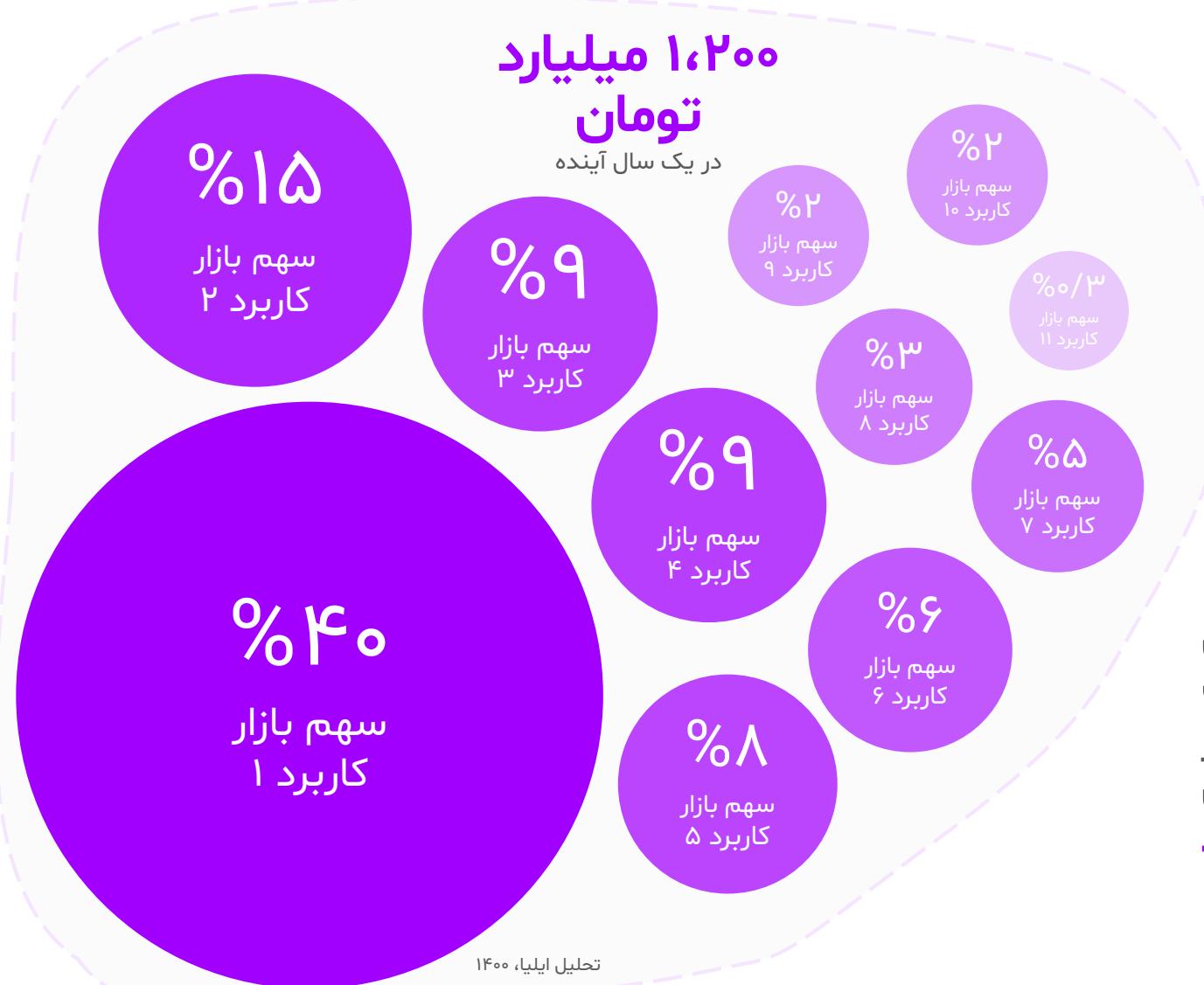
گستره توسعه بانکداری باز

در کشور، هنوز پلتفرمی که به ارائه خدمات در سطح **Open Data** بپردازد وجود ندارد.

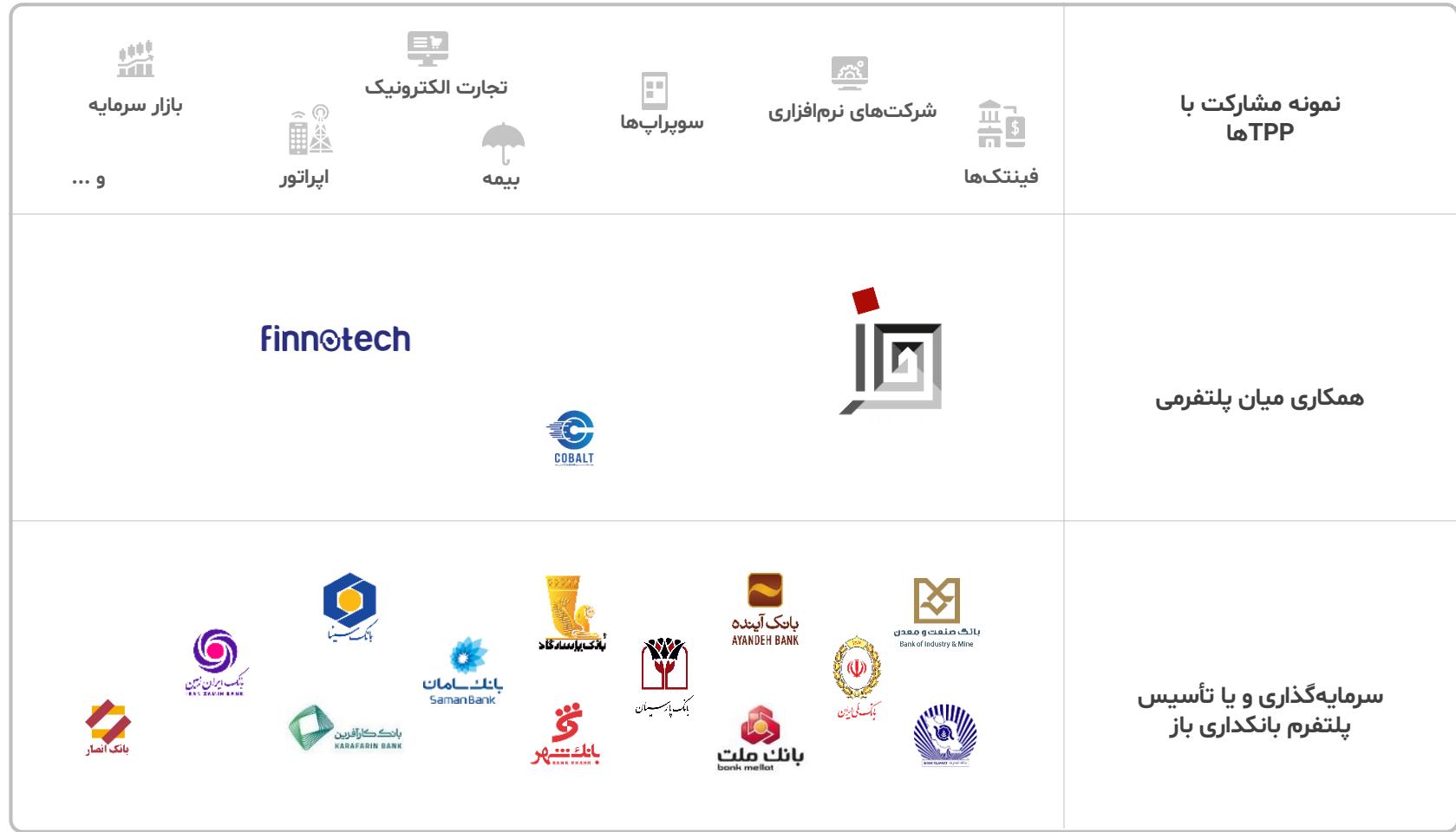
بازیگران فعلی در زمینه بانکداری باز در داخل کشور براساس خدمات در حال ارائه‌شان در سطوح مختلف ارائه خدمات شامل Open Data و Open Finance، Open Banking و مشاهده می‌شوند.

ارزش بازار کاربردهای بانکداری باز

تخمين ايليا (مهر ۱۴۰۰) از پتانسيل ارزش بازار قبل دستيابي برای يك سال آينده در فضاي بانکداري باز كشور با توجه به وضعيت کاربردهای آن (UseCase) معادل **۱,۲۰۰ ميليارد تومان** مى باشد.

*عنوانی و محاسبه سهم بازار کاربردهای ۱۱گانه ذکر شده، دقیق بوده اما به دلایل محرمانگی ذکر نشده است.

تحلیل ایلیا، ۱۴۰۰

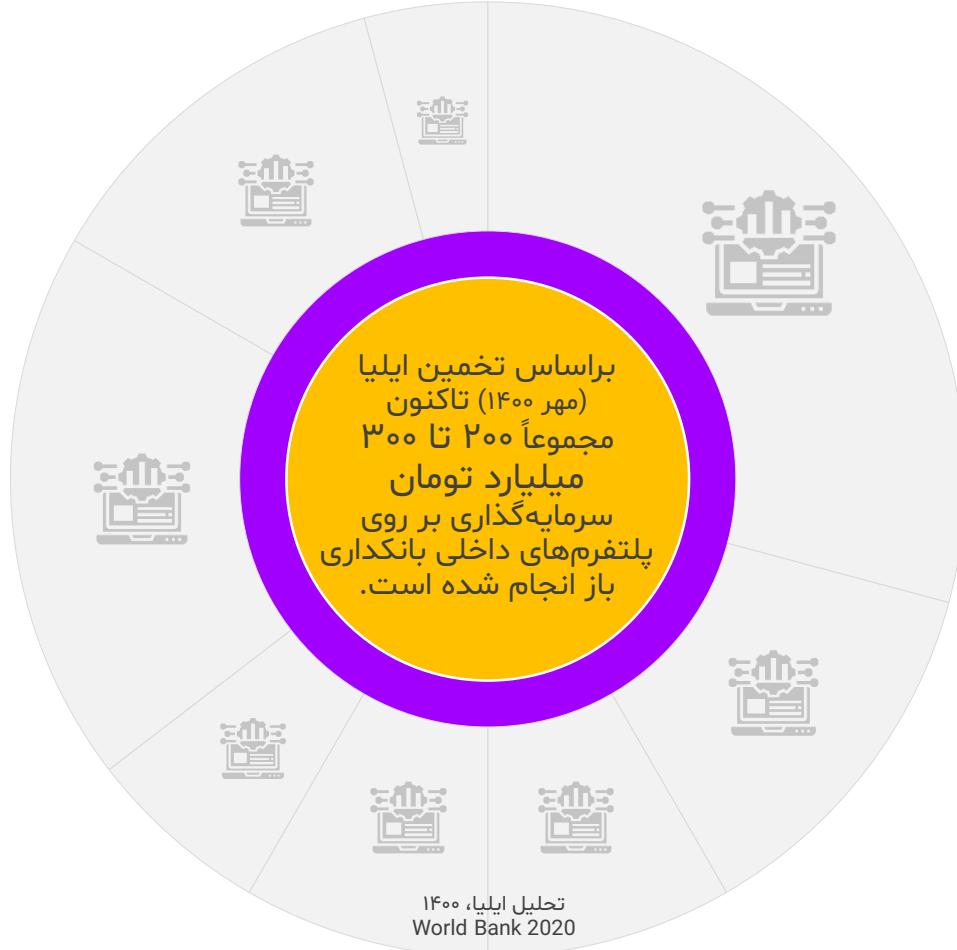
* در ترسیم تصویر همکاری‌ها و مشارکت‌های صورت‌گرفته در زمینه بانکداری باز سعی شده است تا حد امکان همه فعالیت‌های تأسیس، سرمایه‌گذاری، همکاری و مشارکت شناسایی و آورده شود.

همکاری (مشارکت)

میان بازیگران مختلف در زمینه بانکداری باز

فضای میان پلتفرم‌های کشور به همکاری و مشارکت متمايل بوده و هنوز كمتر رقابتی است.

با بررسی تعاملات میان بازیگران مختلف در زمینه بانکداری باز در کشور، همکاری میان پلتفرم‌ها نیز به چشم می‌خورد که از قضا نتایج مؤثری هم در ارائه خدمات و پاسخ به نیازهای مشتریان داشته است.

سرمایه‌گذاری در زمینه بانکداری باز

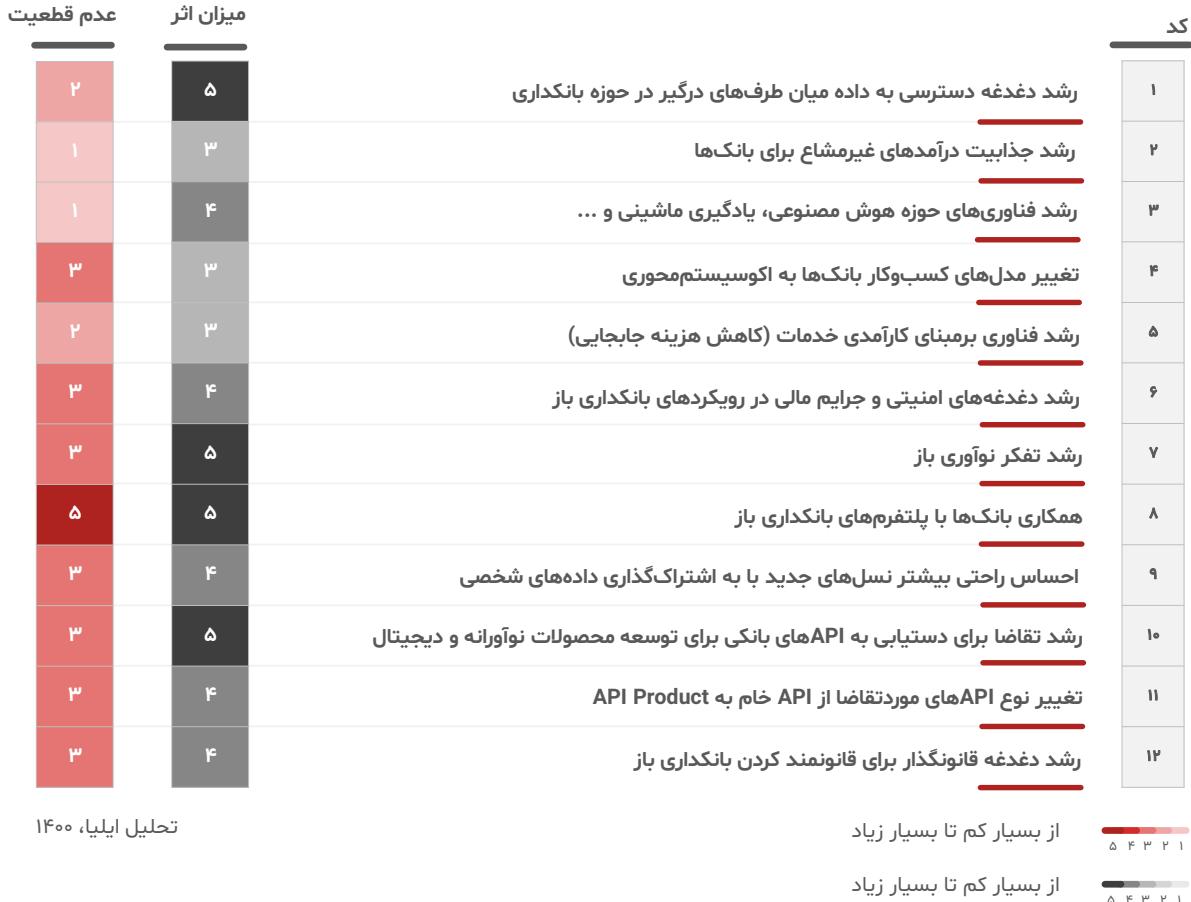
مجموع سرمایه‌گذاری‌ها بر روی
پلتفرم‌های بانکداری باز مطرح دنیا
(۹ صفحه ۲۲) حدوداً

۴۰۰ تا ۶۰۰ برابر
سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در
پلتفرم‌های داخل کشور است.

بر اساس تحلیل‌ها روی حجم سرمایه‌گذاری انجام شده در
پلتفرم‌های بانکداری باز ایران در مقایسه با پلتفرم‌های
مطرح در دنیا و روند جهانی، پتانسیل افزایش زیادی وجود
دارد.

بانکداری باز در افق ۱۴۱۰ ایران

روندهای مؤثر بر بانکداری باز در کشور

به منظور تدوین سناریوهای آینده، بانکداری باز در ایران در افق ۱۴۱۰، براساس روش سناریونگاری پیتر شوارتز، باید روندهای اثرگذار بر محدوده موردنظر شناسایی شود. از همین‌رو، پس از بررسی، روندهای گوناگونی در ارتباط با مسائل بازیگران صنعت و محیط همچون دغدغه‌ها و روندهای مرتبط با بانکها، توسعه‌دهندگان، مشتری نهایی و پلتفرم‌ها شناسایی شد. سپس، روندهای اثرگذار بر بانکداری باز از دو منظر عدم قطعیت امتیازدهی شدند.

روندهای مؤثر بر بانکداری باز در کشور

همکاری بانک‌ها با پلتفرم‌های بانکداری باز به علت عدم قطعیت بالا و میزان اثر بالا بر اکوسیستم بانکداری باز، به عنوان محور عدم قطعیت در نظر گرفته شد.

دو سناریوی آینده بانکداری باز در افق ۱۴۱۰ ایران

همکاری بانک‌ها با پلتفرم‌های بانکداری باز به علت عدم قطعیت بالا و میزان اثر بالا بر اکوسیستم بانکداری باز، به عنوان محور عدم قطعیت در نظر گرفته شد.

بانک‌ها اغلب در مواجهه با رویکرد بانکداری باز و به طبع تغییر مدل کسب‌وکاری خود به مدل پلتفرمی، دچار چالش‌هایی می‌شوند و با هدف بهره‌مندی از مزایای مدل پلتفرمی همچون منابع درآمدی و سود بیشتر، نوآوری‌های بیشتر و سریع‌تر و رشد آینده، این رویکرد را اتخاذ می‌کنند.

اما از رویکردهایی که می‌توان در مواجهه با مدل پلتفرمی اتخاذ شود، ایجاد پلتفرم بانکداری باز اختصاصی هر بانک و یا همکاری برای شکل‌دهی یک یا دو پلتفرم اصلی است.

دو آینده محتمل بر حسب محور عدم قطعیت
همکاری بانک‌ها با پلتفرم‌های بانکداری باز

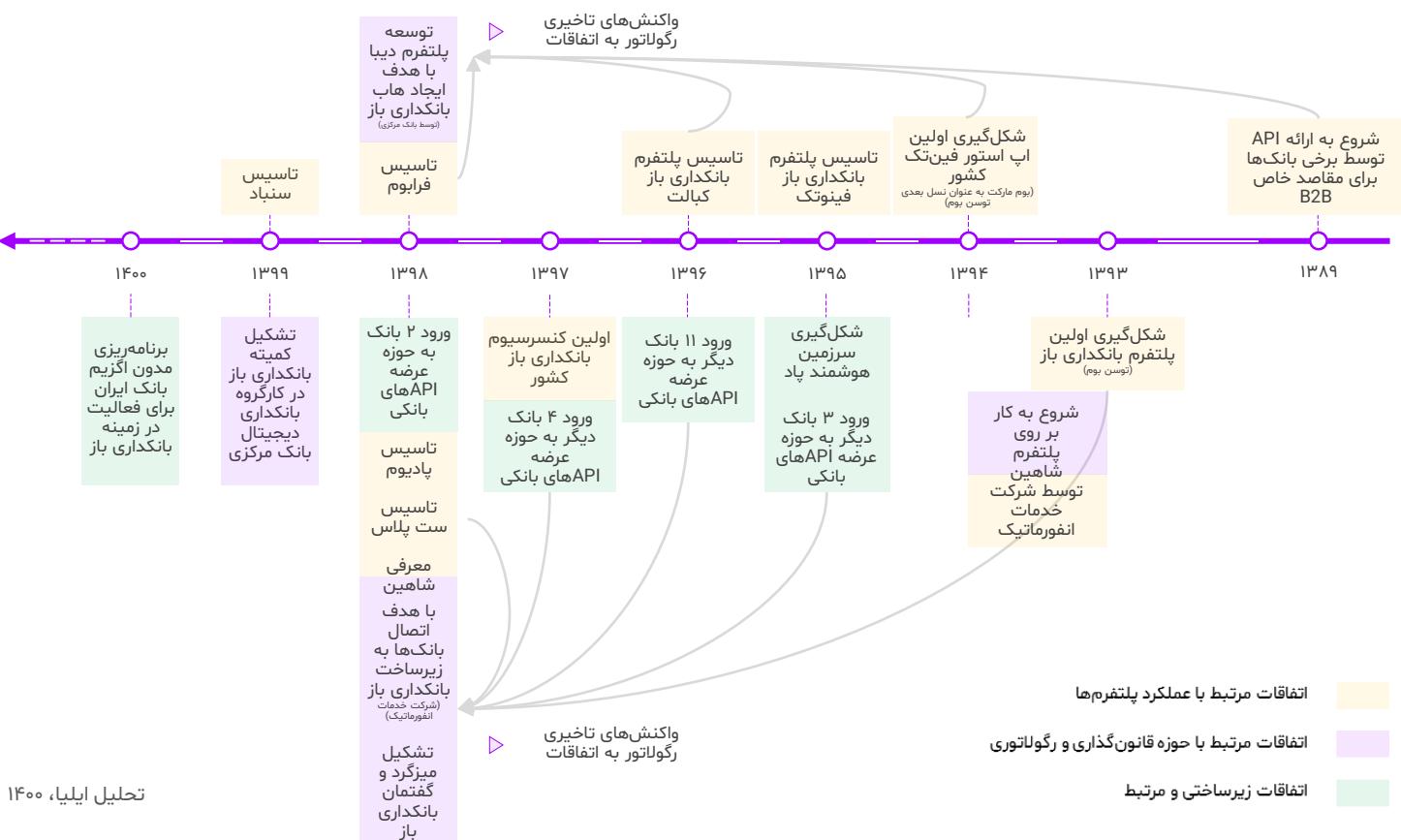
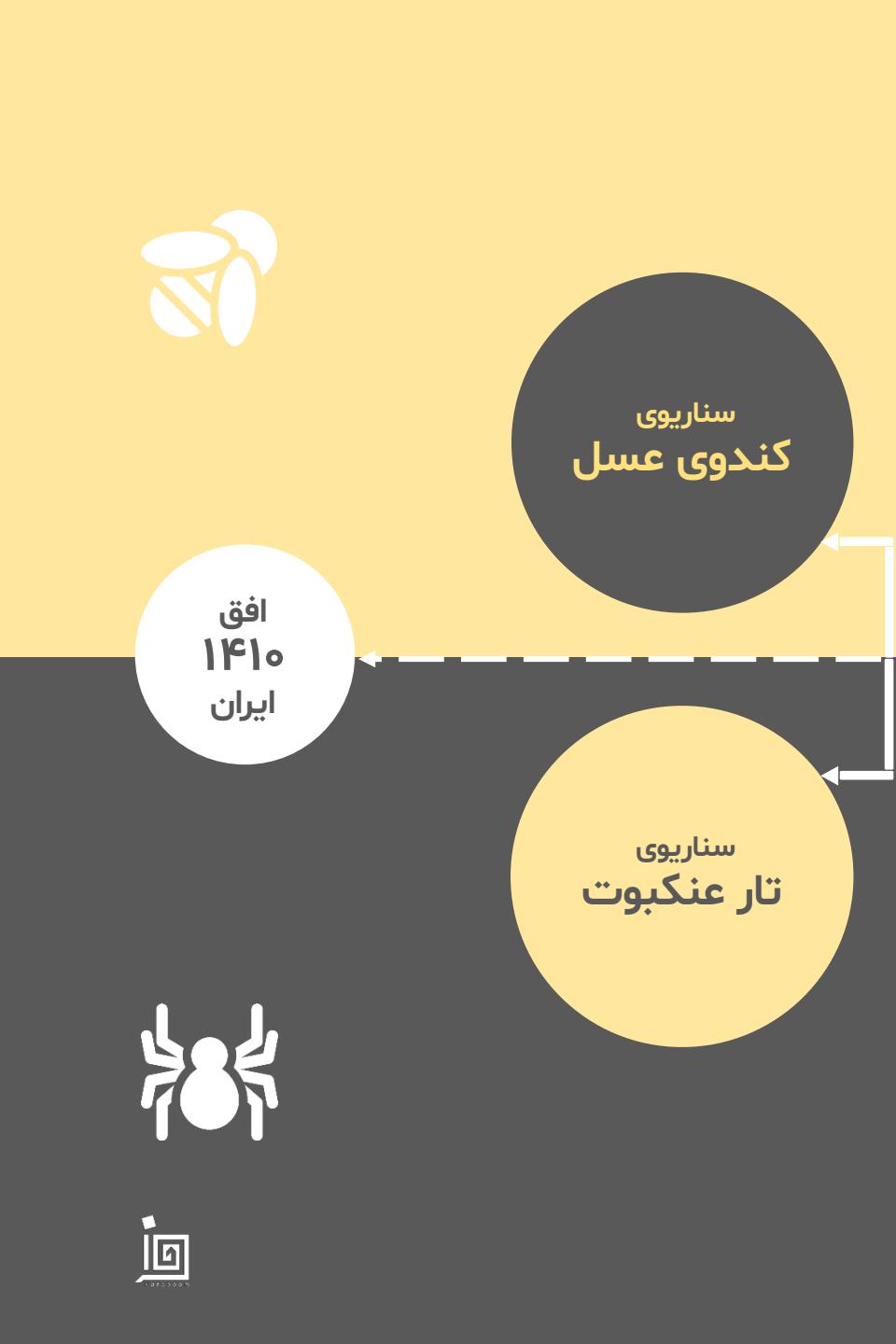
همکاری
بانک‌ها با
یک یا دو
پلتفرم
اصلی
بانکداری
باز

پلتفرم
بانکداری
باز
اختصاصی
هر بانک

ادامه مسیر

بانکداری باز کشور چگونه خواهد بود؟ (افق ۱۴۱۰)

سناریوی کندوی عسل

همکاری بانک‌ها با یک یا دو پلتفرم **اصلی** بانکداری باز

در این سناریو یک یا دو پلتفرم اصلی بانکداری باز، مسئول دریافت دسترسی‌ها و جلب مشارکت بانک‌ها و سایر ارائه‌دهندگان بوده و طی فرآیندهای پردازشی به ارائه محصولات یکپارچه و کاربردهای بانکداری باز مطابق با نیاز مشتریان می‌پردازند.

ویژگی کلیدی این رویکرد و شباهت پلتفرم بانکداری باز در این سناریو با کندوی عسل در آنست که رویکردی فعالانه است و در آن تمام خدمات و دسترسی‌ها در یکجا جمع شده و از طریق تمرکز به خلق ارزش منجر می‌شود؛ مانند گرته برداری زنبورها از گل‌های متنوع و مفید و تبدیل آن‌ها به عسلی که برای همه مخاطبان و ذینفعان جذاب است.

تجربه یکپارچه، تسهیل دستیابی به راهکارها، کاهش هزینه‌ها و کوتاه‌تر شدن زمان ارائه محصولات به بازار از مزایای اتخاذ این رویکرد برای TPP‌ها خواهد بود.

سناریوی تار عنکبوت

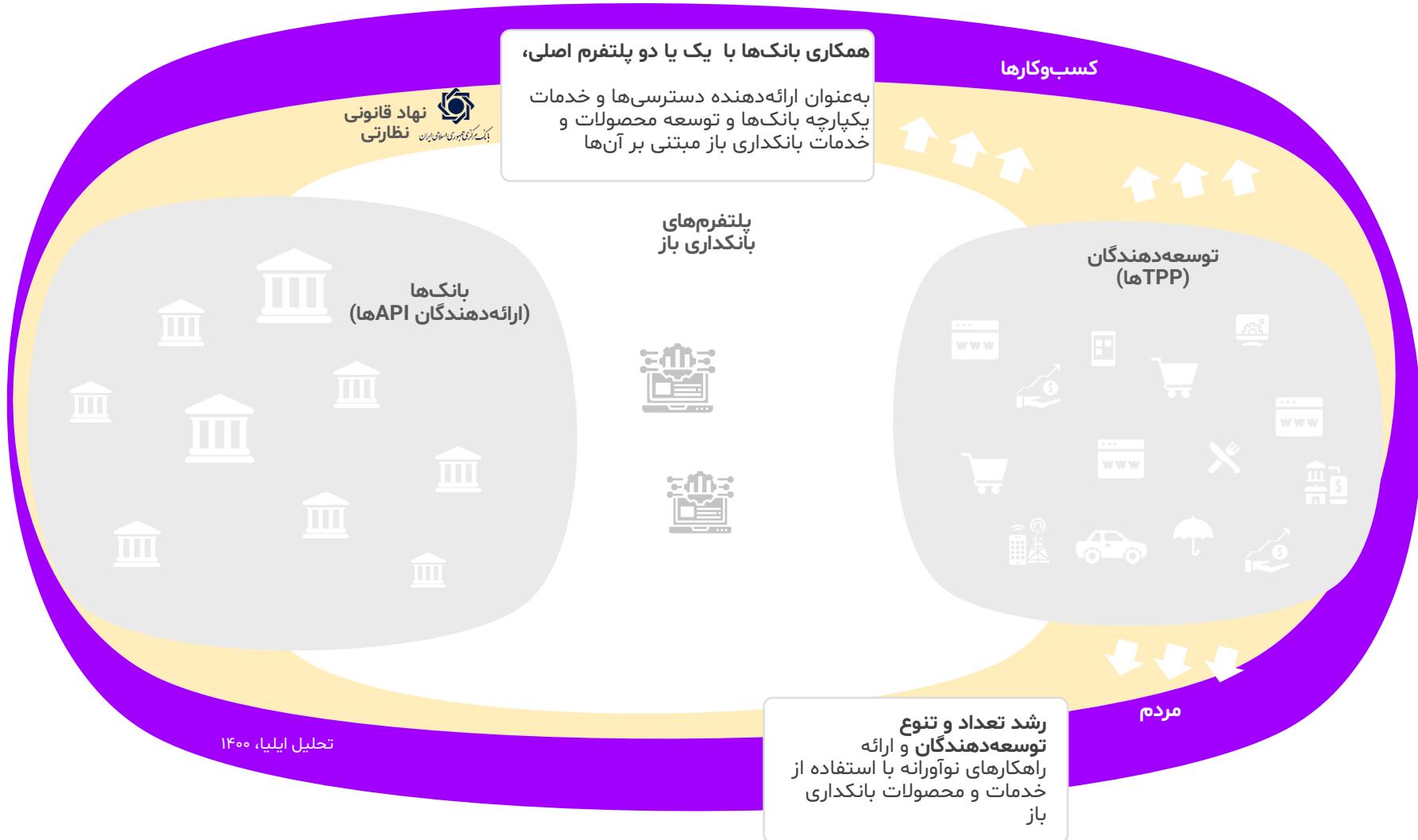
پلتفرم بانکداری باز اختصاصی هر بانک

در این سناریو که در واقع به راه اندازی یا امتداد کار پلتفرم‌های اختصاصی هر بانک اشاره دارد، به ابعاد مختلف عدم مشارکت بانک‌ها با یکدیگر در تشکیل اکوسیستمی یکپارچه و اثرات آن پرداخته می‌شود.

در این سناریو هر بانک پلتفرم اختصاصی خود را داشته، به ارائه محصولات، خدمات و کاربردهای بانکداری باز با استفاده از ظرفیت‌های دسترسی، تکنولوژی و عملیاتی خود و شبکه همکاران خود می‌پردازد. بدیهی است که در این حالت محصولات و خدمات در حال ارائه بخصوص آن دسته محصولاتی که نیازمند دسترسی به اطلاعات و همکاری سایر بانک‌ها و بازیگران دارد، یا قابل ارائه نبوده و یا دریافت آن‌ها توسط TPP‌ها با چالش‌های بسیاری همراه خواهد بود.

استعاره تار عنکبوت نیز اشاره به امر منفعانه بودن اقدامات عنکبوت در شکار فرصت‌ها و تار تنها بی و عدم اتخاذ رویکرد همکارانه آن باسایر بازیگران دارد.

اکوسیستم بانکداری باز کشور در سناریوی کندوی عسل

در این سناریو، بانک‌های مطرح کشور و همچنین دیگر علاقمندان به این حوزه با یک یا دو پلتفرم اصلی همکاری یا مشارکت می‌کنند.

۱

اکو سیستم بانکداری باز کشور در سناریوی تار عنکبوت

در این سناریو، هر
بانک اکو سیستم
کوچک خود را شکل
خواهد داد.

اکو سیستم کوچک هر بانک،
چرا که هر بانک به ارائه خدمات
به تعدادی TPP می‌پردازد.

تحلیل ایلیا، ۱۴۰۰

بانک مرکزی،
به عنوان یک بازیگر به ارائه
خدمات بانکداری باز می‌پردازد و
با چالش نظارت بر
اکوسیستم‌های متعدد مواجه
خواهد شد.

بانکها
به عنوان ارائه‌دهندگان API‌ها و
محصولات و خدمات بانکداری باز
از طریق پلتفرم بانکداری باز
اختصاصی خود شناخته
می‌شوند.

اکو سیستم کوچک هر بانک
متشكل از تعدادی TPP

نهاد قانونی
نظارتی

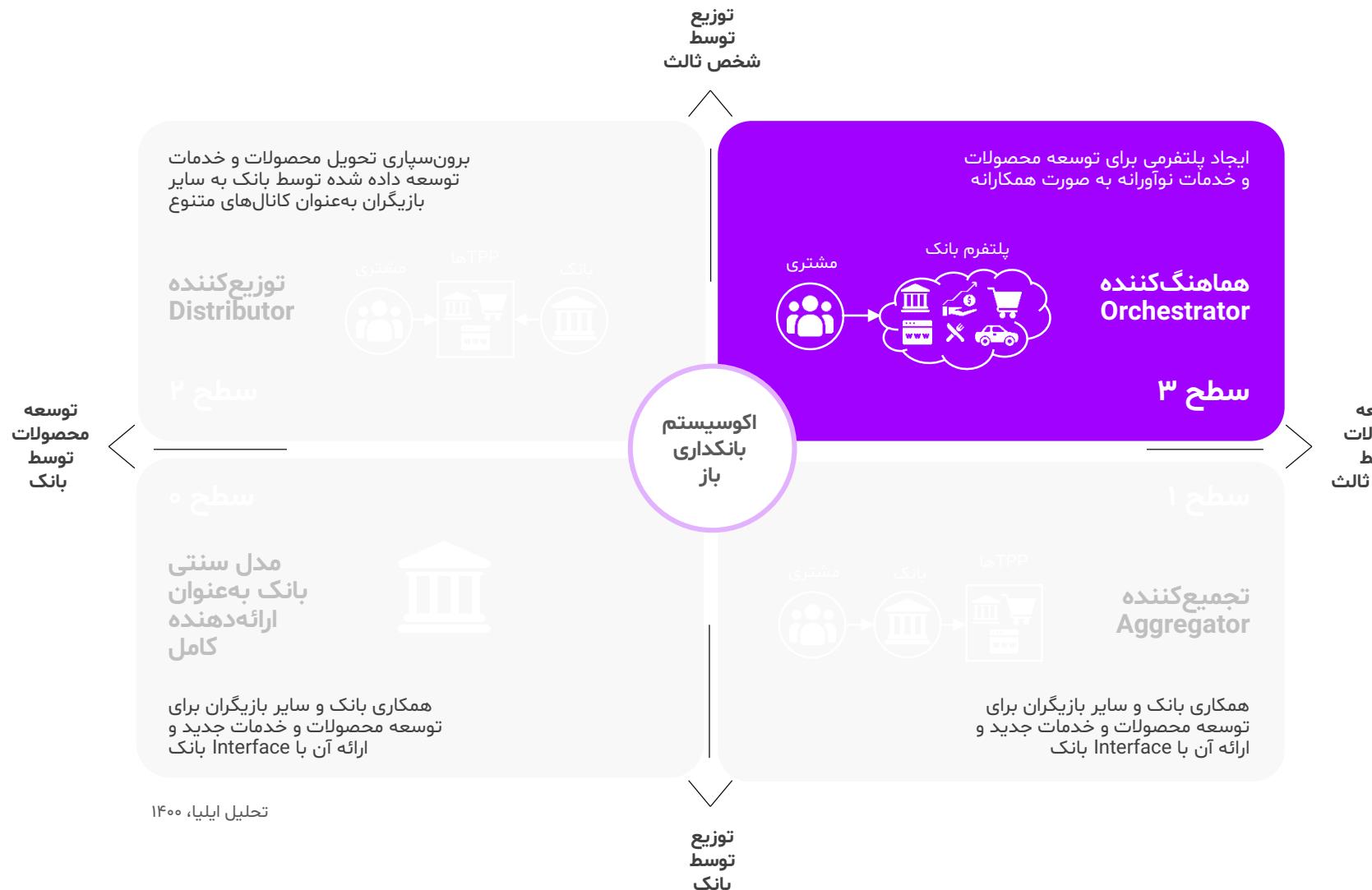
کسب و کارها

کاهش تعداد توسعه‌دهندگان و ارائه
راهکارهای مالی و غیرمالی مبتنی بر
خدمات بانکداری باز به واسطه سخته
استفاده و عدم یکپارچگی خدمات
بانکداری باز و در نتیجه عدم
خشنودی مردم و کسب و کارهای
مخاطب آنها

مردم

اکو سیستم بانکداری باز کشور در سناریوی کندوی عسل

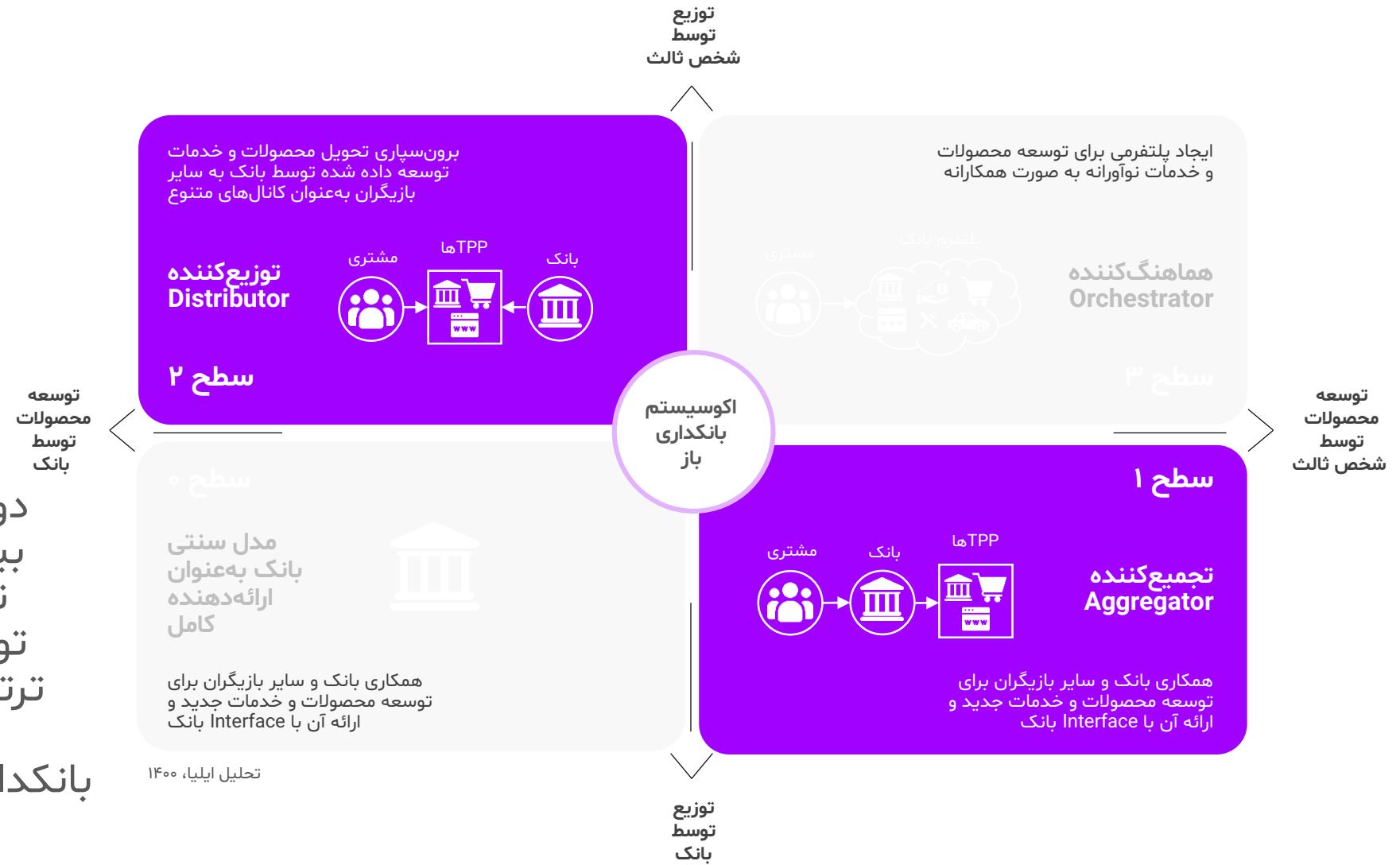
در این حالت، سطح ۳ انواع مدل‌های اکو سیستم بانکداری باز یعنی هماهنگ‌کننده پرنگتر می‌شود.

۱

اکوسیستم بانکداری باز کشور در سناریوی تار عنکبوت

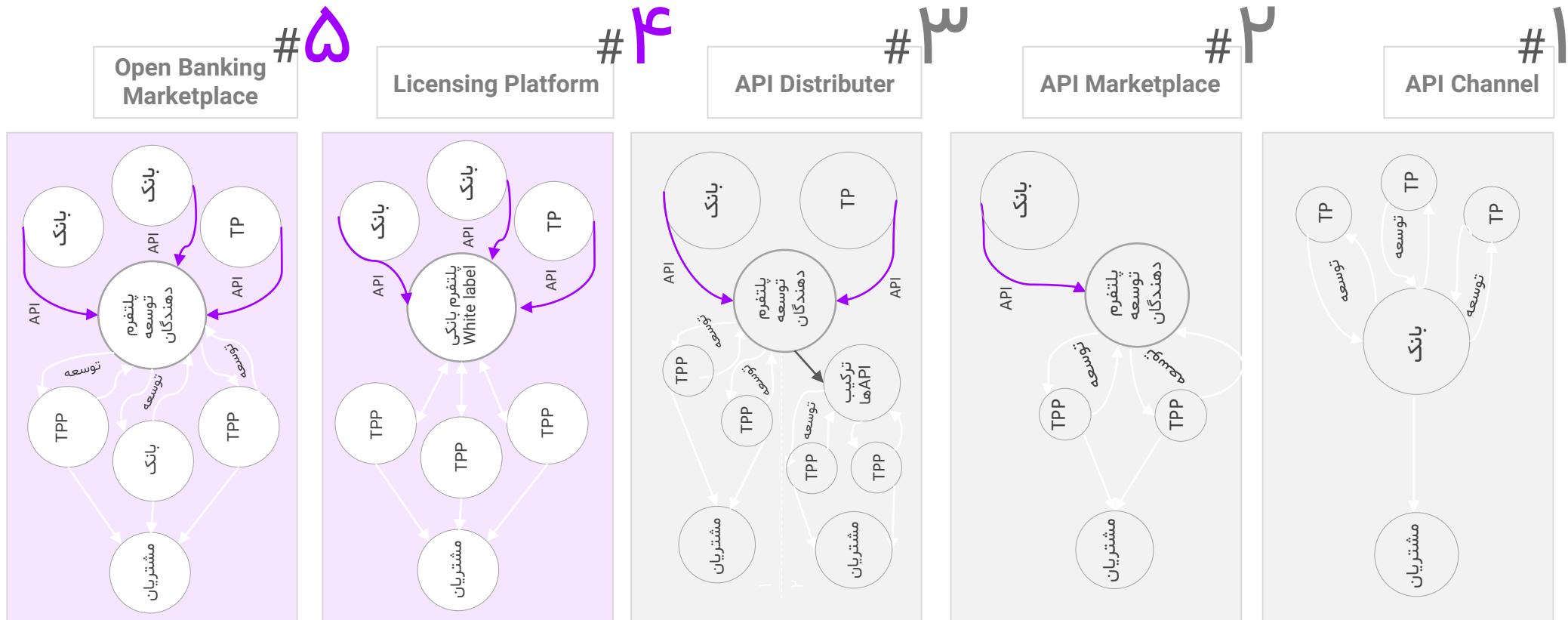
دو نقشی که در این حالت
بیشتر شاهد آن هستیم،
نقش‌های تجمعی‌کننده و
توزیع‌کننده هستند که به
ترتیب سطوح ۱ و ۲ از انواع
مدل‌های اکوسیستم
بانکداری باز را شکل می‌دهند.

تحلیل ایلیا، ۱۴۰۰

انواع مدل‌های بانکداری باز در سناریوی کندوی عسل

در این سناریو، مدل‌های چهارم و پنجم از پنج مدل بانکداری باز بیشتر مشاهده خواهند شد.

۲

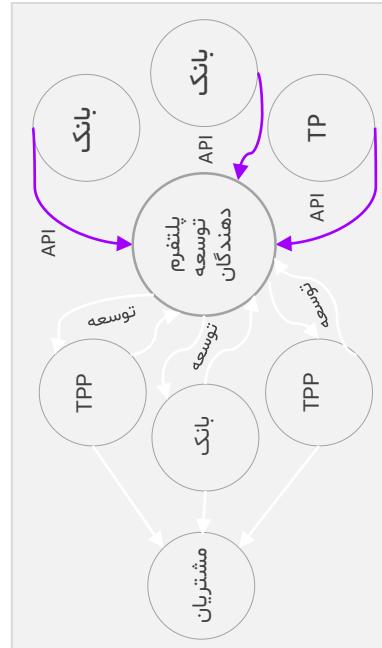

انواع مدل‌های بانکداری باز در سناریوی تار عنکبوت

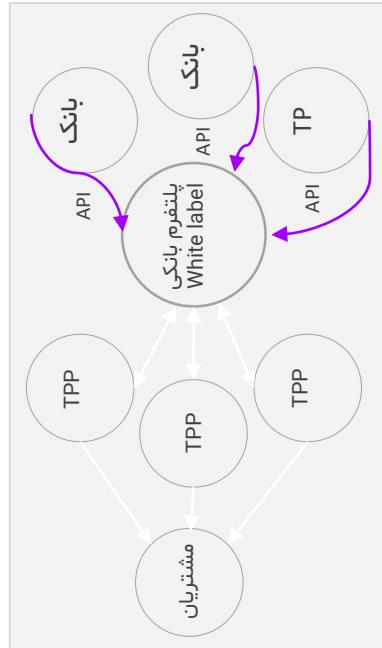
در این سناریو، مدل‌های اول، دوم و سوم از پنج مدل بانکداری باز بیشتر مشاهده خواهند شد.

تحلیل ایلیا، ۱۴۰۰

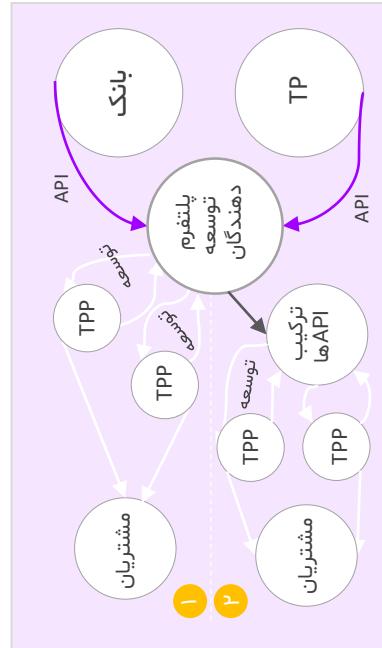
#۱ Open Banking Marketplace

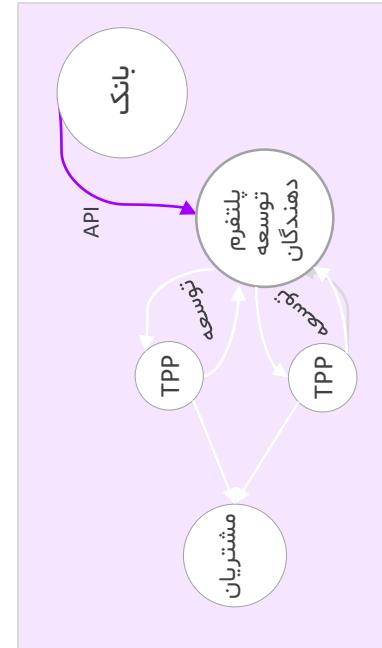
#۲ Licensing Platform

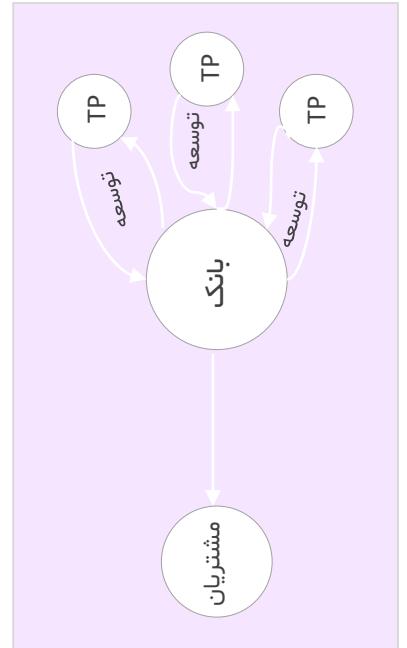
#۳ API Distributer

#۴ API Marketplace

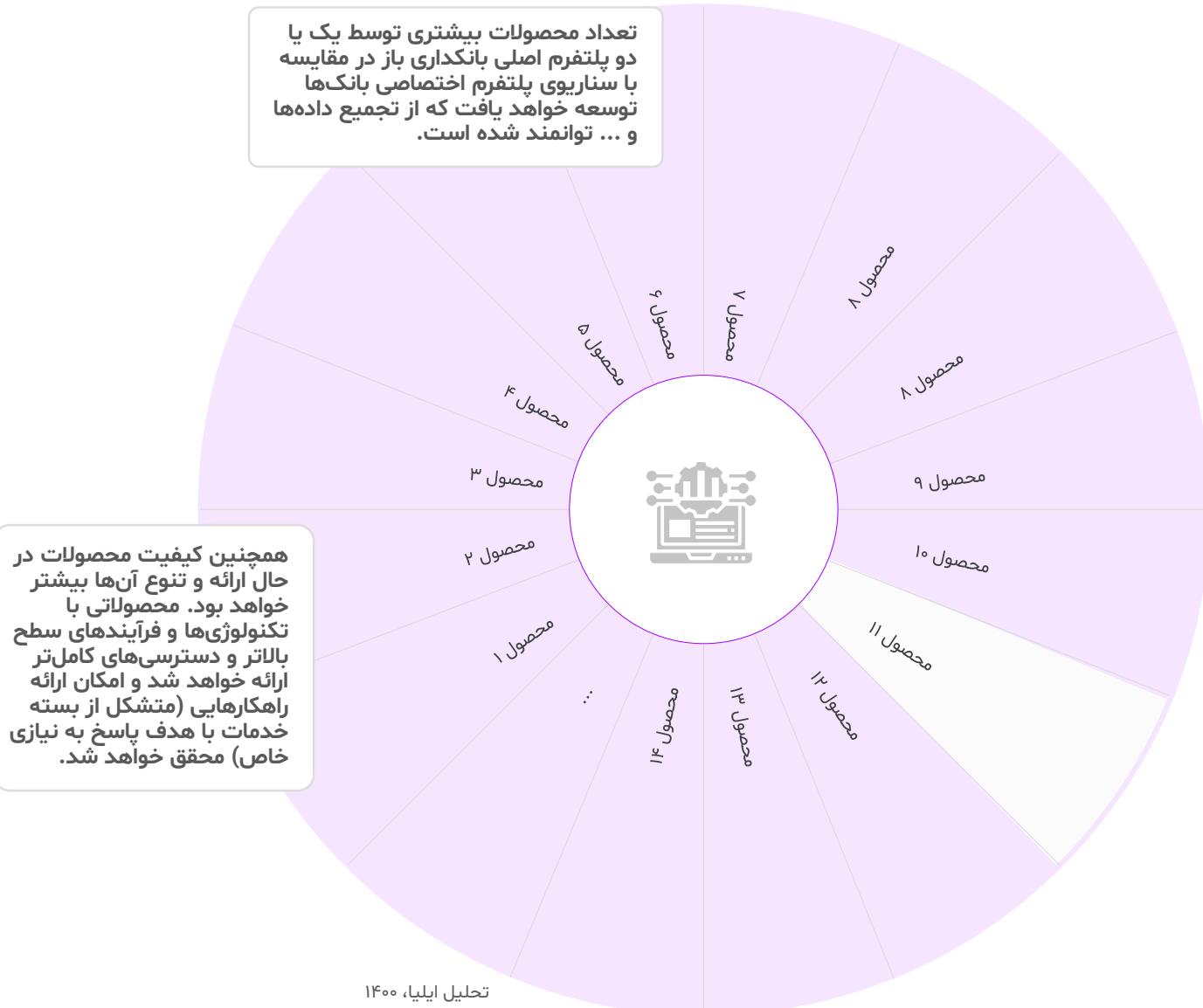
#۵ API Channel

۳

نوع محصولات بانکداری باز در سناریوی کندوی عسل

در این سناریو، تمرکز و همراهی همه بازیگران موجب ارائه محصولات متتنوع، باکیفیت و یکپارچه خواهد شد.

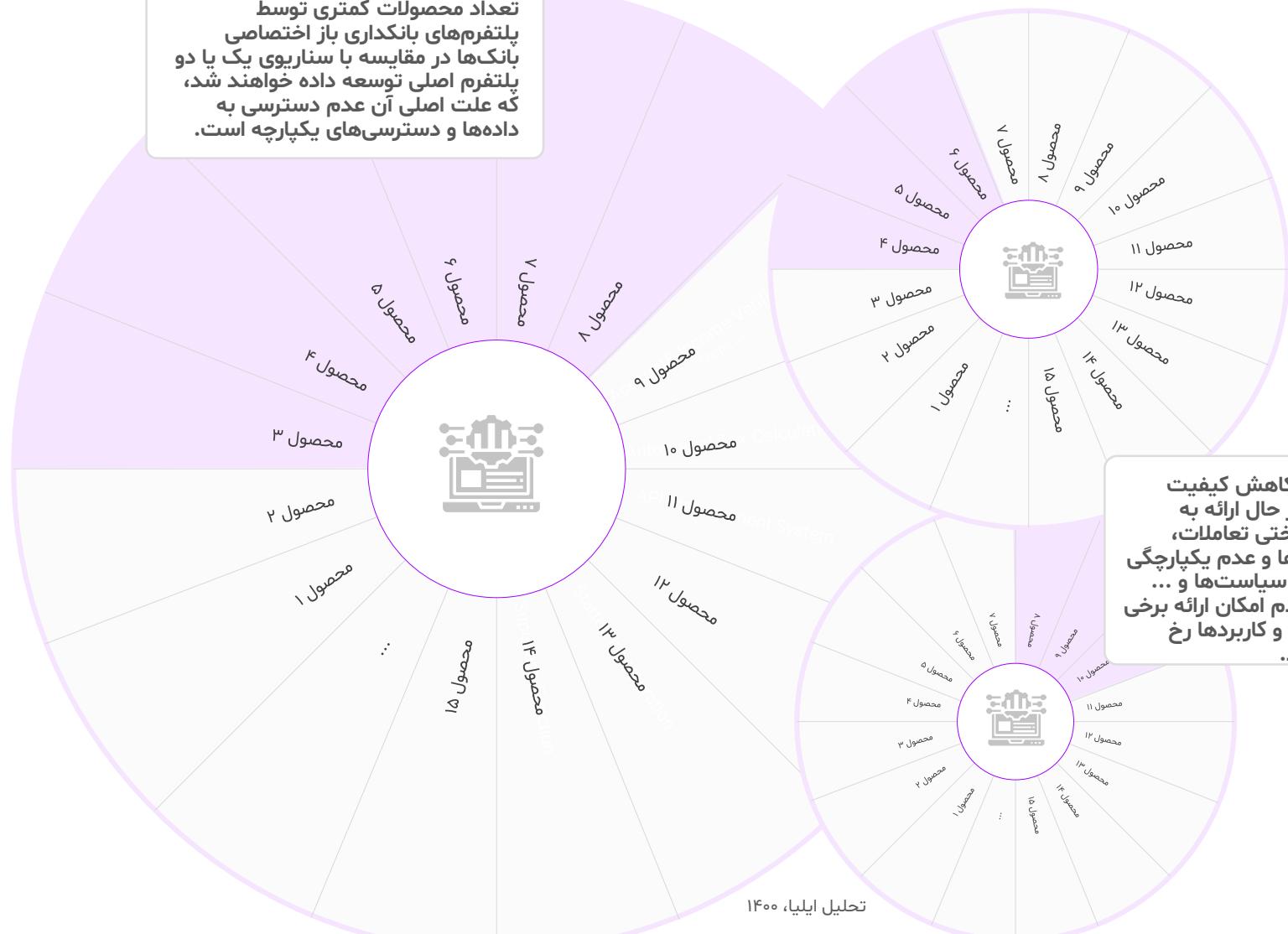

انواع محصولات بانکداری باز در سناریوی تار عنکبوت

در این سناریو تنوع و
کیفیت ارائه خدمات
تضعیف خواهد شد.

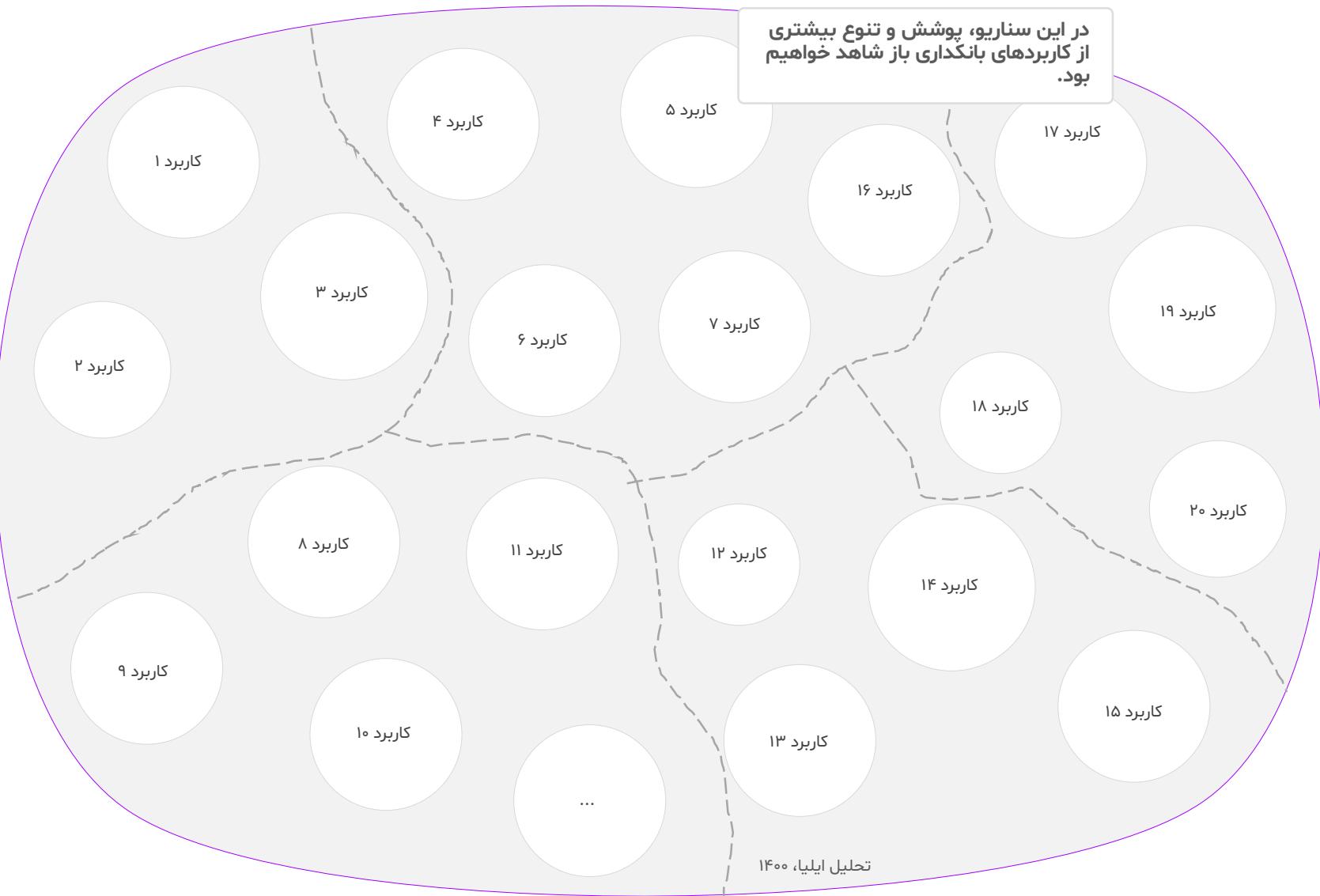
تعداد محصولات کمتری توسط پلتفرم‌های بانکداری باز اختصاصی بانک‌ها در مقایسه با سناریوی یک یا دو پلتفرم اصلی توسعه داده خواهند شد، که علت اصلی آن عدم دسترسی به داده‌ها و دسترسی‌های یکپارچه است.

۴

انواع کاربردهای (UseCase) بانکداری باز در سناریوی کندوی عسل

در سناریوی کندوی عسل
یعنی وقتی که یک یا دو
بازیگر اصلی وجود دارند،
تنوع بالاتری از کاربردهای
بانکداری باز شاهد
هستیم.

۱۶

انواع کاربردهای (UseCase) بانکداری باز در سناریوی تار عنکبوت

در این سناریو همچون
محصولات، کاربردهای کمتر،
با دسترسی ناکامل و همراه با
سختی دسترسی برای TPP را
شاهد خواهیم بود.

کاربرد ۱

کاربرد ۲

کاربرد ۳

کاربرد ۴

کاربرد ۵

کاربرد ۶

کاربرد ۷

کاربرد ۸

کاربرد ۹

کاربرد ۱۰

کاربرد ۱۱

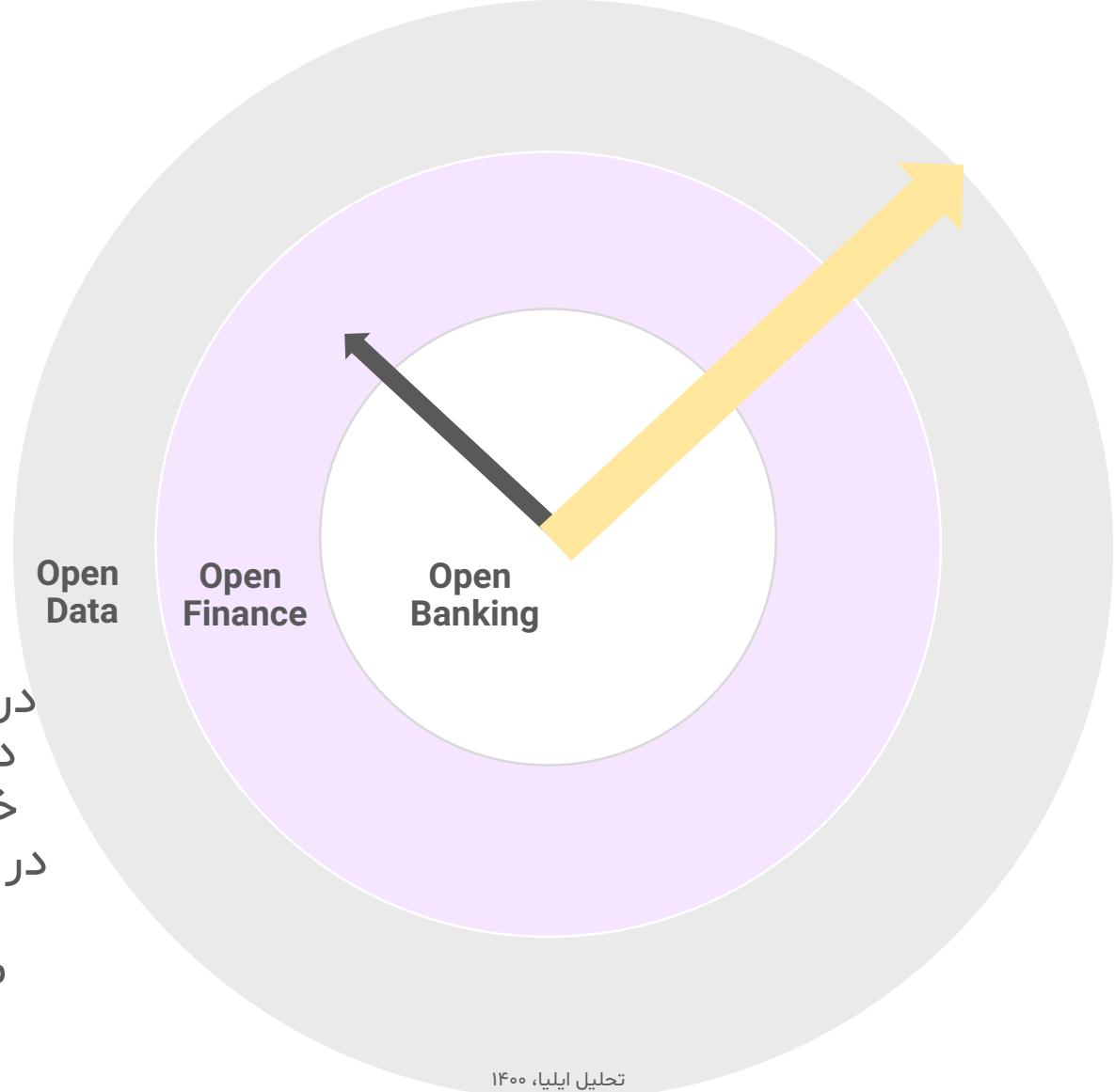
تحلیل ایلیا، ۱۴۰۰

در این سناریو، پوشش و تنوع کمتری از
کاربردهای بانکداری باز شاهد خواهیم
بود.

گستره بانکداری باز در سناریوهای کندوی عسل و تار عنکبوت

در سenarioی تار عنکبوت، رویکرد منفعت‌الانه و کند آن در دستیابی به فرصت‌ها موجب می‌شود تا طیف گستره خدمات صرفاً محدود به فضای بانکداری باز و بر عکس در سenarioی کندوی عسل، با رویکرد فعلانه زنبور عسل در جمع‌آوری فرصت‌ها و پردازش متمرکز روی آن‌ها، می‌توان با سرعت بیشتر و به شکلی معنادارتر فضای Open Data و Open Finance را شاهد بود.

تحلیل ایلیا، ۱۴۰۰

ارزش بازار بانکداری باز در سناریوی کندوی عسل

در سناریوی کندوی عسل، طبق محاسبات تخمینی رشد ارزش بازار بانکداری باز طی ۱۰ سال آینده، حداقل ۲۴ برابر خواهد بود.

۲۴
برابر
رشد

تحلیل ایلیا، ۱۴۰۰

+۲۹,۰۰۰ میلیارد تومان

%۶
سهم بازار
کاربرد ۲

%۱/۶
سهم بازار
کاربرد ۳

%۰/۴
سهم بازار
کاربرد ۱۰

%۰/۵
سهم بازار
کاربرد ۸

%۰/۱
سهم بازار
کاربرد ۱۱

%۱/۲
سهم بازار
کاربرد ۷

%۰/۸
سهم بازار
کاربرد ۶

%۲/۶
سهم بازار
کاربرد ۵

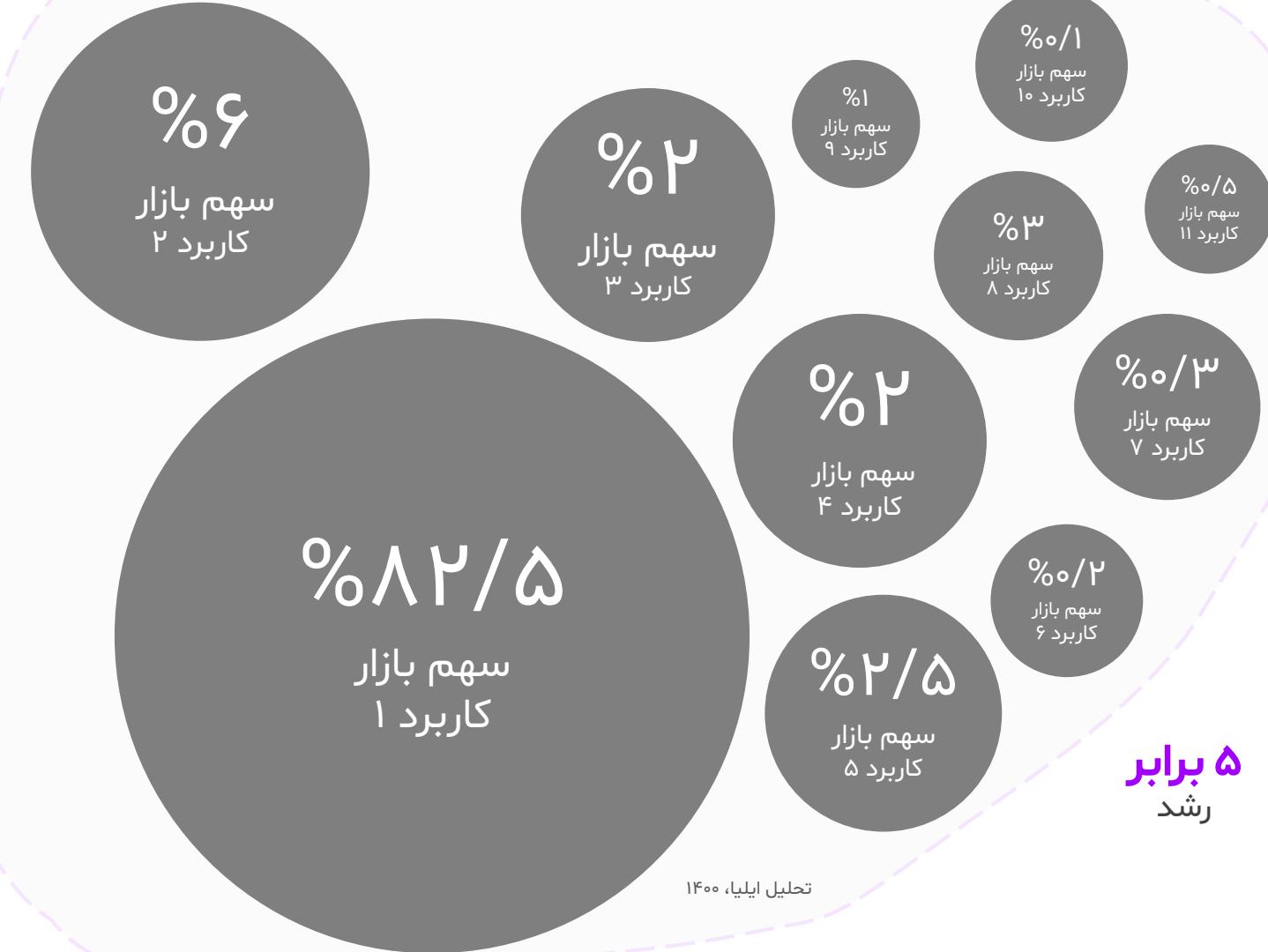
%۸۵
سهم بازار
کاربرد ۱

۶ ارزش بازار بانکداری باز در سناریوی تار عنکبوت

در این سناریو و در افق ۱۴۱۰، تخمین‌زده می‌شود که ارزش بازار بانکداری باز در کشور، بیش از ۵ برابر اندازه بالقوه فعلی نشود.

+۶,۰۰۰ میلیارد تومان

V

همکاری در زمینه بانکداری باز در سناریوی کندوی عسل

در این سناریو تمایل کلی به همکاری وجود دارد.

همکاری در زمینه بانکداری باز در سناریوی تار عنکبوت بانک با هدف بزرگتر کردن تار خود تمایل به جذب و خرید پلتفرم‌ها TPP دارد.

تقریباً **۲۹ برابر**
رشد سرمایه‌گذاری
در پلتفرم‌های بانکداری باز
معادل
۷ میلیارد تومان

- جلب علاقه و مشارکت سایر سرمایه‌گذاران همچون سرمایه‌گذاران خطرپذیر

تقریباً **۶ برابر**
رشد سرمایه‌گذاری
در پلتفرم‌های بانکداری باز
معادل
۱,۵۰۰ میلیارد تومان

- عمدتاً به شکل راه‌اندازی، خرید و یا جذب پلتفرم به عنوان پلتفرم اختصاصی بانک
- سرمایه‌گذاری نیز عمدتاً توسط خود بانک انجام می‌شود.

سرمایه‌گذاری در زمینه بانکداری باز در سناریوهای **کندوی عسل** و تار عنکبوت

اینطور تخمین زده می‌شود که در سناریوی کندوی عسل رشد سرمایه‌گذاری **۲۹ برابر** در این حوزه رخ دهد و مشارکت سایر موجودیت‌ها مانند سرمایه‌گذاران خطرپذیر نیز جلب شود.

* اعداد با در نظر گرفتن نسبت حدودی ۲۵ درصدی میزان سرمایه‌گذاری از ارزش بازار (طبق بنچمارک خارجی و داخلی) محاسبه شده‌اند و صرفاً برای انتقال حسی از بازار محاسبه شده است.

تمایز دو سناریوی کندوی عسل و تار عنکبوت در یک نگاه

سناریوی تار عنکبوت

سناریوی کندوی عسل

A photograph of a person's hands holding a clear crystal ball. Inside the ball, a vibrant sunset or sunrise is reflected, showing a bright horizon line and warm orange and yellow colors. The background outside the ball is a dark, hazy landscape.

کندوی عسل
یا
تارهای عنکبوت؟

برای آنکه بتوان تحلیل شفافتری از وضعیت بازیگران و ذی‌نفعان در هر سناریو بدست آورد، پنج گروه ذی‌نفع برای مقوله بانکداری باز در کشور شناسایی شد و از سوی دیگر عوامل مؤثر بر رضایت هر یک از این ذی‌نفعان در ارتباط با مقوله بانکداری باز تبیین شد. در ادامه نشان داده می‌شود که تغییر میزان رضایت هر یک از ذی‌نفعان در هر یک از دو سناریوی کندوی عسل و تار عنکبوت در افق ۱۵ سال آینده کشور به چه صورت خواهد بود. اینکه کندوی عسل برای بازیگران و ذی‌نفعان سناریوی جذابتری است یا سناریوی تار عنکبوت؟

مشتری نهایی

TPPs

پلتفرم‌ها

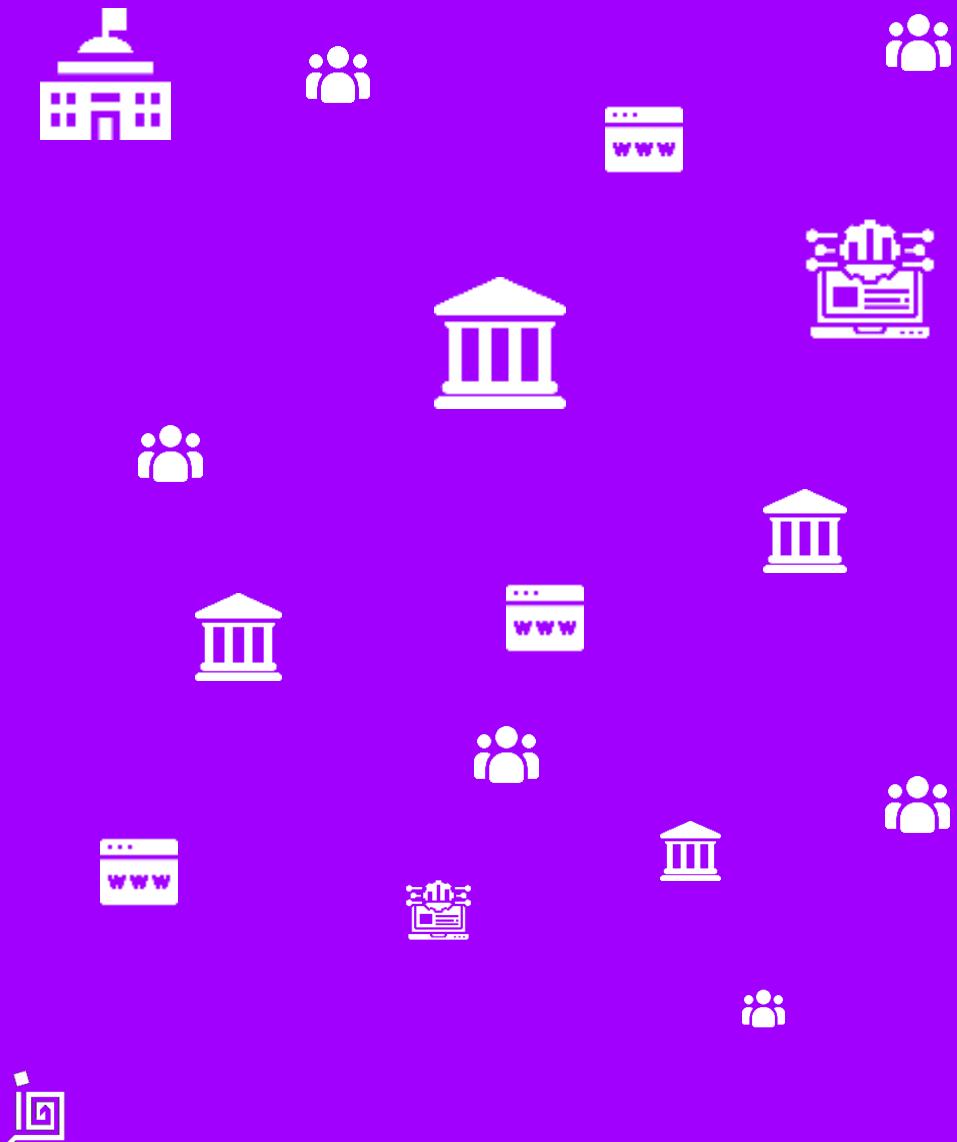

بانک‌ها

بانک مرکزی

عوامل مؤثر بر رضایت ذی‌نفعان مختلف (پنج گروه ذی‌نفع) بانکداری باز در کشور

تئیین اینجا، ۰۵۰

میزان مقبولیت در اکوسیستم

سرعت ارائه محصولات و خدمات جدید

دستیابی به API‌های بیشتر

تقاضا برای محصولات بانکداری باز

پوشش بانکی

سهولت استفاده از محصولات
بانکداری باز

گزینه‌های متنوع در محصولات و
خدمات

سرعت دریافت خدمات

سهولت ساختاردهی

سهولت نظارت

سهولت انجام اقدام اصلاحی

بهبود تصویر برند و اعتبار

تنوع محصولات و خدمات

ROI بانکداری باز

دستیابی به پایگاه داده قدرتمند از
مشتریان

کسب درآمد بیشتر و چند طرفه

میزان سرمایه‌گذاری در پلتفرم

محصولات متنوع و یکپارچه
بانکداری باز

هزینه محصولات
بانکداری باز

درباره یکپارچه خدمات موردنیاز

تجربه کاربری

محصولات مقرون به صرفه

بانک
مرکزی

بانکها

پلتفرمها

TPPs

مشتری
نهایی

بانک
مرکزی

ذی‌نفعان بانکداری باز؛ بانک مرکزی

سناریوی
تار عنکبوت

سناریوی
کندوی عسل

اما در این سناریو، بانک مرکزی خود به عنوان یک بازیگر در اکوسیستم ایفای نقش کرده و از این رو شاخص‌های انجام اقدام اصلاحی و میزان مقبولیتش در اکوسیستم نیز کاهش می‌یابد. هرچند شاخص‌های سهولت ساختاردهی و نظارت از مواردی هستند که حتی با وقوع این سناریوی نیز می‌تواند بهبود یابد.

در سناریوی کندوی عسل، نقش بانک مرکزی به عنوان یک ذی‌نفع کلیدی در فضای بانکداری باز از آنچه در حال حاضر شاهد آن هستیم تغییر مثبتی خواهد کرد و به نقش واقعی آن و جایگاه نظارتی و ساختاردهی خود نزدیکتر خواهد شد. در این سناریو، بانک مرکزی شاهد بهبود جدی در شاخص‌های رضایتمندی خود همچون سهولت ساختاردهی، نظارت، انجام اقدام اصلاحی خواهد بود و مقبولیت بیشتری نیز در اکوسیستم خواهد داشت.

بانک

ذی‌نفعان بانکداری باز؛ بانک‌ها

سناریوی
تار عنکبوت

سناریوی
کندوی عسل

بانک‌ها در این سناریو، شاهد تغییر چشمگیری نسبت به وضعیت کنونی خود نخواهند بود. کمی تنوع بیشتر در محصولات و خدمات در حال ارائه شان و سرعت ارائه آن‌ها به واسطه استفاده از ظرفیت‌های بیرونی محقق خواهد شد و شاید ROI بانکداری باز در کل نیز به واسطه تجمعی تمرکز بر راه‌اندازی پلتفرم هر بانک نسبت به وضعیت کنونی کل بانکداری باز افزایش یابد اما قابل مقایسه با اندازه آن در سناریوی کندوی عسل نخواهد بود.

در این سناریو، همه عوامل رضایت یک بانک در فضای بانکداری باز بهبود جدی خواهند داشت. بانکی که در توسعه پلتفرم اصلی بانکداری باز مشارکت موثر می‌نماید، هم از منظر برند و اعتبار به عنوان یک بانک نوآور، آینده‌نگر و البته مؤثر شناخته می‌شود. همچنین در ارائه محصولات متنوع و با سرعت ارائه مناسب توانمند شده و نهایتاً به واسطه ارزشی که یک پلتفرم متتمرکز بانکداری باز تجربه خواهد کرد، بانک نیز بازگشت سرمایه قابل توجهی را در سرمایه‌گذاری خود به دست خواهد آورد.

پلتفرم

ذی‌نفعان بانکداری باز؛ پلتفرم‌ها

سناریوی
تار عنکبوت

سناریوی
کندوی عسل

در این سناریو نیز به واسطه آنکه روند جهانی سرمایه‌گذاری در پلتفرم‌های بانکداری باز رو به رشد است، سرمایه‌گذاری در پلتفرم‌ها (که در این سناریو پلتفرم هر بانک خواهد بود) نسبت به وضعیت کنونی افزایش می‌یابد و همچنین به واسطه رشد روزافزون فینتک‌ها و کسب‌وکارهای متقاضی محصولات و خدمات بانکداری باز، تقاضا نیز افزایش خواهد یافت. اما بهبود در سایر شاخص‌ها همچون سهولت دسترسی پلتفرم‌ها به داده‌ها و خدمات بانک‌ها و یا API‌های بیشتر (شامل مالی و غیرمالی) و کسب درآمد چند طرفه از این طریق محقق نخواهد شد.

در سناریوی کندوی عسل، عنوان پلتفرم به همان یک یا دو مورد ملتفرمی اشاره دارد که همه بانک‌ها به صورت متمرکز روی آن‌ها سرمایه‌گذاری و مشارکت می‌کنند. در این حالت علاوه بر رشد سرمایه‌گذاری و تقاضا برای محصولات بانکداری باز که روندهای تقویت‌شده با ظهور این سناریو هستند، شاخص‌های دسترسی به داده‌ها و خدمات بانکی، API‌های بیشتر و کسب درآمد چند طرفه که جزو خواص ذاتی این سناریو بوده نیز به شدت ارتقاء می‌یابد.

TPP

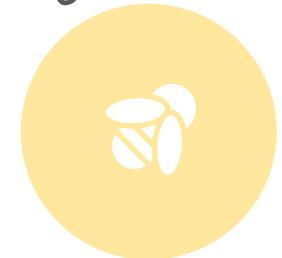
ذی‌نفعان بانکداری باز؛ TPP‌ها (توسعه‌دهندگان)

سناریوی
تار عنکبوت

رضایتمندی TPP‌ها با تحقق سناریوی تار عنکبوت، متوجه کاهش خواهد بود. چرا که در این حالت پوشش بانکی محصولات و خدمات در حال ارائه محدود شده، استفاده از محصولات و خدمات بانکی توسط TPP‌ها و یکپارچه ساختن آنها به علت پراکندگی و عدم استاندارد بودن API‌های ارائه‌دهندگان دشوارتر شده و نهایتاً به علت انحصار، هزینه خدمات بانکداری باز نیز می‌تواند افزایش یابد.

سناریوی
کندوی عسل

در سناریوی کندوی عسل، به علت تمرکز و یکپارچگی، پوشش بانکی بالاتر یا کامل، وجود محصولات متنوع و یکپارچه که به سادگی نیز قابل دستیابی و استفاده هستند را شاهد خواهیم بود. هر چند در این حالت نیز تعیین کننده هزینه خدمات می‌تواند آن یک یا دو پلتفرم باشند اما با نقش پررنگ بانک مرکزی در این سناریو این مسئله تعديل خواهد شد.

مشتری
نهایی

ذی‌نفعان بانکداری باز؛ مشتری نهایی

سناریوی
تار عنکبوت

سناریوی
کندوی عسل

در سناریوی تار عنکبوت، تفاوت چشمگیری از منظر مشتری نهایی با وضعیت حال حاضر پیش‌بینی نمی‌شود چراکه در این حالت نیز ممکن است صرفاً کمی تنوع محصولات بالا رفته، یکپارچگی شان کاهش یابد و همچنین قیمت آن‌ها افزایش یابد اما به صورت کلی تجربه مشتری در سطح جامعه تفاوت چشمگیری نخواهد داشت. شاید علت اصلی همان باشد که برخلاف سناریوی کندوی عسل، دغدغه (یا رقابت) اینکه چه سرویسی را می‌توان از چه پلتفرم بانکداری باز دریافت کرد جدی‌تر است تا رضایت مشتری نهایی.

با تحقق سناریوی کندوی عسل، تجربه مشتری نهایی از منظر دریافت خدمات یکپارچه، متنوع، سریع و مقرون به صرفه بهبود جدی می‌یابد؛ چرا که توسعه‌دهنگان و ارائه‌کنندگان خدمات دغدغه اصلی‌شان ایجاد رضایت مشتری است بجای آنکه از کدام پلتفرم بانکداری باز می‌توانند چه سرویسی دریافت نمایند. تفاوت روی ارزش پیشنهادی نهایی به مشتری ایجاد می‌شود نه خدمات دریافتی از پلتفرم‌های بانکداری باز.

جمع‌بندی وضعیت رضایت ذی‌نفعان مختلف بانکداری باز در هر سناریو

سناریوی کندوی عسل		سناریوی تار عنکبوت		وضع موجود	
امتیاز	امتیاز	امتیاز	امتیاز	امتیاز	
۱۲	۳ میزان مقبولیت در اکوسیستم سهولت ساختاردهی سهولت نظارت سهولت انجام اقدام اصلاحی	۶ میزان مقبولیت در اکوسیستم سهولت ساختاردهی سهولت نظارت سهولت انجام اقدام اصلاحی	۴ میزان مقبولیت در اکوسیستم سهولت ساختاردهی سهولت نظارت سهولت انجام اقدام اصلاحی	۱۲	 بانک مرکزی
۱۲	۳ سرعت ارائه محصولات و خدمات جدید بهبود تصویر برند و اعتبار تنوع محصولات و خدمات ROI بانکداری باز	۷ سرعت ارائه محصولات و خدمات جدید بهبود تصویر برند و اعتبار تنوع محصولات و خدمات بانکداری باز ROI	۶ سرعت ارائه محصولات و خدمات جدید بهبود تصویر برند و اعتبار تنوع محصولات و خدمات بانکداری باز ROI	۱۲	 بانکها
۱۴	۳ دستیابی به پایگاه داده قدرتمند از مشتریان تقاضا برای محصولات بانکداری باز میزان سرمایه‌گذاری در پلتفرم	۹ دستیابی به API‌های بیشتر تقاضا برای محصولات بانکداری باز میزان سرمایه‌گذاری در پلتفرم	۶ دستیابی به API‌های بیشتر قدرمند از مشتریان کسب درآمد بیشتر و چند طرفه میزان سرمایه‌گذاری در پلتفرم	۱۴	 پلتفرم‌ها
۱۰	۳ پوشش بانکی سهولت استفاده از محصولات بانکداری باز هزینه محصولات بانکداری باز	۶ پوشش بانکی سهولت استفاده از محصولات بانکداری باز هزینه محصولات بانکداری باز	۸ پوشش بانکی سهولت استفاده از محصولات بانکداری باز هزینه محصولات بانکداری باز	۱۰	 TPPs
۱۴	۳ گزینه‌های متنوع در محصولات و خدمات سرعت دریافت خدمات محصولات مقرنون به صرفه	۹ گزینه‌های متنوع در محصولات و خدمات سرعت دریافت خدمات	۱۰ گزینه‌های متنوع در محصولات و خدمات تجربه کاربری محصولات مقرنون به صرفه	۱۴	 مشتری نهایی
امتیاز میزان رضایت هر ذی‌نفع از شرایط هر شاخص		۳۷		۳۴	
۱: کم ۲: متوسط ۳: زیاد		۶۲			

جمع‌بندی وضعیت رضایت ذی‌نفعان مختلف بانکداری باز در هر سناریو

ساريوها، تصویرهای ذهنی ما از آینده‌اند که اقدامات پیشروی‌مان، تحقق یا عدم تحقیقشان را دور و یا نزدیک می‌کنند.

امروز، باید تصمیم بگیریم که **کندوی عسلی** با رضایت بالاتر برای همه بازیگران می‌خواهیم یا تارهای عنکبوتی که با طبیعت مفهوم بانکداری باز در تناقض است ...

پیوست ا

رنگ‌ها

رنگ اصلی سناریوی کندوی عسل

رنگ اصلی گزارش

رنگ اصلی سناریوی تار عنکبوت

رنگ پشتیبان گزارش

نمادها

بانک مرکزی

اعداد نماینده ابعاد بررسی بانکداری باز

بانک

نماد سناریوی کندوی عسل

پلتفرم

نماد سناریوی تار عنکبوت

توسعه‌دهنده/TPPs

مشتری نهایی

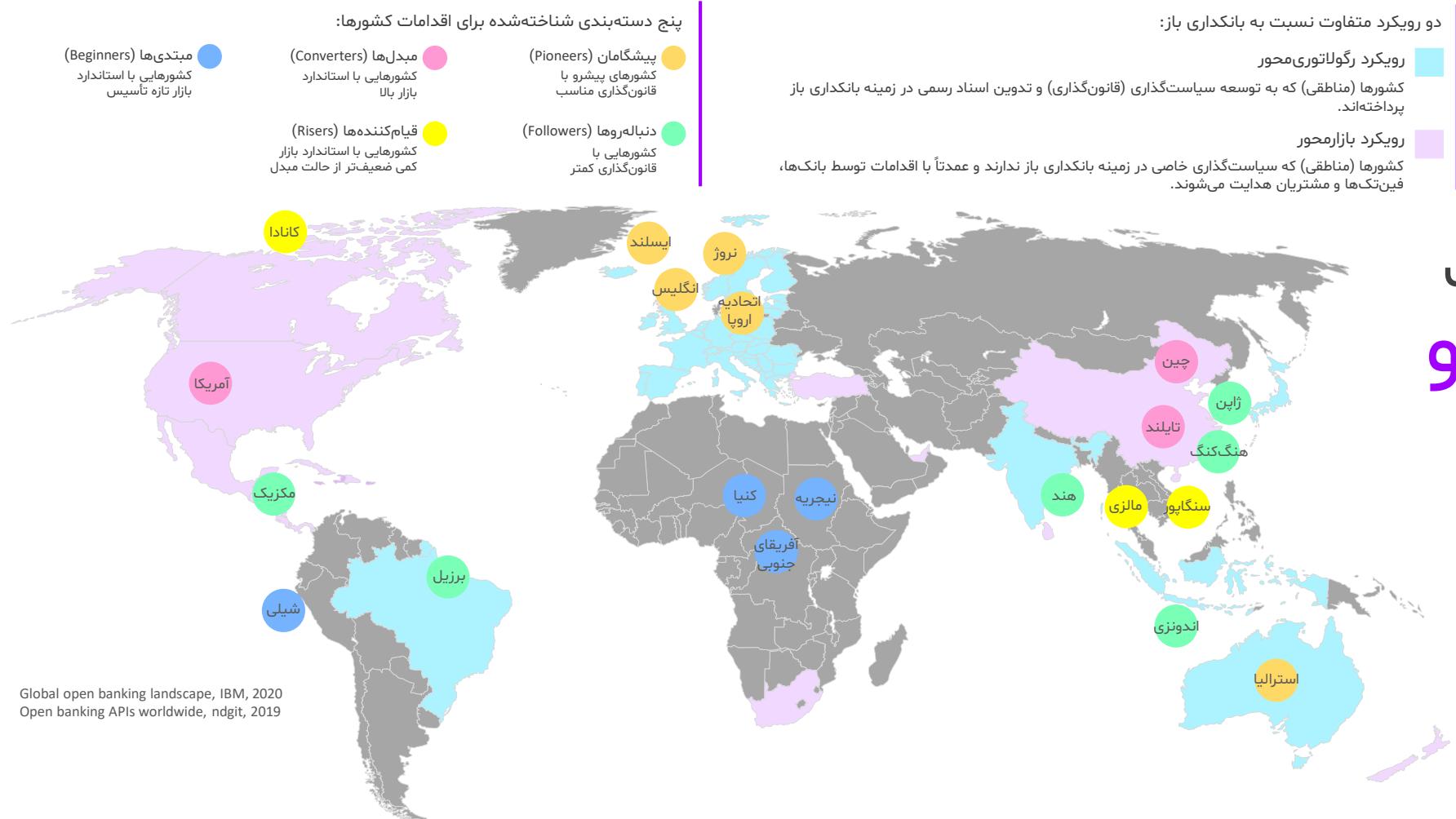
راهنمای نمادها و رنگ‌ها

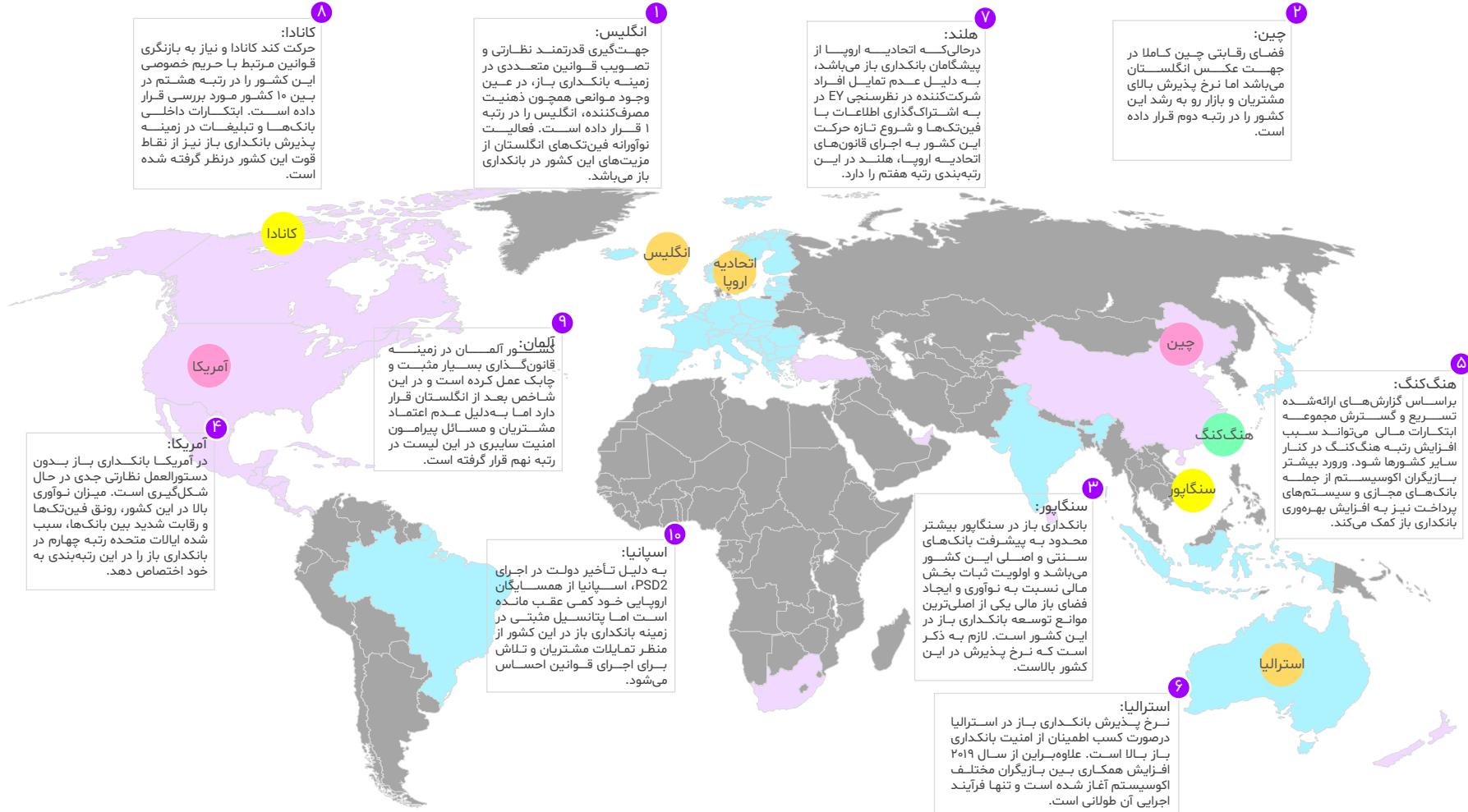
گزارش آینده پلتفرم‌های بانکداری باز در ایران، دارای تعدادی رنگ و نماد اصلی می‌باشد که در طول گزارش برحسب بخش و موضوع موردنظر به کار رفته است؛ این رنگ‌ها و نمادهای قراردادی در ادامه توضیح داده شده است:

پیوست ۲

اقدامات متناسب با رگولاتوری و قانون‌گذاری در کشورهای مختلف

براساس دو معیار قانون‌گذاری و
 بازار، رویکردهای مختلفی در زمینه
 توسعه بانکداری باز وجود دارد.

Taking off or going slow; what is the optimum pace for open banking to thrive?, EY , 2019

چند نمونه از فعالیت‌های کشورها در حوزه توسعه بانکداری باز

شاخص آمادگی بانکداری باز با تعریف ۴ معیار قانون‌گذاری، نرخ پذیرش، نگرش مشتریان و فضای نوآوری، کشورهای زیر را بدین‌گونه رتبه‌بندی نموده است.

انگلستان: استاندارد بانکداری باز

استانداردهای بانکداری باز قوانین تجمعی شده در سند بالادستی منتشرشده توسط OBIE نام دارد.

مرجع رقابت و بازار بریتانیا (CMA) مجوز پیاده‌سازی نهاد بانکداری باز (OBIE) را برای مدیریت API‌های باز در بانک‌ها و سازمان‌ها صادر کرد تا رقابت و نوآوری در بخش بانکداری خرد افزایش یابد.

اجرای بانکداری باز در زانویه ۲۰۱۸ آغاز شد و شرکت‌های ثالث تحت نظارت، امکان یکپارچه‌سازی و آزمایش محصولات بانکداری باز را داشتند. جهت‌گیری قدرتمند نظری و تصویب قوانین متعددی در زمینه بانکداری باز و فعالیت نوآورانه فین‌تک‌ها خصوصاً کشور انگلستان از مزیت‌های این منطقه در بانکداری باز می‌باشد. ۷۳ درصد از مؤسسات مالی انگلستان از رویکرد مشبّت خود نسبت به تحولات بانکداری باز در سال ۲۰۲۰ خبر دادند، این رقم در سال ۲۰۱۹ براساس آمار تینک (Tink) پلتفرم بانکداری باز اروپا تنها ۴۸ درصد بود.

مؤسسات مالی انگلستان با وجود پیروی از PSD2 (دستور العمل‌های خدمات پرداخت ۲ در اروپا) ملزم به رعایت یک سری دیگر از قوانین و استانداردها هستند که درکل استانداردهای بانکداری باز را تشکیل می‌دهند.

استانداردهای بانکداری باز

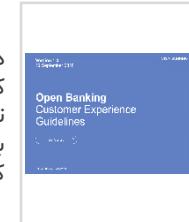
به‌طورکلی استانداردهای تعریف‌شده زیرنظر OBIE و در وبسایت www.openbanking.org.uk منتشر می‌شود.

تمام بازیگران و ذی‌نفعان اکوسیستم باید اطمینان حاصل کنند که تمام داده‌های درخواستشده و یا ارائه شده منطبق بر قوانین صادرشده می‌باشد. استانداردها قابلیت به روز شدن را دارند اما در حالت کلی به نام استانداردهای خواندن و نوشتن API شناخته می‌شوند. راهنمای اولیه‌ی این اصول برای هر بازیگر در سندی در سال ۲۰۱۸ منتشر شده است.

اسناد و گزارش‌ها

در سال ۲۰۱۸ در سند عمومی منتشرشده علاوه‌بر توضیح درباره‌ی اکوسیستم بانکداری باز، بازیگران فعلی در این حوزه و نیز نقش OBIE در قانون‌گذاری و اجراسازی استانداردهای بانکداری باز، به اصول اولیه تبیین شده و لازم‌الاجرا برای هر بازیگر در ۲۶ صفحه پرداخته شده است.

در سال ۲۰۱۸ نقشه سفر مشتری (نهایی) برای اهداف گوناگون و در کانال‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفت و الزامات قابل رعایت برای تأمین‌کنندگان و TPP‌ها در گزارش بیان شد. علاوه‌بر این پنج اصول اولیه برای هر بخش از سفر نیز تبیین شد که شامل اعتماد، سرعت، شفافیت، کنترل و امنیت می‌باشد.

OBIE علاوه‌بر ارائه گزارش‌های سالانه، در سندی در سال ۲۰۱۹ به توضیح درباره‌ی اهداف، پیشرفت‌های این حوزه، Use case موجود، چالش‌ها و در کل وضعيت فعلی بانکداری باز می‌پردازد. در بخش دیگر از این گزارش نیز درباره‌ی آینده و پتانسیل‌های موجود مواردی بیان شده است.

این گزارش که به عنوان گزارش سالانه از عملکرد OBIE در سال ۲۰۲۰ منتشر شده است به ارائه اعداد و ارقامی که حاکی از پیشرفت بانکداری باز در بریتانیا می‌باشد، پرداخته است. به اقدامات و دستاوردهای این نهاد و نیز برنامه‌ها و اولویت‌های آن برای سال ۲۰۲۱ نیز اشاره شده است.

اقدامات انگلستان در زمینه بانکداری باز

تاریخچه اقدامات، رویکرد اصلی OBIE و توضیح توسعه OBIE اپلیکیشن بانکداری باز در این صفحه آمده است.

تاریخچه

سپتامبر ۲۰۱۶: تأسیس نهاد اجرای بانکداری باز توسط CMA9

جولای- اکتبر ۲۰۱۷: راه اندازی Open Data و بخشی از قوانین بانکداری باز، امکان ثبت‌نام در فهرست راهنمای بانکداری باز برای شرکت‌کنندگان

ژانویه ۲۰۱۸: راه اندازی اولین ورزش استانداردهای بانکداری باز

ماچ ۲۰۱۸: ارائه دومین ورزش استانداردهای بانکداری باز

سپتامبر ۲۰۱۸: ارائه سومین ورزش استانداردهای بانکداری باز همراه با سند اصول لازم‌الاجرا در تجربه سفر مشتری

ماچ ۲۰۲۰: آخرین ورزش استانداردهای بانکداری باز با ایجاد تغییراتی در زمینه اصول خواندن و نوشتن API، اصول سفر مشتری و قوانین عملیانی با نام V3.1.5 ارائه شد.

فعالیت‌های OBIE

فعالیت‌های نظارتی

OBIE با جمع‌آوری و دریافت اطلاعات از متولیان خود (CMA9)، صدور دستورالعمل‌های بانکداری باز، پشتیبانی از اجرای درست قوانین و ارائه گزارش به نهادهای بالادستی فعالیت نظارتی خود را انجام می‌دهد.

این نهاد با انتشار و حفظ استانداردهای بانکداری باز، اجرای فرآیندهای مشاوره و ارزیابی بازیگران، توسعه کارگروه‌های مختلف، تشویق مشارکت و تحقیق و رهبری اندیشه برای اکوسیستم خلق ارزش منکند.

ارائه کمک‌های فنی ملموس به بازیگران اکوسیستم از جمله مؤسسات مالی، ارائه‌دهندگان خدمات کارتی و TPP‌ها، ارائه بستر لازم برای بهاشترانگذاری اطلاعات، مدیریت اختلافات در بستر فراهم‌شده و ایجاد بالاترین اصول امنیتی از خدمات روزانه این نهاد می‌باشد.

شکل دادن به اکوسیستم بانکداری باز

تأمین زیرساختها و خدمات لازم

نکات حائز اهمیت

OBIE که نام تجاری آن Open Banking Limited می‌باشد و بودجه آن توسط ۹ بانک و انجمن بزرگ بریتانیا از جمله: Allied Irish Bank, Bank of Ireland, Barclays, Danske, Santander, HSBC, Lloyds Banking Group, Nationwide, RBS Group (منبع: Openbanking.org)، در سال ۲۰۱۰ Open Banking APP Store خود راه‌اندازی کرد که در آن می‌توان به تمام تأمین‌کنندگان، فین‌تک‌ها و پلتفرم‌های عضو (ثبت‌نام‌شده) دسترسی داشت. این برنامه دارای ویژگی‌هایی برای تمام ذی‌نفعان از جمله مشتریان می‌باشد که این امکان را می‌دهد براساس نیاز و فیلترهای قابل انتخاب ارائه‌دهندگان خدمات را مقایسه کرد.

هنگ‌کنگ: عصر جدید در بانکداری هوشمند

Open API در سال ۲۰۱۸ پرداخته است.

هنگ‌کنگ با هدف ارائه نوآوری مالی در صنعت بانکداری و با الهام از استانداردهای بانکداری باز انگلستان و قوانین PSD2 اتحادیه‌ی اروپا به **بومی‌سازی** این قوانین و راهاندازی

براساس آخرین گزارش منتشرشده از سوی فیناسترا درباره بانکداری باز در هنگ‌کنگ از سال ۲۰۱۸ تاکنون حدود ۸۹ درصد از مؤسسات مالی این کشور خود را با قوانین و رویکرد جدید تطبیق داده‌اند و پاندمی کرونا نیز که در ابتدا باعث چالش‌هایی برای ایجاد امنیت و بستر مناسب شده بود، به رشد این روند کمک کرده است.

در اولین گزارش منتشرشده درباره چارچوب‌های تعریف‌شده برای بانکداری باز در هنگ‌کنگ به این موارد اشاره شده است: گروه‌های API باز، استانداردهای فنی، مدل گواهی‌دهی شرکت‌های خدمات ثالث و تمهیدات تشویق توسعه اکوسیستم بانکداری باز.

اقدامات (فازهای تعریف‌شده)

هنگ‌کنگ که به عنوان یکی از نقاط مهم در ارائه نوآوری در صنعت مالی شناخته می‌شد، با اتخاذ رویکرد چاپک اتحادیه اروپا و انگلستان در بانکداری باز و سپس دنباله‌روی کشورهای نزدیک به‌خود مانند چین و سنگاپور از این روند، کمی از این ویژگی خود عقب‌نشینی کرده بود؛ در سال ۲۰۱۷ HKMA با توسعه‌یابی ابتكاری به‌نام **Smart Banking** (بانکداری هوشمند) تصمیم گرفت که در هفت حوزه در این صنعت باری دیگر به ارائه نوآوری و پیشرفت پردازد که حوزه پنج آن توسعه بانکداری باز در هنگ‌کنگ می‌باشد. از دیگر ابتكارات بانکداری هوشمند می‌توان به توسعه بانکداری مجازی، سیستم پرداخت دیجیتال و بهبود تجربه مشتری در صنعت بانکداری با کاهش قوانین اشاره کرد. رویکردهای اتخاذ شده در هر حوزه، گزارش‌های دوره‌ای، اسناد و ... مربوط به هر بخش در وبسایت HKMA قرار می‌گیرد (منبع: نهاد اختیارات پولی هنگ‌کنگ).

تراکنش:
پرداخت و انتقال

اطلاعات
حساب:

رصد تراکنش‌ها،
ترازنامه‌ها و ...

جذب مشتری:
توسعه اپلیکیشن و
افزایش کاربر

اطلاعات
محصولات:

خدمات کارتی،
اعتباری و ...

بانکداری باز یکی از حوزه‌های مورد تمرکز هنگ‌کنگ در راستای تبدیل شدن به قطب نوآوری در صنعت مالی-بانکی است.

اسناد و گزارش‌ها

در سند منتشرشده در سال ۲۰۱۸ توسط فدرال ناظر بر خدمات مالی آلمان، در بخش محدوده اختیارات و استراتژی‌های این مجموعه به بانکداری باز و امکان ارائه رویکردهای نوین در این حیطه اشاره شده است.

گروه برلین به طور پیوسته گزارش‌هایی درخصوص قوانین و موارد مختلف در اکوسیستم بانکداری باز منتشر می‌کند. در آخرین ورژن منتشرشده نیز درباره‌ی آخرین قوانین، ارزش افزوده‌ی خلقشده توسط اکوسیستم بانکداری باز آلمان و مصوبات این گروه صحبت شده است.

نکات حائز اهمیت

همانطور که پیش از این بیان شد بسیاری از ارائه‌دهندگان داده و کمپانی‌های مربوطه تحت قوانین PSD2 عمل می‌کنند و تعداد کمی از بانک‌ها ارزش افزوده‌ای فراتر از ملزمومات دارند. از جمله بانک‌هایی که خدمات گسترشده‌تر و تکامل‌یافته‌تری ارائه می‌دهند، که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

IBM, 2020

به طور کلی کشورهای عضو اتحادیه‌ی اروپا از قوانین PSD2 تبعیت می‌کنند. XS2A (مقررات دسترسی به حساب) براساس PSD2 به تمامی شرکت‌های ثالث امکان دسترسی

به اطلاعات حساب بانکی فرد برای انجام پرداخت را می‌دهد.

کشور آلمان نیز در زمینه توسعه قوانین و اجرای آن و نیز اتخاذ روشی کرد چاک به خوبی عمل کرده است و لذا پلتفرم‌های توسعه‌یافته‌ای نیز دارد. هرچند چالش‌هایی مانند ریسک سایبری و عدم اعتماد مشتریان به کاهش سرعت رشد بانکداری باز منجر شده است.

متناسب با گزارش منتشرشده از سوی IBM تعداد کمی از مؤسسات مالی فراتر از قوانین اتخاذ شده خلق ارزش می‌کنند و بیش از ۷۰ کمپانی تحت نظر قوانین موجود فعالیت می‌کنند.

از دیگر نهادهای قانون‌گذار و پروندهای دارای فعالیت گسترشده در آلمان می‌توان به HBCI (HBCI)، FinTS، Berlin Group و BaFin اشاره کرد.

نهادها و اقدامات مرتبط

آلمان از جمله کشورهای با رویکرد چاک و رگولاتور محور و نیز دارای پلتفرم‌های بانکداری باز توسعه‌یافته است.

FinTS

خدمات تراکنش مالی که درگذشته با نام HBCI شناخته می‌شد، یک پروتکل مستقل از بانک است که به عنوان انجمن بانک‌های آلمان شناخته می‌شود و در حوزه بانکداری آتلانی، تلاش برای استانداردسازی قوانین و ارائه ابتكارات در حوزه بانکداری فعالیت می‌کند ([dbpedia:FinTS](#)).

BaFin

فدرال ناظر بر خدمات مالی آلمان (BaFin) که در انتباط تنگاشتگ با بانک مرکزی آلمان قرار دارد و دفتر مرکزی آن در فرانکفورت می‌باشد، ناظر بر ثبات و یکپارچگی قوانین، استانداردها و خدمات بانکی و بیمه‌ای در کشور آلمان می‌باشد ([bafin.de](#)).

Berlin Group

قوانين XS2A مرتبط با بانکداری باز که تحت نظر PSD2 شکل گرفته است، منجر به ایجاد انتظارات بالا و نیز وسده‌ی افزایش رقابت بین ارائه‌دهندگان خدمات و فین‌تکها، افزایش رضایت مشتریان نهایی و ... می‌شود. با حدف تسهیل‌پذیری بانکداری باز و بهتر اجرا شدن فرآیند، مشغول‌هایی از جمله گروه برلین، STET، استاندارد بانکداری باز و ... در کشورهای مختلف شکل گرفته است ([LinkedIn](#)).

اسناد و گزارش‌ها

بانک مرکزی برزیل در راستای توسعه بانکداری باز به مطالعه‌ی PSD2 و قوانین توسعه‌یافته در آسیا می‌پردازد و سپس در انتهای سال ۲۰۱۹ پیش‌نویسی از برنامه توسعه بانکداری باز و قوانین آن منتشر می‌کند و از مؤسسات مالی، فین‌تک‌ها، سایر شرکت‌ها و مردم می‌خواهد نظرات و نکات خود را به بانک مرکزی ابلاغ کنند.

نکات حائز اهمیت

در سال ۲۰۲۰ اعلام شده است که بازار مالی برزیل تحت‌نظر پنج بانک بزرگ و اصلی این کشور قرار دارد. علاوه‌بر این طبق گزارشات منتشر شده، ۶۰ درصد از مردم برزیل همچنان حساب بانکی و کارت بانکی ندارند و معاملات و پرداخت‌های خود را به صورت نقد انجام می‌دهند. این موضوع باعث می‌شود که بسیاری از مردم به وام‌های اعتباری و خدمات شخصی‌سازی‌شده دسترسی نداشته باشند و افراد دارای حساب هم بالاترین نرخ‌های بهره و کارمزد را پیردازند. رویکرد فعلی بانک مرکزی برزیل حرکت به سمت سیستم مالی نوین از جمله بانک مجازی، گسترش فین‌تک‌ها و بانکداری باز برای ایجاد افزایش رقابت و بهبود بازار مالی این کشور می‌باشد.

برزیل با هدف افزایش فضای رقابتی، ارائه خدمات و محصولات شخصی‌سازی‌شده توسط مؤسسات مالی و فین‌تک‌ها، گسترش مشارکت در بازار مالی برزیل و افزایش نوآوری، از سال ۲۰۲۱ به سمت بانکداری باز حرکت کرده است. در تعریف کلی این رویکرد اتخاذ شده توسط بانک مرکزی برزیل آمده است که به اشتراک‌گذاری داده‌ها، خدمات و محصولات توسط مؤسسات مالی و تحت لیسانس، زیرنظر و با اجازه‌ی مشتریان تا جایی که نگرانی ایجاد نشود و به روشی ایمن و چابک به ادغام و یکپارچگی زیرساخت‌ها و پلتفرم‌ها کمک کند، می‌تواند مزایای بسیاری داشته باشد که پیش‌تر بیان شد و در این راستا فاز اول بانکداری باز با یک تأخیر چندماهه به دلیل کووید-۱۹ از فوریه‌ی ۲۰۲۱ آغاز شده است. زمانبندی شروع فاز دوم نیز از اواسط سال ۲۰۲۱ تخمین زده شده است.

اقدامات (فازهای تعریف‌شده)

بانک مرکزی برزیل (Banco Central do Brasil) از سال ۲۰۱۸ رویکرد مثبت و رگولاتور محور خود به مقوله‌ی بانکداری باز را اعلام کرده است اما شروع فرآیند از سال ۲۰۲۱ می‌باشد. پایان فاز چهارم نیز انتهای ۲۰۲۱ تخمین زده می‌شود. چهار فاز تبیین‌شده بدین شرح است:

(۱) ارائه‌ی دسترسی عمومی به داده‌های مؤسسات مالی شرکت‌کننده در بانکداری باز که مرتبط با داده‌های حساب‌های سپرده، پس‌انداز و پرداخت‌ها و عملیات اعتباری می‌باشد.

(۲) به اشتراک‌گذاری اطلاعات ثبت‌نام مشتریان و نمایندگانشان با سایر مؤسسات شرکت‌کننده در بانکداری باز که مرتبط با داده‌های حساب، پرداخت و عملیات اعتباری می‌باشد.

(۳) به اشتراک‌گذاری خدمات شروع تراکنش و پرداخت و نیز ارسال پیشنهادات عملیات ارزی، سرمایه‌گذاری، بیمه و سایر موارد اعتباری بین مؤسسات مالی

برزیل: خروج از بانکداری سنتی و حرکت به سوی بانکداری نوین

کشور برزیل برای افزایش رقابت در بازار مالی و بهبود خدمات ارائه‌شده، قانون‌گذاری در بانکداری باز را در سال ۲۰۲۱ آغاز کرد.

هند: رابط پرداخت بکارچه (UPI)

رویکرد هیبریدی که به معنای توسعه همزمان قوانین و اکوسیستم بانکداری باز می‌باشد، اولویت اول کشور هند است.

اکوسیستم بانکداری باز

هند با اتخاذ یک رویکرد هیبریدی نسبت به اکوسیستم و با ایجاد فضا برای رگولاتوری و بازار (بانک‌ها، فینتک‌ها و ...) در تلاش برای ارتقای نوآوری است. در این راستا بانک‌ها همکاری خود با فینتک‌ها را گسترش‌تر کردند و نیز در حال تلاش برای توسعه پلتفرم خود هم می‌باشند. در حال حاضر با ورود و گسترش پلتفرم‌های تجمعی‌کننده حساب، این حوزه وارد مرحله‌ی بعدی از رشد خود شده است و نیز افزایش سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران روی فینتک‌ها را تجربه می‌کند. علاوه‌بر این توسعه زیرساخت‌های دیجیتال عمومی نیز از سمت دولت در حال تسهیل و پیشروی می‌باشد.

اسناد و گزارش‌ها

صندوق بین‌المللی پول در گزارشی منتشرشده در سال ۲۰۲۱ به بررسی رویکرد اتخاذ شده توسط هند نسبت به بانکداری باز پرداخته است. در این گزارش در ابتدا محدوده و صنعت مالی هند مورد بررسی قرار گرفته و سپس مدل بانکداری باز و مقایسه‌ی آن با سایر کشورها آورده شده است.

بانک مرکزی هند (RBI) در سال ۲۰۲۱ با انتشار بیانیه‌ای با بندهای مختلف رویکرد خود، اقدامات، معماری اولیه و نتایج حاصل شده را منتشر کرد.

در سال ۲۰۱۶ بانک مرکزی هندوستان به عنوان بخشی از ابتكار پول نقد کمتر به شورای ملی پرداخت هند (NPCI)

اجازه داد تا یک سیستم پرداخت آنی برای پرداخت‌های بین‌بانکی راه‌اندازی کند. در نتیجه رابط پرداخت‌های بین‌بانکی (UPI) ابداع شد که به کاربر اجازه دسترسی به حساب‌های بانکی خود از طریق اپلیکیشن پرداخت (مثلًا Google pay) را می‌دهد؛ در ادامه این فرآیند بحث مدل‌ها و همکاری‌های مبتنی بر API آغاز شد.

کشور هند خود را در مقوله‌ی بانکداری باز دارای یک رویکرد هیبریدی می‌داند که به هر دو سمت رگولاتوری و فعالان بازار اجازه فعالیت و توسعه ابتكار را می‌دهد. علاوه‌بر این اکوسیستم بانکداری باز در تلاش است که تنوع و تعداد بازیگران را افزایش دهد و به ورود فعالان بازار بیمه و امنیتی کمک کند. پیرامون مقوله‌ی خدمات و Use case این اکوسیستم بانکداری باز نیز، احراز هویت دیجیتال از مهم‌ترین خدمات برای این کشور شناخته می‌شود.

نکات حائز اهمیت

در تصویر رویکرد هیبریدی اکوسیستم ترسیم شده برای بانکداری باز هند قابل مشاهده می‌باشد. علاوه‌بر این، India Stack طرحی برای بکارچه‌سازی و ایجاد یک بستر نرم‌افزاری واحد برای تمام مشاغل، دولت و مردم هند بیش از ده سال است که در حال پیشروی می‌باشد و در ابعاد قابلیت تسهیل و توسعه بانکداری باز را نیز دارد.

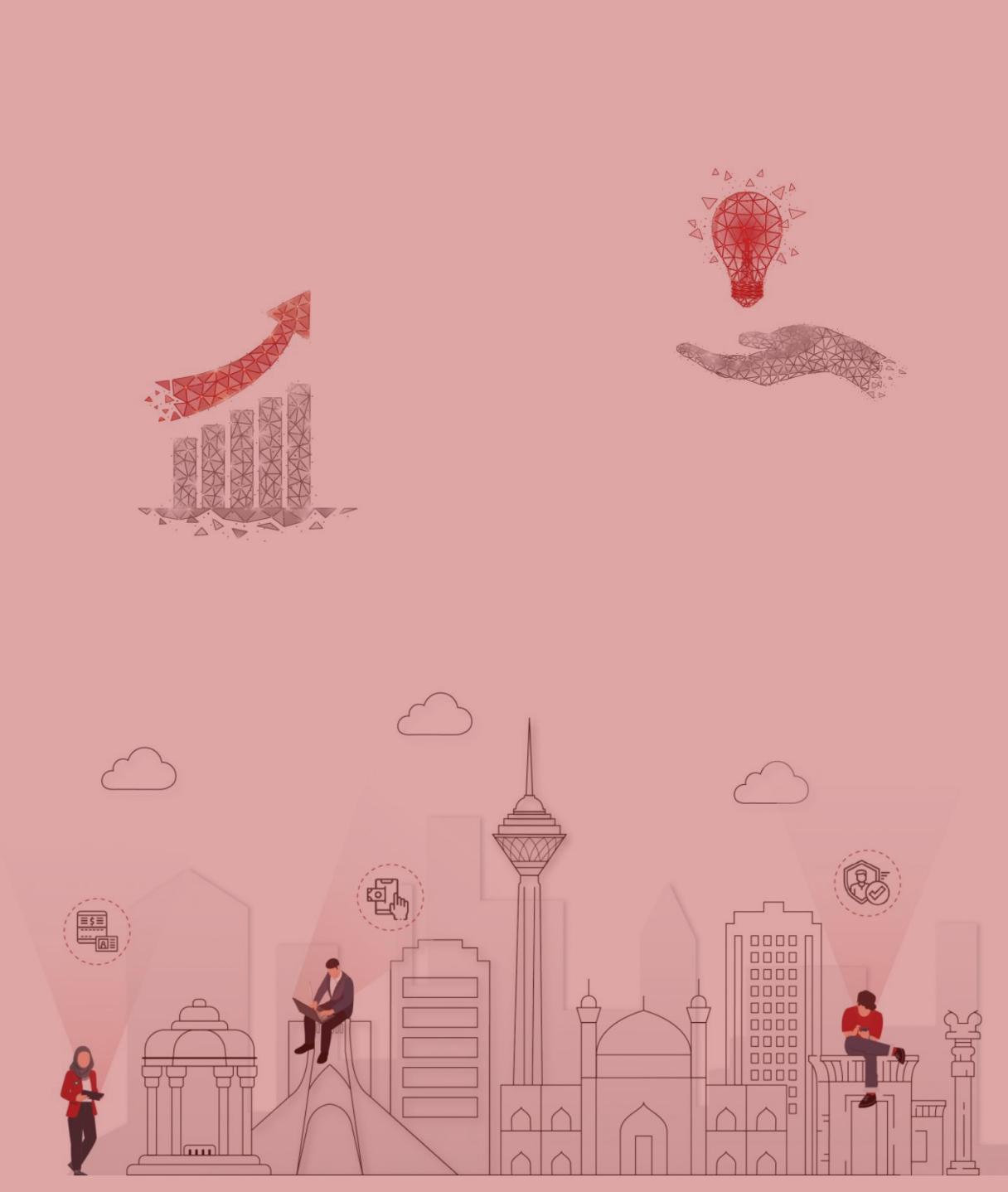
مقایسه‌ای از اقدامات انجام شده در پنج کشور

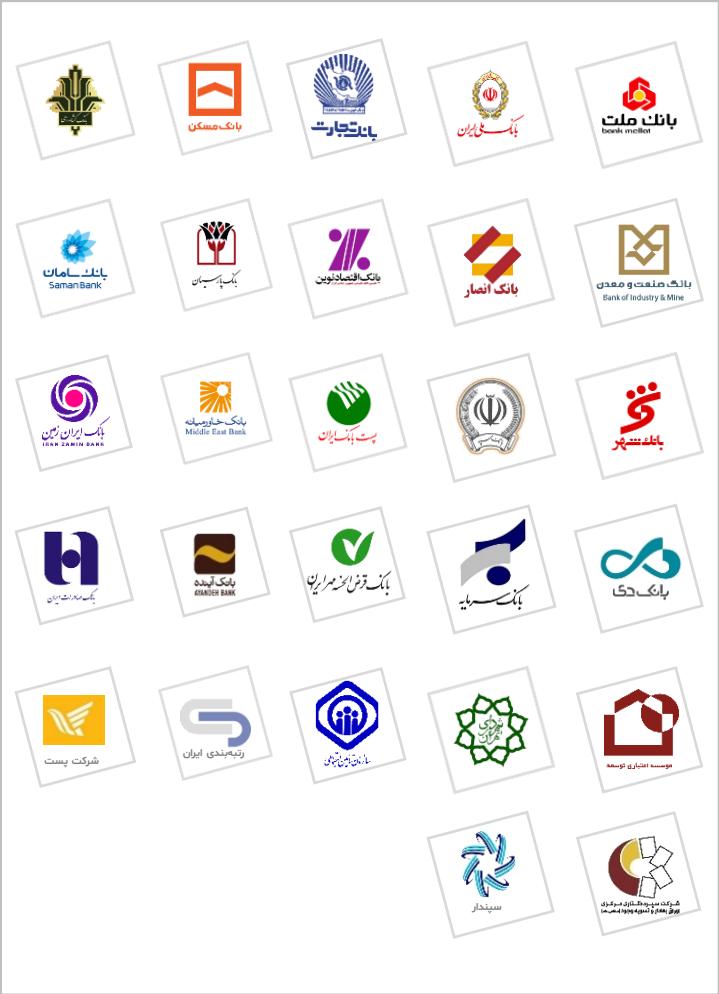
در این تصویر به توسعه‌یافته‌گی اکوپیستم بانکداری باز چند کشور مورد بررسی در ارتباط با قانون‌گذاری، توسعه پلتفرم‌ها و نقش بانک مرکزی در بانکداری باز اشاره شده است.

خلاصه‌ای بر اقدامات کشورهای منتخب (از نگاهی دیگر) در زمینه بانکداری باز

بانک مرکزی هند	بانک مرکزی برزیل	FinTS (انجمن بانک‌های آلمان) BaFin (فدرال ناظر بر خدمات مالی آلمان) Berlin Group (تعیین کننده استانداردهای پرداخت)	نهاد اختیارات پولی هنگ‌کنگ (HKMA)	نهاد بانکداری باز (OBIE) توسط CMA9	نهاد متولی
اتخاذ رویکرد هیبریدی قانون و بازار محور	۴ فاز دسترسی عمومی به داده‌ها، به اشتراک‌گذاری داده‌های ثبت‌نام، ارائه خدمت Payment submission و Initiation of credit transaction	اشاره به بانکداری باز به عنوان یکی از محورهای استراتژیک BaFin ۲۰۱۸	۴ فاز در سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۲۰ شامل اطلاعات مشتری، اطلاعات حساب و تراکنش		برنامه‌ها
India Stack				راهاندازی Banking App and Product Store	اقدامات تسهیلگری
	اصول و برنامه‌های بانکداری باز		اصول، الزامات و معماری بانکداری باز	استاندارد بانکداری باز راهنمای اصول بانکداری باز نقشه سفر مشتری	راهنمای اسناد
			Accenture	Open Banking, preparing for lift off	ترویجی
پیش‌نویس برنامه توسعه بانکداری باز و دریافت بازخورد موسسات مالی، TPPs و مردم	گزارش منظم قوانین و اکوسیستم بانکداری باز			گزارش سالانه عملکرد	اطلاع‌رسانی
انتشار اقدامات، معماری اولیه و نتایج حاصل شده در ۲۰۲۱					

معرفی فرابوم، پلتفرم نوآوری باز

راهکارهای متنوعی برای پوشش نیازها و توسعه محصول نهادهای ثالث و توسعه دهنده‌گان فراهم شده است. خدمات جامع پلتفرم فرابoom به گونه‌ای طراحی شده که قابل بهره‌برداری توسط مدل‌های کسب‌وکاری مختلف از قبیل B2B، B2C، B2B2C و دیگر مدل‌ها می‌باشد.

زیرساخت نوآوری فرابoom به عنوان یک اکوسیستم کسب‌وکار هوشمند در اتصال با سیستم بانکداری مرکزی بانک‌ها و سازمان‌ها، بستری را برای نهادهای ثالث و توسعه دهنده‌گان نرم‌افزار فراهم می‌کند که با دسترسی به سرویس‌های بانکی و سازمانی، ایده‌های نو و خلاقانه خود را جامه عمل بپوشانند. با تحقق این امر علاوه بر تولید انواع مختلف برنامه‌های کاربردی و توسعه محصول توسط مقاضیان خدمات فرابoom، امکان اتصال نرم‌افزارهای تجاری و مالی (در حوزه‌های مانند حسابداری، مالی، حقوق و دستمزد، بورس، بیمه) به سامانه مرکزی بانک فراهم می‌شود.

در حال حاضر، محصولات فرابoom شامل این موارد می‌باشند:

- پلتفرم بانکداری باز
- سامانه برداشت مستقیم پیمان
- احراز هویت
- اعتبار سنجی

همچنین اهم سرویس‌دهنگان آن به شرح رویرو

پلتفرم بوم طی سال‌های متتمادی به پیاده‌سازی سرویس‌های متنوع مناسب با نیاز بازار و گسترش بانک‌های سرویس‌دهنده پرداخته است که اکنون می‌توان به بیش از ۳۵۰ نهاد ثالث سرویس‌گیرنده، بالغ بر ۲۲ بانک سرویس‌دهنده، بالای ۴ میلیون تراکنش موفق در پیک روزانه، ۱۳ دسته متنوع سرویس و بیش از ۲۰۰ API پیاده‌سازی شده به عنوان بخشی از مهم‌ترین دستاوردهای آن اشاره نمود.

فرابoom با دامنه سهام‌داری شرکت توسن و بانک‌های بزرگ کشور شامل بانک ملی، ملت، تجارت و صنعت و معدن، به عنوان یک کسب‌وکار مدل پلتفرم خدمات سرویس‌دهنگان بانکی و سازمانی (سمت عرضه) را دریافت نموده و به منظور بهره‌برداری تجاری، این خدمات را در اختیار نهادهای ثالث و توسعه دهنده‌گان (سمت تقاضا) قرار می‌دهد. به دلیل تنوع و گستردنگی بانک‌ها و سازمان‌ها در سمت عرضه، خدمات و

فرابoom پلتفرم نوآوری باز

www.faraboom.co
info@faraboom.co

۰۲۱-۴۷۷۲۵۰۰۰

تهران، ولیعصر (جنوب به شمال)، بالاتر از پارک ساعی،
خیابان سی و چهارم، پلاک ۲

شرکت ایلیا، مجموعه‌ای پیشرو در عرصه مشاوره مدیریت در ایران

شرکت بین‌المللی مشاوره مدیریت ایلیا از سال ۱۳۸۶ به ارائه خدمات حرفه‌ای پژوهش و مشاوره می‌پردازد. خدمات ایلیا در زمینه طراحی و توسعه کسب‌وکار، مطالعات بازار، طراحی و پیاده‌سازی استراتژی، بهبود عملکرد، تحول دیجیتال، پیاده‌سازی راهکارهای نوآوری، مدیریت سرمایه‌های انسانی و توسعه سازمانی است. پویایی و یادگیری در ایلیا، حاصل درک عمیق از نیاز مشتریان و طراحی راهکارهای متناسب با تأکید بر ارتقای سطح استاندارد خدمات مشاوره مدیریت در کشور است.

بخش صنعت مالی

بخش صنعت مالی شرکت مشاوره مدیریت ایلیا بر نوآوری در صنعت مالی تمرکز دارد که این نوآوری می‌تواند از مسیر تحول دیجیتال، بازطراحی مدل و توسعه کسب‌وکار، طراحی و تدوین استراتژی، نقشه‌راه، آینده‌نگاری و نهادینه‌سازی رویکردهای نوآوری باز تحقق یابد.

ما نگارندگان این گزارش، مشتاقانه منتظر دریافت هرگونه بازخورد و دیدگاه شما مخاطبان ارجمند هستیم.

امیرحسین دومانی

تحلیل‌گر ارشد، شرکت مشاوره مدیریت ایلیا
doomani@ilia-corporation.com

وحید شامخی

عضو هیئت مدیره، شرکت مشاوره مدیریت ایلیا
shamekhi@ilia-corporation.com

عاطفه حسینی

مشاور ارشد، شرکت مشاوره مدیریت ایلیا
hoseini@ilia-corporation.com

www.ilia-corporation.com
office@ilia-corporation.com
۰۲۱-۳۱۸۸۶۵۱۷۲۹

بلوار نلسون ماندلا (جردن)، بن بست پیروز، پلاک ۳، طبقه اول